

SAVONIA

■ OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
LUONNONVARA- JA YMPÄRISTÖALA

KOTIELÄINTILOJEN OSA- KEYHTIÖMUOTOINEN YH- TEISYRITTÄMINEN

Case Ammuva Oy:n perustaminen

TEKIJÄ/T: Laura Parmainen

Koulutusala Luonnonvara- ja ympäristöala	
Koulutusohjelma Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Laura Parmainen	
Työn nimi Kotieläintilojen osakeyhtiömuotoinen yhteisyritys – Case Ammuva Oy:n perustaminen	
Päiväys 20.5.2013	Sivumäärä/Liitteet 65/7
Ohjaaja(t) Seppo Mönkkönen, Pirjo Suhonen, Kalevi Paldanius	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Aktiivinen SPV-tila, maatilojen omistajanvaihdosten edistäminen – hanke, Sirpa Lintunen	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Maatalouden rakennemuutos on ollut voimakasta jo pitkään, ja se vaikuttaa jatkuvan samansuuntaisena myös tulevaisuudessa. Yleisen asennemuutoksen ja nuorien yrittäjien mukaan tulon seurauksena on päädytty tekemään yhteisyrityksiä kotieläintuotannon harjoittamiseksi. Osakeyhtiömuotoinen yhteisyritys antaa muita yhtiömuotoja selkeämmät työkalut hallita kasvaneita yritystoiminnan riskejä.</p> <p>Tässä selvitykseen kuvattiin kirjallisuuslähteiden, yritysneuvojan, yhtiön osakkaan ja pankin konttorinjohtajalle tehtyjen asiantuntijahaastattelujen avulla kotieläintuotanto oy:n perustamiseen ja toimintaan vaikuttavia asioita. Lähtökohtaisena tilanteena selvitettiin, mitä hiljattain tehty sukupolvenvaihdos sitoumuksineen vaikuttaa yhtiön perustamiseen. Työstä muovautui pitkälti osakeyhtiömuotoista toimintaa käsittelevä selvitys, kun sitoumuksien ehtojen sovittamismahdollisuus osakeyhtiömuotoisen toiminnan kanssa selkeni. Kirjallisuuslähteistä haettiin teoreettista tietoa, mikä osakeyhtiön perustaminen vaatii käytännön toimenpiteinä. Haastatteluista muodostui työhön vahva käytännölläheinen runko, josta nousi esille selkeät edellytykset ja menestystekijät toiminnalle. Haastattelut ja kirjallisuus nidoitiin yhteen kuvitteelliseen caseen, jossa koko prosessi kuvataan käytännössä.</p> <p>Sukupolvenvaihdoksen tuomat velvoitteet voitiin yhdistää yhteisyritykseen, mutta se vaati sitomuskausien ajan riittävän toiminnan harjoittamista myös osakastiloilla. Yhteisyrityksen keskeiset riskitekijät muodostuivat henkilö- kemoista, kyvystä asettua toisen asemaan, vastuunjaosta, kyvystä antaa oma työjälki muiden arvosteltavaksi, talousosaamisen vahvuudesta ja vakuuksien riittävydestä. Lisäksi joukosta on löydyttävä johtaja, ja kaikkien osakkaiden on oltava joustavia. Parhaillaan yrityksessä oli mukana erilaisia persoonallisuuksia, joiden henkilökohtaiset ominaisuudet ja osaamisalueet täydentyivät toimivaksi kokonaisuudeksi. Kustannustehokkaammalla toiminnalla voitiin paikata isoissa yhteisyrityksissä tiettyjä etuisuuksia, jotka osakeyhtiömuodosta johtuen karsiutuivat pois. Osakeyhtiömuotoinen maatalous tulee tulevaisuudessa lisääntymään. Tarvitaan riittävästi onnistuneita esimerkkejä ja hie- man asennemuutosta, että kehitys voi mennä eteenpäin.</p> <p>Luotettavuutta selvitykselle pyrittiin lisäämään haastatteleamalla kokeneita asiantuntijoita. Kaikki olivat toimineet alalla kauan, ja heillä oli monialainen kokemus maataloudesta. Työn hyödynnettävyyttä heikentää, että kaikki osakeyhtiönperustamisprosessit ovat erilaisia vaihtelevine lähtökohtineen. Aiheesta voi tehdä tulevaisuudessa useita jatkotutkimuksia, esimerkiksi casen pohjalta kannattavuuslaskelmia, erilaisten rahoitusvaihtoehtojen selvittäminen, ohjeita hallintotyöskentelyn kehittämiseen, erilaisten toimintatapojen mallintamista ja osakeyhtiössä tulevia sukupolvenvaihdoksia.</p> <p>Työstä tehty tietokortti löytyy sivulta: https://tietokortti.savonia.fi/aktiivinen-spv-tila-tietokortit</p>	
Avainsanat maatalous, osakeyhtiö, osakas, sukupolvenvaihdos	

Field of Study Natural Resources and the Environment			
Degree Programme Degree Program in Agriculture and Rural Development			
Author(s) Laura Parmainen			
Title of Thesis Livestock farm limited liability company type of co-entrepreneurship – founding of case Ammuva Ltd			
Date	20.5.2013	Pages/Appendices	65/7
Supervisor(s) Seppo Mönkkönen, Pirjo Suhonen, Kalevi Paldanius			
Client Organisation /Partners Aktiivinen SPV-tila, maatilojen omistajanvaihdosten edistäminen – hanke, Sirpa Lintunen			
<p>Abstract</p> <p>Restructuring in agriculture has been fast and strong for a long time. And it looks like it will continue in the same direction in the future. The consequence of a general change in attitude and the coming of young entrepreneurs has been the practicing of joint ventures in livestock production. It's easier to manage the risk in a limited liability company than in other company forms.</p> <p>This research describes with the help of literature and the interviewing of experts, a business adviser, shareholder of the company and branch manager of a bank, the forming of a livestock production limited liability company and issues which affect its operations. As a starting point it was clarified how the recent making of and committing to a farm succession affects the forming of the company.</p> <p>The research formed to a large extent into an understandable clarification of the operations of a limited liability type company when the application possibilities for the terms of commitment together with the operation of a limited liability type company became clear.</p> <p>Theory on what measures have to be taken to form a limited liability company was sought from literal sources. A strong practical oriented framework was formed from the interviews for the research, from this arose clear criteria and success factors for the operation. The interviews and literature were combined together for an imaginary case, in which the whole process is described in practice.</p> <p>The obligations brought on by farm succession could be combined to co-entrepreneurship but it requires during the time of the seasons of commitment sufficient time for the practicing of operations, also on the farms of the shareholders. The main risk factors of co-entrepreneurship consist of personal chemistry, ability to put oneself in another's position, distribution of responsibilities, the ability to give a work imprint for others to evaluate, financial expertise and sufficient collateral. In addition a manager has to be found from the group and all the shareholders have to be flexible. At best there are different personalities in the enterprise, whose personal qualities and areas of expertise complement a functional entity.</p> <p>More cost effectiveness means that certain benefits, which would otherwise be eliminated because of a limited liability type company can now be compensated in big joint enterprises. Limited liability type company agriculture will increase in the future. There is a need for successful examples and a bit of a change of attitude, so that the development can go forward. The reliability of the survey was aimed at improving by interviewing experienced experts. All of them had worked in the business for a long time and they had a multi-disciplinary experience of agriculture. Generalizing of the work is undermined by the fact that all limited liability company founding processes are different with varying starting points. A number of follow-up researches can be done in the future on the subject, for example on the basis of a case study, profitability calculations, the finding out of different financing options, developing of administrative work guidelines, the modeling of different work approaches and future farm successions in a limited liability company.</p>			
Keyword agriculture, limited liability company, shareholder of the company, farm succession			

1	JOHDANTO.....	8
2	MAATALOUDEN RAKENNEMUUTOS.....	10
2.1	Maatilojen määrät ja viljelyalat.....	10
2.2	Maatilat juridisen muodon mukaan.....	11
2.3	Työnkäyttö ja – määrä tilatasolla	13
2.4	Maatilojen arvioitu tuleva kehityssuunta	13
3	YHTIÖMUODOT	15
3.1	Yksityinen elinkeinonharjoittaja.....	15
3.2	Elinkeinoyhtymät	16
3.3	Pääomayhtiöt	17
4	OSAKEYHTIÖ.....	19
4.1	Perustaminen	19
4.1.1	Osakassopimus	21
4.1.2	Osake.....	21
4.2	Osakeyhtiön hallinto.....	23
4.2.1	Yhtiökokous.....	24
4.2.2	Toimitusjohtaja ja hallintoneuvosto	25
4.2.3	Tilintarkastaja	25
4.3	Kirjanpito ja verotus.....	26
5	OSAKEYHTIÖMUODON ERITYISPIIRTEITÄ	29
5.1	Maatalousyrittäjien SPV:n sitoumukset ja niiden soveltaminen	29
5.1.1	Nuoren viljelijän aloitustuki	30
5.1.2	Luopumistuki	32
5.1.3	Lahjaverohuojennus	32
5.2	Vakuuttaminen	33
5.3	Maataloustuet.....	35
5.4	Investointituki.....	36
6	RAHOITUS	38
7	YHTIÖITTÄMISPROSESSI CASE-ESIMERKINÄ.....	41
7.1	Tutkimusmenetelmä.....	41

7.2	Yhteistyrytyksen lähtökohdat	42
7.3	Omistusosuudet ja vastuunjako	47
7.4	Yhtiön rahoitus, rahaliikenne ja maksuvalmius	50
7.5	Casen verotusmenettelyt	54
7.6	Casen maksuvalmius ja keskeisiä riskirajoja	55
7.7	Case-yrityksen kehittäminen	56
8	PÄÄTÄNTÖ	59
	LÄHTEET	61

LIITTEET

- Liite 1 Ammuva Oy:n perustamissopimus
- Liite 2 Ammuva Oy:n yhtiöjärjestys
- Liite 3 Ammuva Oy:n osakassopimus
- Liite 4 Ammuva Oy:n maksuvalmiuslaskelma
- Liite 5 Ammuva Oy:n tuloslaskelma
- Liite 6 Ammuva Oy:n tase
- Liite 7 Tietokortti

KESKEISET LYHTENTEET, ASETUKSET JA LAIT

ELY- keskus = Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
EU = Euroopan Unioni
EVL = Elinkeinotuloverolaki 1968/360
Ey = Eläinyksikkö
KILA = Kirjanpitolautakunta
LFA = Luonnonhaittakorvaus
LUTU = Luopumistuki
MATA = Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutus
MAVI = Maaseutuvirasto
MELA = Maatalousyrittäjien eläkelaitos
MTK = Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto
MVL = Maataloudentuloverolaki 1967/543
MYEL = Maatalousyrittäjien eläkelaki
SPV = Sukupolvenvaihdos
SVOP = Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto
Tike = Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus
TVL = Tuloverolaki 1992/1635
TyEL = Työntekijän eläkelaki 2006/395
YEL = Yrittäjän eläkelaki 2006/1272
Ytj = Yritys- ja yhteisötietojärjestelmä

Valtioneuvoston asetus maatalouden investointituesta ja nuoren viljelijän aloitustuesta 2008/299

Arvonlisäverolaki 1993/1501
Avoliittolaki 1929/234
Kaupparekisterilaki L 1979/129
Kirjanpitolaki 1997/1339
Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä 1988/389
Laki elinkeinonharjoittamisen oikeudesta 1917/122
Laki tuloverolain muuttamisesta 2004/716
Laki verotusmenettelyssä annetun lain 29 §:n muuttamisesta 1998/470
Maatalousyrittäjien eläkelaki 2006/1280
OYL = Osakeyhtiölaki 2006/624
Osuuskuntalaki 2001/1488
Perintölaki 1940/378
Tilintarkastuslaki 2007/459
Yrittäjien eläkelaki 2006/127

1 JOHDANTO

Vuonna 2012 Suomessa maataloja oli 59 042 kappaletta. EU-jäsenyyden aikana tilojen keskikoko on kasvanut 64 % 22,8 hehtaarista peltoa 38,91 hehtaariin. Alle 20 hehtaarin tilojen osuus on vähentynyt 56 %:sta 42 %:iin ja yli 50 ha tilojen osuus on kasvanut 7 %:sta 24 %:iin. Yli 100 hehtaarin tiloja on 7,2 %. (Väre 2012, 14; 16.) Yleisestä kehityksestä on nähtävissä selvästi tilakokojen kasvu, ja sama kehitys jatkuu tulevaisuudessakin. Kasvava työmäärä, suurenevat rahavirrat ja riskien lisääntyminen aiheuttavat osalle maatalousyrittäjistä kiinnostuksen jakaa nämä asiat muiden yrittäjien kanssa.

Paavilaisen (2012) mukaan kiinnostus yhteisyrityksien perustamiseen siitä, että yrittäjät tarvitsevat muutosta yrityksen taloudelliseen tilanteeseen. Lisäksi oman henkisen ja fyysisen kunnon ylläpitoon tarvitaan ja ymmärretään ottaa enemmän aikaa. Kustannustehokkuutta tavoitellessa yksikkökoot kasvavat, ja työn kokonaismäärä muodostuu merkittäväksi. Kalliin investoinnin takia ei välttämättä ole vara palkata työntekijää. Useamman omistajan yrityksessä työvuoroja voidaan jakaa, jolloin jokaisen osakkaan työ- ja vapaa-ajan suhteesta muodostuu inhimillinen.

Tässä opinnäytetyössä selvitetään osakeyhtiömuodossa harjoitettavan kotieläintalouden erityispiirteitä. Lähtökohtana huomioidaan kotitalalla tehdyn sukupolvenvaihdoksen, SPV:n, vaikutus yhteisyrityksen perustamiseen. Teoria perustuu alan kirjallisuuteen ja lakeihin, ja käytännön tasolle asiat on tuotu alan toimijoiden haastatteluiden kautta. Tutkimuksessa painotetaan käytännöllistä lähestymistapaa aiheeseen. Yhteisyrittäjyyteen lähdetään monista erilaisista lähtökohdista, joten huomioitavia asioita on paljon. Työssä käsitellään kuvitteellinen yhteisyritys case. Casen on kuvattu yrittäjien lähtötilannetta, yhteen päätyminen syitä, yrityksen käytännön perustamista ja toimimista. Caselle on tehty talouslaskelmia, joiden tarkoituksena on kannattavuuden sijaan kuvata osakeyhtiössä olevaa rahaliikennettä.

Työssä keskitytään tarkastelemaan uuden kotieläintuotantoa harjoittavan osakeyhtiön perustamista. Maatilan toimintamuodon muutosta osakeyhtiönä ei käsitellä. Savonia ammattikorkeakoulun agrobiologipiskelija Kirsi Kämäräinen perehtyy maatalouden harjoittamiseen maatalousyhtymänä, ja tässä tutkimuksessa on tehty yhteistyötä hänen kanssa. Maatalousyhtymiä käsittelevä työ valmistuu jouluna 2013. Rajaaminen osakeyhtiömuotoon on tehty, koska kaikkien yritysmuotojen käsittely olisi liian laaja. Lisäksi yritysneuvoja Paavilaisen kanssa käyty keskustelu korosti, että suositeltavin yritysmuoto suurien riskien ja tuntemattomampien henkilöiden yhteisyrityksissä on osakeyhtiö. Perustettavien yhtiöiden juridisessa muodossa tapahtuvat muutokset on nähtävissä myös maataloustilastoissa, ja niissä suunta on osakeyhtiömuotoisten tilojen määrän lisääntyminen muiden yhtiömuotojen kustannuksella.

Selvityksen tavoitteena on malli osakeyhtiömuotoista kotieläintaloutta suunnitteleville. Työhön on kuvattu esimerkkitapaus, jonka avulla osakeyhtiön perustamisen vaiheista muodostuu aikaa havainnoiva kaavio (kuviot 9, sivu 53). Opinnäytetyö on toiminnallinen, koska työstä luotiin sähköinen tietokortti, johon koottiin keskeiset asiat. Tietokortin on tarkoitus olla lukijaa laajemman tiedon lähteille

ohjaava, siihen linkitettiin tietoa eri alan toimijoista ja tietolähteistä. Työ on suunnattu pääasiallisesti osakeyhtiöittämistä suunnitteleville tiloille. Sähköiseen muotoon jäädessään työstä saadaan jatkoa ajatellen päivitettävä, koska lait ja käytännöt kehittyvät tulevaisuudessa.

Työmenetelminä käytetään systemaattista kirjallisuuskatsausta, joiden avulla luodaan selvityksen teoriaosa aiemman kirjallisuuden ja tutkimuksien pohjalta. Asiantuntijahaastattelulla saadaan työhön käytännönläheisyys yritysneuvojalta ja yhteisyrityksen osakkaalta. Casen avulla keskitytään tutkimaan tiettyä tapausta, johon työssä olevaa teoriataustaa peilataan.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Aktiivinen SPV-tila, maatilojen omistajanvaihdosten edistäminen – hanke. Hankkeen toiminta-alue on Pohjois-Savo. Hankkeen toteuttajina ovat Savonia ammattikorkeakoulu ja MTK Pohjois-Savo. He tekevät yhteistyötä alueen maatilojen, kuntien, muut oppilaitosten, ProAgrian sekä Pohjois-Savon ELY-keskuksen kanssa. Hankkeen projektipäällikkö on Sirpa Lintunen. Opinnäytetyön tekijän rooli on olla toimeksiannon toteuttaja. Hankkeen rahoittaa pääosin ELY-keskus Manner-Suomen maaseutuohjelmasta ja Euroopan maaseuturahastosta. Loppu rahoitus tulee alueen kunnilta, hankkeeseen osallistuvilta tiloilta ja hankkeen järjestämiin koulutuksiin osallistuvilta henkilöiltä. Hanke on toiminnassa 31.5.2014 asti. (MTK Pohjois-Savo.)

Hanke auttaa alueen tiloja SPV:n tekemisessä. Tavoitteena on saada hankkeeseen mukaan 150 tilaa. Hankkeen puitteissa tiloilla tehdään alkukartoituskäynti ja autetaan neuvojaverkoston avulla laskelmien ja suunnitelmien tekemisessä. Lisäksi hanke järjestää koulutuksia. Opinnäytetyö sijoittuu hankkeen kannalta aikaan SPN:n jälkeen, jos tiloilla on kiinnostusta kehittää yhteistoimintaa suuremmissa määrin muiden viljelijöiden kanssa. Tämän opinnäytetyön lisäksi hanke tarjoaa myös muita opinnäyteyöaiheita. (MTK Pohjois-Savo.)

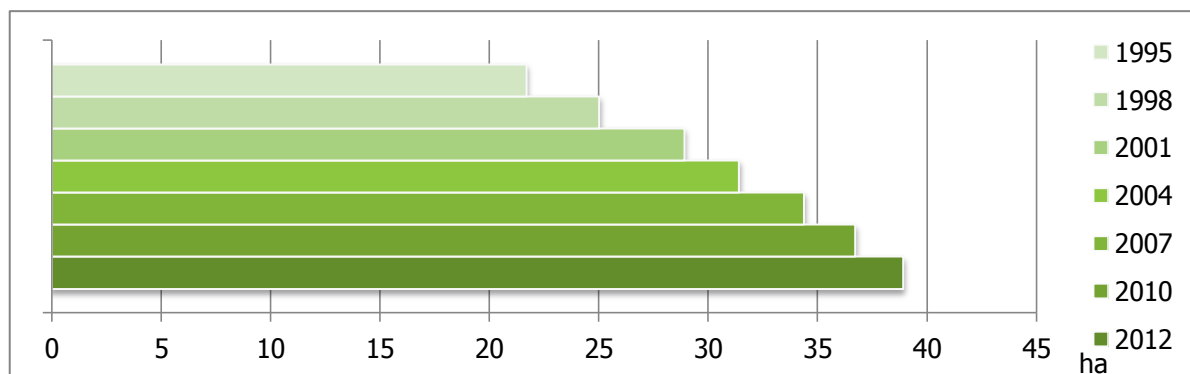
2 MAATALOUDEN RAKENNEMUUTOS

Maatalouden rakennemuutoksella tarkoitetaan tilamäärän muutoksen lisäksi myös monia muita asioita. Termi kattaa muutokset tuotantorakenteessa, työtavoissa ja työvoimassa. Maatalouden rakennekehitys vaikuttaa koko toimialueensa elinvoimaisuuteen. (Pyykkönen 2001, 1.)

Maatalous on Suomessa edelleen suoraan ja välillisesti merkittävä työllistäjä. Alkutuotannossa työskentelee (2011) noin 90 100 henkilöä, joka on 3,6 % maan työvoimasta. Välillisesti elintarviketeollisuus työllistää 38 300 henkilöä. Ravitsemuspalvelut työllistävät 65 100 henkilöä. Maatalouden ostopanoksien hankinta työllistää noin 15 000 henkilöä tuotantotarvikekaupoissa, palveluissa ja teollisuudessa. Lisäksi välillisiä työllistyjiä ovat muun muassa rehuteollisuus, kuljetus, varastointi ja rakentaminen. (Knuuttila 2012, 8-9.) Maatalouskäytössä olevaa maata Suomessa on 2 285 000 hehtaaria, joka on noin 7 % maan pinta-alasta. (Käytössä oleva maatalousmaa 2012.) Vertailumaana selvityksessä käytetään Tanskaa, joka tunnettiin aiemmin merkittävänä maatalousmaana. Tanskassa maatalouskäytössä on maan kokonaispinta-alasta 61,4 %. (Facts and Figures, Danish agriculture and food 2012, 7.)

2.1 Maatilojen määrät ja viljelyalat

Maatilojen lukumäärä on laskenut 1960-luvun ennätysellisestä 300 000 tilasta tasaisesti alaspäin. Vuonna 2012 maatiloja oli 59 042 kappaletta. Tilojen määrä on EU-jäsenyyden aikana (1995–2011) vähentynyt keskimäärin 2,8 % vuosivauhdilla. (Maatilaräkisteri – Maatilojen rakenne 2012; Väre 2012, 14.) Tilojen keskikoko on kasvanut 64 % 22,8 hehtaarista peltoa 38,9 hehtaariin. Peltopinta-alan kehitys vuosina 1995–2012 on esitetty kuviossa 1. Yli 100 hehtaarin viljelypinta-ala Suomessa on 4 248 tilalla (2012), kun Tanskassa vastaavassa kokoluokassa on 14 003 tilaa (2010). Vuonna 2010 Tanskassa maatilojen kokonaismäärä oli 42 099 kappaletta. Myös Tanskassa tilojen kokonaismäärä on laskusuuntainen. Vuonna 2010 kokoluokassa 5-10 hehtaaria, tilojen määrä väheni. Vastaavasti kokoluokassa 10–100 hehtaaria, tilojen osuus kasvoi 2,2 %. Kokoluokan yli 200 hehtaaria, tilojen määrä kasvoi 5,5 %. Keskimääräinen tilakoko oli 65 hehtaaria. Tilakokojen kasvaminen on selvä suuntaus myös Tanskassa. (Facts and Figures, Danish agriculture and food 2012, 6, 8, 9; Matilda; Väre 2012, 14).

KUVIO 1. Tilojen keskipeltopinta-alan kasvu vuosina 1995–2012 (Matilda)

Tiken maataloustilastojen mukaan tilojen lukumäärässä tapahtuneet muutokset tuotantosunnittain näkyvät taulukossa 1. Tarkastelussa kotieläintilojen osuus tuotannosta on vähentynyt ja kasvinviljelystilojen osuus on noussut. Vuonna 1995 kotieläintiloja oli 52 % ja kasvintuotantotiloja 39 %, kun vuonna 2012 kotieläintiloja oli enää 27 % ja kasvintuotantotiloja oli 67 %. (Väre 2013, 16.)

TAULUKKO 1. Tilamäärien muutos tuotantosunnittain vuosina 1995–2012 (Matilda)

Vuosi	Lypsy- karja	Muu nauta- karja	Sika- talous	Siipi- karja- talous	Lam- mas- talous	He- vosta- lous	Viljan- viljely	Muut kasvit*	Muut	Yh- teensä
1995	32480	9394	6249	2239	1358	2025	29294	12993	3932	99964
2000	22193	5349	4316	1231	890	2080	27510	11376	4118	79783
2005	16495	4508	3165	976	779	2111	28563	12397	523	69517
2010	11256	3861	2052	728	764	2168	27400	13851	687	62767
2011	10597	3820	1939	694	743	2120	26921	14106	644	61584
2012	9781	3540	1712	522	685	1796	26557	13926	523	59042

*) Erikoiskasvituotanto, puutarhakasvien viljely, muu kasvituotanto

Samana tarkasteluajankohtana alle 20 hehtaarin tilojen osuus on vähentynyt 56 %:sta 41 %:iin ja yli 50 hehtaarin tilojen osuus on kasvanut 7 %:sta 25 %:iin. Yli 100 hehtaarin tiloja on 7 % tiloista. Tilakoon kasvuun vaikuttavat pienempien tilojen lopettaminen ja suurempien tilojen tuotannon jatkaminen, pellon vuokraaminen lisämaaksi ja lisäpellon raivaaminen. Tilojen pelloista 34 % on vuokrattu muilta (2012). (Väre 2013, 14–15.) Tukipolitiikan avulla, esimerkkinä investointituet, on lisäksi vaikutettu kansallisella tasolla maatilojen koon kasvamiseen (Haggrén & Ylätaalo 2006, 3-4). Pyykkösen (2011, 24) mukaan vuosina 1995–2000 koneinvestointien määrä oli keskimääräistä vähäisempi, mutta rakennuspuolen investoinnit olivat keskimääräistä suurempia. Investointien taustalla on politiikan myötä muuttuneet tukien painotukset, joiden ehdoiksi tulivat vähimmäiskoot tuettaville investoinneille.

2.2 Maatilat juridisen muodon mukaan

Suomessa harjoitetaan maataloutta pääasiassa maa- ja metsätalouden harjoittajina. Olemassa on muitakin yhtiömuotoja, ja niiden määrä on lisääntynyt vähitellen. Vuonna 2012 tiloista 87,8 % oli yksityishenkilöiden omistuksessa, 10,7 % perikuntien sekä perheyhtymien omistuksessa, 1,1 % osuuskuntien ja osakeyhtiöiden omistuksessa, 0,2 % kommandiitti- tai avointen yhtiöiden omistuksessa ja 0,2 % valtion, kuntien, koulujen ja seurakuntien omistuksessa. Vuoteen 2008 verrattuna osuudet ovat pysyneet liki samoina. Muutokset vuosien 2008–2012 välillä on kuvattu taulukossa 2. (Väre 2012, 15.)

TAULUKKO 2. Maatilat juridisen muodon mukaan vuosina 2008–2011 (Matilda)

	Yksityinen henkilö	Maatalous-yhtymä	Perikunta	Osakeyhtiö	Muut yhtiöt ¹	Muut ²
2008	58 102	4 414	2 479	527	165	115
2009	56 712	4 335	2 319	551	150	108
2010	55 444	4 304	2 203	572	146	98
2011	54 349	4 283	2 105	598	152	97
2012	51 849	4 371	1 954	616	153	99
Osuus kaikista 2012	87,8 %	7,4 %	3,3 %	1,1 %	0,2 %	0,2

- 1) Rekisteröidyt avoimet- ja kommandiittiyhtiöt, sekä toiminimiyhtymät
 2) Valtiot, kunnat, seurakunnat, osuuskunnat ja yhteismetsät

Maatalousyhtymien suurta määrää selittää, että ne ovat usein osa vaiheittaista SPV:tä. Perikuntana harjoitettavien mautilojen määrä on pienessä laskussa. Perikunta koostuu kuolleen henkilön puolisoista ja lapsista, tai perintökaaren mukaisesti perillisistä ja yleistestamentin saajista. Myös tehdyt veroratkaisut vaikuttavat siihen, kuinka pian perikunta voidaan mahdollisesti purkaa yhden jatkajan nimiin, tai lopettaa tilan tuotanto. Maataloustoimintaa tilalla jatkettaessa, saadaan perintöveron maksamiseen verohuojennus. Huojennuksen ehtona on, että maataloustoimintaa on jatkettava vähintään viiden (5) vuoden ajan mautilan omistajuutta muuttamatta. Selkein tilanne on silloin, kun joku kuolinpesän osakkaista jatkaa maataloustoiminnan harjoittamista. Vain hänen kohdalleen haetaan verohuojennukset, ja vain hän sitoutuu jatkamisveloitteeseen. (Tiusanen.)

Mautilojen määrä on vähentynyt tasaista tahtia, mutta samaan aikaan jäljelle jääneet tilat ovat laajentaneet tuotantoaan. Monialaisten tilojen määrä on lisääntynyt. Monialaisilla tiloilla on maataloustoiminnan lisäksi muuta yritystoimintaa, esimerkiksi urakointia tai maatilamatkailua. Mautilojen välillä harjoitettavan yhteistyön määrä on lisääntynyt. Nämä tekijät yhdessä aiheuttavat muun muassa seuraavia yhtiöittämistä puoltavia tekijöitä:

- 1) Taloudelliset riskit kasvavat yritystoiminnan laajentuessa ja yksityisomaisuus halutaan turvata.
- 2) Sosiaaliset riskit ja vastuut kasvavat, kun yritystoimintaa harjoitetaan useiden ihmisten kanssa.
- 3) Yrityksen hallinnointiin ja johtamiseen tarvitaan uusia ja erilaisia työkaluja.
- 4) Eri yhtiömuodon verotus voi olla edullisempi yrityksen toiminnalle. (Österman 2007, 6–9.)

Yleistä ohjetta sopivasta yhtiömuodosta ei voi yleisesti sanoa. Yksi merkittävä suunnittelussa huomioon otettava asia on, millä strategialla yritystoimintaa lähdetään viemään eteenpäin ja mikä on sen tulevaisuuden visio. Apuvälineenä tämän hahmottamiseen toimii liiketoimintasuunnitelma, jossa kuvataan olemassa olevan yrityksen nykytilaa tai perustettavan yrityksen suunniteltu lähtötilanne. Laskelmien avulla suunnitelmassa kuvataan myös tulevat toimintavuodet. Yksi määräävä tekijä yritysmuodolle voi olla esimerkiksi perustajien lukumäärä. Käytännössä yritysmuotoa valittaessa vertaillaan yritysmuotojen hyviä ja huonoja puolia omiin lähtökohtiin peilaten. (Österman 2007, 6–9.)

2.3 Työnkäyttö ja – määrä tilatasolla

MTT:n kannattavuuskirjanpidon tuloksissa määritetään työnkäyttö tuotantosuunnittain. Vuonna 2011 tiedot on kerätty 41 800 tilalta, joilla viljelyala on keskimäärin 54,1 hehtaaria ja eläinyksiköitä, ey, on keskimäärin 27,2 kappaletta. (Tilastokeskus.) Eläinyksiköt muodostetaan määrätyn muuntokertoimen, joissa esimerkiksi emolehmä ja vähintään kaksivuotias sonni ovat molemmat 1 ey, emakot ja karjut ovat 0,7 ey ja kanat ovat 0,013 ey. (Eläinyksiköiden muuntokertoimet.)

Korkein työmäärä yrittäjäperheelle muodostuu lypsykarjataloudessa, jossa tunteja kertyy keskimäärin 3910 vuodessa. Vähimmällä työmäärällä selviävät viljanviljelijät, joille tunteja kertyy vuodessa keskimäärin 920. Kasvinviljelyn työmäärä kaikissa tuotantosuunnissa on keskimäärin 1765 tuntia vuodessa, ja kotieläintalouden työmäärä on keskimäärin 2876 tuntia vuodessa. Sekamuotoinen tuotantoa huomioiden keskimääräinen työmäärä yrittäjäperhettä kohti oli 2060 tuntia vuodessa.

Pyykkösen ja Tiilikaisen (2009, 1) tutkimuksesta käy hyvin ilmi, että Suomessa maataloudessa oman työn käyttäminen tiloilla on perinteinen ja opittu tapa. Käytännön tasolla laajentaneen yrityksen ongelmaksi muodostuu helposti se, että ulkopuoliselle työntekijälle ei voida maksaa riittävästi palkkaa. Lisäksi työvoiman palkkaamista voi estää oma asenne. Vaikeaa vieraan työvoiman käyttämisestä tekee sekin, että ulkopuolisen työvoiman käytöstä tulevia kustannuksia ja saatavia ei ole helppo vertailla. Kaikkia tekijöitä ei voi muuttaa taloudellisesti mitattaviksi yksiköiksi. Kuinka esimerkiksi mitataan, kuinka paljon luottotyöntekijä helpottaa yrittäjän henkistä jaksamista? Mikäli tilalla tehdään itsenäisesti iso laajennus, ovat yleisimmin ulkoistettavia työvaiheita viljan kuivaus, puinti ja lannanlevitys.

2.4 Maatilojen arvioitu tuleva kehityssuunta

Koivisto, Lehtonen & Pyykkönen (2010, 2-13) ovat toteuttaneet Pellervon taloustutkimukselle PTT:lle ja MTT:n taloustutkimukselle selvityksen siitä, miten Suomen maatalous tulee kehittymään vuoteen 2020 mennessä. Tuotantomäärissä sianlihan tuotannon ei uskota kokevan voimakasta muutosta, vaan tuotanto jatkuu nykyisellä tasolla tilamäärien vähetessä 900 tilaan. Jalostus ja maidontuotannon tehostuminen voi vähentää lihanautojen määrää, jolloin naudanlihantuotanto vähenee. Toisaalta taas sukupuolilajitellun siemenen käytön lisääntyminen voi lisätä osaltaan liharotusiemennysten määrää, jolloin naudanlihantuottajien eläinainekasvatus tehostuu (Lintunen, 24.4.2013). Lypsykarjatilojen koon uskotaan kasvavan voimakkaasti, jolloin yli 50 lehmän karjoja on noin 58 % vuonna 2020. Keskituotoksen hienoisesta kasvun huomioiden nykyisen tuotantotason säilyttäminen vaatii noin 5 000 toimivaa lypsykarjatilaa. Emolehmätuotannon uskotaan kasvavan, koska naudanlihan kulutus on nousussa. Siipikarjatalouden tuotteiden kulutus on voimakasta, ja alalle uskotaan 20 % kasvua lihantuotannossa. Kananmunantuotannon uskotaan hieman vähenevän. Kananmunantuotantoa säädellään voimakkaasti lakien avulla, esimerkiksi häkkien kieltäminen vuoteen 2020 mennessä. (Koivisto, Lehtonen & Pyykkönen 2010, 2-13)

Tilojen määrän uskotaan laskevan 45 000 tilaan. Voimakkaimmin tilat vähenevät kotieläintaloudessa. Historiaan katsottaessa kotieläintilojen määrä vähenee keskimäärin puolet ($\frac{1}{2}$) 10 vuoden tarkastelujaksolla. Kasvinviljelytilojen määrä ei tule ainakaan vähenemään, koska monet kotieläintuotannosta luopuvat jatkavat kasvinviljelytiloina. Lisäksi monialaiset tilat ja osa-aikaisten viljelijöiden tilat tulevat lisääntymään. Samaan aikaan viljelyksessä oleva peltopinta-ala ei vähene, jolloin tilakoko nousee noin 50 hehtaariin. (Koivisto, Lehtonen & Pyykkönen 2010, 2-13.)

Osa-aika viljelyn suosio kasvaa tulevaisuudessa. Monesti se tulee vastaan tilalla SPV:n yhteydessä, kun tilalta laitetaan kotieläimet pois ja se jätetään kasvinviljelytilaksi jatkajalle. Tilat ovat niin pieniä, että ne eivät elätä yrittäjää ilman lisäansioita. Kuitenkin maataloutta halutaan harjoittaa itse, peltojen vuokraamisen sijasta. Myös halu asua maaseudulla ja itsestään selvyys sukutilan jatkamisesta vaikuttavat päätökseen ryhtyä osa-aika viljelijäksi. (Hirvi 2004, 15–16.)

Maataloustuotannon säilyttäminen edes nykyisellä tasolla Suomessa vaatii tulevaisuudessa merkittäviä investointeja tiloilta. Maatalouden uskotaan keskittyvän alueille, joissa se on jo ennestään vahvaa. Lisäksi alan osajien merkitys korostuu. Poliittikka ohjaa maatalouden kehitystä voimakkaasti. Maatalous on riippuvainen investointituista, joita ilman kehitys pysähtyy. Esimerkiksi erilaiset eläinten hyvinvointia koskevat säädökset muuttuvat koko ajan siihen suuntaan, että rakentamisesta tulee entistä kalliimpaa. Tämän lisäksi rakennusvälineiden ja työvoiman kustannukset nousevat koko ajan. Näiden yhdistelmään lisättäessä politiikan epävarmuus, jää yrittäjälle melkoinen riski investoinnin tekoon ryhdyttäessä. (Koivisto, Lehtonen & Pyykkönen 2010, 22.)

3 YHTIÖMUODOT

Taulukossa 3 on kooste eri yritysmuodoista niin, että keskeisimpiä eroavaisuuksia on helppo vertailla. Keskeisimmät erot on jaettu taulukon vasempaan laitaan. Asiat selitetään laajemmin taulukon alapuolella jatkuvissa luvuissa.

TAULUKKO 3. Eri yhtiömuotojen vertailu (Yritys-Suomi)

	Yksityinen elinkeinonharjoittaja	Avoin yhtiö	Kommandiitti-yhtiö ky	Osakeyhtiö oy tai oyj	Osuuskunta tai oyj
Perustajien määrä	Yksi	Min. kaksi	Min. yksi vastuunalainen ja äänetön	Yksi tai useampi	Min. kolme
Tarvittava pääoma	Ei vähimmäismäärää	Ei vähimmäismäärää, yhtiömiesten panokset	Yhtiömiesten panokset	Osakepääoma: yksit. 2500 €, julkinen 80 000 €	Ei vähimmäismäärää, osuusmaksut
Päätöksenteko	Yrittäjä itse	Yhtiösopimus määrittää	Vastuunalaisen yhtiömiehet	Yhtiökokous, hallitus ja toimitusjohtaja	Osuuskunnan kokous, hallitus, toimitusjohtaja
Riskit ja vastuut	Yrittäjä vastaa henk. koht.	Yhtiömiehet vastaavat henk. koht.	Vastuunalaiset vastaavat henk. koht.	Omistajat osakepääoman määrällä	Jäsenet vastuussa osuus-pääoman määrällä
Varojen nosto, voitto	Yksityisotot, ei palkkaa	Palkka, voitto-osuudet, laina, yksityisnostot	Vastuunalainen kuten avoin yhtiö, äänetön voitto-osuus	Osak. omistajat osinkotulot, palkka työpanoksen mukaan, laina	Jäsenet pääoman korot, ylijäämän palautukset, korvaukset, palkka
Verotus	Pääoma- ja ansiotuloon jaettuna	Tulos yhtiömiehille, verotus kuten elik.h.	Kuten avoin yhtiö, äänettömillä erilainen	Tuloksesta 24,5 %	Tuloksesta 24,5 %
Yleistä	Yrittäjän työpanos ratkaisevaa. Yleensä perheyriyksissä	Keskenäinen luottamus ja yhteistyökyky merkittävä. Pk-yritykset	Kuten avoin yhtiö. Pääomasijoittajat äänettömiä	Yritykselle, jonka pääoman tarve iso. Hallinnollisesti vaikeampi	Tuotetaan palveluja jäsenille, ei niinkään voittoa. Demokraattinen

3.1 Yksityinen elinkeinonharjoittaja

Yksityinen elinkeinonharjoittaja. Yksityinen elinkeinonharjoittaja on luonnollinen henkilö, joka toimii liikkeen- tai ammatinharjoittajana. Toiminnalla ei ole yhtiömuotoa. Päätöksenteko on nopeaa, koska yrittäjä tekee kaikki päätökset itse. (Yrityksen perustamisopas 2013, 6-7.) Perinteistä maanviljelijän ammattia voidaan verrata yksityiseen elinkeinonharjoittajaan, vaikka virallisesti maanviljelijät ovat maa- ja metsätaloudenharjoittajia. Ytj:n sivuilla maanviljelijöiden yritysmuodoksi on kuitenkin merkitty yksityinen elinkeinonharjoittaja. Eroina näiden välillä on mm. verolaki, koska yksityinen elinkeinonharjoittaja verotetaan EVL:n mukaan ja maanviljelijät MVL:n mukaan. Toimintaa säätelee laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta (L 1919/122), mutta varsinaisesti muita yhtiömuotoja velvoittavia lakeja sillä ei ole. (Ossa, Saarnilehto ja Villa 2007, 21.)

Ammatinharjoittaminen ei vaadi yhtiösopimusta tai alkupääomaan lain perusteella. Yrityksen ja yrittäjän rahat ja velat on pidettävä kirjanpidossa erossa toisistaan. Yrittäjä vastaa yrityksen kaikista velvoitteista koko henkilökohtaisella omaisuudellaan. Yrityksestä voidaan maksaa palkkaa työntekijälle, mutta ei yrittäjälle, hänen puolisolleen tai alle 14-vuotiaalle lapselle. Yrittäjä voi ottaa yksityisottoja, mikäli yrityksen taloudellinen tilanne sen sallii. (Yrityksen perustamisopas 2013, 6-7.)

Verotuksessa yrityksen tulos jaetaan pääoma- ja ansiotulovero-osuuteen yrityksen nettovarallisuuden mukaan. Pääomatulo-osuus on nolla (0), 10 tai 20 % nettovarallisuuden mukaan ja loput verotetaan ansiotulona. Yrittäjätulo jaetaan puolisojen kesken tasan, mutta sitä voidaan muuttaa työpanosten suhteessa. (Yrityksen perustamisopas 2013, 6-7.) Verotuksesta lisää luvussa 5.4.

Maatalousyhtymä/verotusyhtymä. Maatalousyhtymä on vapaamuotoinen taloudellinen yhteenliittymä, jonka muodostamiseen tarvitaan kaksi (2) tai useampia henkilöitä, kuolinpesä tai yhteisön muodostamaan yhteenliittymä. Yleensä yhtymä on perheen sisäinen, ja se on porrassuhteista SPV:tä. Esimerkiksi naapureiden välisessä toiminnassa tämä yritysmuoto voi olla sopimaton, jos toimintaan vaaditaan paljon pääomaa ja toiminta aiheuttaa sen myötä suuremmat riskit. Verotusyhtymä ei ole oikeushenkilö. Jokainen osakas vastaa yhtymän veloista ja velvoitteista henkilökohtaisesti. Yhtymä ei voi hankkia omaisuutta tai ottaa velkaa itsenäisesti, vaan se tehdään osakkaiden lukuun. (Paavilainen, 2012.)

Maatalousyhtymän perustamiseen ei tarvita kirjallista sopimusta. Yhtymän muodostuminen vaatii maatalon yhteisomistajuuden tai hallinnan. (Yhtymäopas maa- ja metsätalouksille, 3.) Maatalousyhtymän perustaminen pitää suunnitella ajoissa, että verotuksen poistojen tekeminen ja tasausvarauksen purku voidaan suunnitella etukäteen. Esimerkiksi kolme (3) vuotta ennen luopumista tehdyt tasausvaraukset purkautuvat. (Sukupolvenvaihdos maatilalla, 18.) Poistot ovat maatalouden harjoittamisesta aiheutuvia kuluja, jotka vähennetään verotuksessa useille eri vuosille jaksotettuina. Poistoja tehdään esimerkiksi rakennuksien, koneiden ja salaojien perusparannus- ja hankintamenoista. Tasausvarauksella voidaan säädellä maatalouden tuloa, joka pyritään verotuksen edullisuuden takia pitämään verovuosien välillä mahdollisimman tasaisena. Tekemällä tasausvaraus, osa tulosta siirtyy seuraaville vuosille. Tasausvarausta kannattaa käyttää esimerkiksi niin, että sitä tuloutetaan tehtäviin investointeihin. (Lindholm.)

3.2 Elinkeinoyhtymät

Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö (ky). Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä määrittää, että yhtiön perustajia on oltava vähintään kaksi (2) henkilöä. Yhtiö perustetaan yhtiösopimuksella. Yhtiösopimuksessa määritetään osakkaiden oikeudet ja velvollisuudet. Ellei asioista erikseen yksimielisellä päätöksellä sovita yhtiösopimuksessa, tulee toiminnassa noudattaa lakiin kirjoitettua määräyksiä. Yhtiösopimusta voi muuttaa vain, jos muutokset on tehty yhtiömiesten välillä yksimielisesti. Molemmat yhtiöt ovat oikeustoimikelpoisia. (L 1988/389.)

Avoimessa yhtiössä jokaisella yhtiömiehellä on oikeus edustaa yhtiötä ja sopia sitä koskevia asioita. Näitä oikeuksia voidaan rajoittaa yhtiösopimuksella. Yhtiömiehet ovat vastuussa yhtiön velvoitteista täysmääräisesti jokainen henkilökohtaisella omaisuudellaan. Olemassa olleet veloitteet siirtyvät uudelle osakkaalle, mikäli yhtiöön sellaisia tulee. Yhtiösopimuksella osalta yhtiömiehistä veloitteen voi rajoittaa omaisuuspanoksen mukaan. Kommandiittiyhtiössä oikeudet vastuunalaisilla yhtiömiehillä ovat samat kuin avoimessa yhtiössä. Äänettömät yhtiömiehet sen sijaan eivät voi päättää ja sopia yhtiön asioista. Äänettömät yhtiömiehet ovat yleensä pääomasijoittajia. (L 1988/389.)

Yhtiömiehet voivat nostaa palkkaa tekemästään työstä. Tilikauden voitollisesta tuloksesta jaetaan ensin korot osakkaille tilikauden alussa jäljellä olleesta panoksesta. Loppuosa voitosta jaetaan yhtiömiehille tasan. Ellei tulos riitä kaiken maksamiseen, osuudet suoritetaan suhteessa osakkaille. Kommandiittiyhtiöstä maksetaan ensin äänettömille yhtiömiehille. Yhtiön tehdessä tappiota, vähennetään se kunkin osakkaan yhtiöpanoksesta. Kommandiittiyhtiössä tappio jaetaan vastuunalaisille yhtiömiehille. (L 1988/389.)

Avointa yhtiötä ja kommandiittiyhtiötä kutsutaan yhteisnimityksellä henkilöyhtiöt. Termi korostaa, että toiminnassa on ratkaisevassa asemassa henkilöiden osallistuminen ja vastuu yhtiössä. Toiminta edellyttää ehdotonta luottamusta ja yhteistyökykyä osakkaiden välillä. Kommandiittiyhtiö on sopivampi yhtiömuoto silloin, kun yhtiöön halutaan lisätä pääomaa päätöksenteko-oikeutta jakamatta. Yleisesti henkilöyhtiöt sopivat pienille ja keskisuurille yrityksille, joiden toimintaan ei kuulu suuren tappion vaaraa. (Österman 2007, 12–14.)

3.3 Pääomayhtiöt

Osakeyhtiö oy tai oyj. Osakeyhtiö voi olla yksityinen tai julkinen. Osakeyhtiö on osakkeenomistajista riippumaton oikeustoimikelpoinen yritys, jonka toiminta alkaa yrityksen osakkeenomistajien allekirjoittaessa yrityksen kirjallisen perustamissopimuksen. Hallitus on osakeyhtiön pakollinen toimielin. Tilitarkastaja on valittava, jos yhtiön toiminta on taloudellisesti riittävän laajaa. Hallintoneuvoston ja toimitusjohtajan valinta on vapaaehtoista, isommissa yhtiöissä ne yleensä ovat. Ylin päätäntävalta on yhtiökokouksella, johon jokainen osakkeenomistaja on oikeutettu osallistumaan. Päätösvaltaa käytetään omistettujen osakkeiden suhteessa, koska kaikki osakkeet ovat yleensä lähtökohtaisesti samanarvoisia. Käytännössä yhtiön toiminnasta vastaa hallitus, jonka yhtiökokous valitsee. Hallitus valitsee toimitusjohtajan, joka vastaa yhtiön jokapäiväisistä asioista hänelle määrätyn valtuuksin. Pienemmissä yrityksissä toimitusjohtajaa ei välttämättä ole, vaan hänen tehtävänsä hoidetaan hallituksen riittävän tiheillä kokoontumisilla. (Osakeyhtiölaki 2006/624; Österman 2007, 12–14.)

Osakas vastaa henkilökohtaisesti vain siitä pääomasta, jonka hän on sijoittanut yritykseen. Kuitenkin, osakas on henkilökohtaisesti vastuussa yhtiölle antamistaan takuista ja vakuuksista. Yksityisessä osakeyhtiössä osakepääoma on vähintään 2 500 euroa. Osakepääoma jakautuu osakkeille samansuuruisena. Osakkeille voidaan määrätä yhtiöjärjestyksessä nimellisarvo, jolloin osakepääoman määrä saadaan kertomalla osakkeiden määrä niiden nimellisarvolla. Nykyisin nimellisarvoa ei kuitenkaan

yleensä määritetä. Tällöin osakkeiden arvo määritetään esimerkiksi yhtiön tilintarkastajan määrittämästä arvosta. (Laki24; L 2006/624; Paavilainen 3.4.2013; Österman 2007, 12–14.)

Osakas voi nostaa yhtiöstä palkkaa tekemäänsä työsuoritusta vastaan. Tilikauden voitollisesta tuloksesta voidaan jakaa osinkoja. Yhtiöltä voi ottaa lainaa, jos sillä on vapaata pääomaa. (L 2006/624.)

Osakeyhtiö on ylivoimaisesti yleisin yritysmuoto Suomessa. Osakeyhtiö sopii yritykseen, jossa toiminta on taloudellisesti suurta ja riskit ovat merkittävät. Muoto on hyvä omistajien määrään lisäntyessä, koska päätöksenteko on tarkkaan määritelty. Kannattavassa yritystoiminnassa osakeyhtiö antaa myös veroetuja toimintaan. (Österman 2007, 12–14.)

Osuuskunta. Osuuskunta harjoittaa taloudellista toimintaa, jonka tarkoituksena on tarjota jäsenille eli omistajille palveluita. Osuuskunnan tarkoitus ei ole tuottaa voittoa, vaan osakkaat hyötyvät saatavien palveluiden avulla osakkuudesta. Osuuskunnan perustamiseen tarvitaan vähintään kolme (3) oikeushenkilöä. Perustajan on jäätävä osuuskunnan jäseneksi. Jäsenmäärää ei ole laissa määrätty. Osuuskunta perustetaan tekemällä perustamiskirja, jossa määritellään esimerkiksi osuuskunnan säännöt ja perustajien osuudet. Osuuskunta on rekisteröitävä. (Osuuskuntalaki 2001/1488.)

Jäsenillä ei ole henkilökohtaista vastuuta osuuskunnan velvoitteista. Jäsenillä voi olla yks (1) tai useampi osuus. Päätökset tehdään osuuskunnan kokouksissa tai jäsenten valitseman edustajiston toimesta. Kaikki jäsenet voivat osallistua osuuskunnan kokouksiin, joissa he voivat käyttää puhevaltaansa. Tämä voidaan kuitenkin sopimuksella estää. (L 2001/1488.)

4 OSAKEYHTIÖ

Osakeyhtiö poikkeaa muista yhtiömuodoista sillä, että yhtiö on osakkeenomistajista erillinen oikeushenkilö (L 2006/624 § 1 momentti 2). Yhtiön oikeudet ja velvollisuudet ovat erillään osakkeenomistajien sitoumuksista. Yhtiö voi itsenäisesti osallistua oikeudellisiin toimiin, ja omistaa sekä hallinnoida omaisuutta. Osakkeenomistaja voi kuitenkin antaa esimerkiksi takauksen tai pantin yhtiön veloista, jolloin hänen vastuunsa laajenevat. Osakeyhtiö on itsenäinen verovelvollinen. (Ossa, Saarilehto ja Villa 2007, 58.)

Maataloudessa osakeyhtiö tilan juridisena muotona on ainoa, joiden määrä lisääntyy selkeästi. Vuonna 2012 osakeyhtiömuotoisia maatiloja oli 636 kappaletta. (Maatilojen lukumäärä ja peltoala juridisen muodon mukaan.) Osakeyhtiömuotoisten maatilojen määrä lisääntyy noin 40 yrityksen vuosivauhdilla, kun taas henkilöyhtiöiden määrä vähenee noin 10 yrityksen vuosivauhdilla. (Paavilainen 28.3.2013.)

4.1 Perustaminen

Osakeyhtiö perustetaan kirjallisella perustamissopimuksella, johon tulee kaikkein osakkeenomistajien allekirjoitus. Jokaisen osakkeenomistajalle merkitään sovittu määrä osakkeita sopimuksen teon yhteydessä. Lisäksi sopimuksesta on käytävä ilmi päivämäärä, osakkeesta yhtiölle suoritettava maksu ja maksuaika, sekä yhtiön hallituksen jäsenet. Lisäksi sopimukseen on tarvittaessa kirjattava yhtiön toimitusjohtaja (ei yleensä pienissä yrityksissä), hallintoneuvoston jäsenet (ei pienissä yrityksissä) ja tilintarkastajat. Samalla voidaan nimetä puheenjohtajat myös hallitukselle ja hallintoneuvostolle. Sopimuksen allekirjoittaminen aloittaa johdon ja tilintarkastajien toimikauden. (L 2006/624 § 2 momentti 1 & 2.)

Perustamissopimuksen lisäksi on tehtävä yhtiöjärjestys ja osakassopimus. Sisällöltään siinä on määriteltävä yhtiön toiminimi, toimipaikka Suomessa ja toimiala. Tilikausi voidaan määrittää joko yhtiöjärjestyksessä tai perustamissopimuksessa. (L 2006/624 § 2 momentti 3.) Tilikaudella tarkoitetaan sitä aikajaksoa, jonka välein vuosittainen tilinpäätös tehdään. Enimmäispituus tilikaudella on 12 kuukautta, mutta esimerkiksi tilikauden ajankohtaa muutettaessa se voi olla poikkeuksellisesti lyhyempi tai pidempi, enintään 18 kuukautta. Tilikauden muuttamisesta voidaan päättää yhtiökokouksessa. (L 2006/624 § 8 momentti 4; Nettilaki.) Lisää osakassopimuksesta luvussa 4.1.1.

Osakeyhtiö voi olla joko yksityinen tai julkinen (L 2006/624 § 1 momentti 1). Yksityisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääoma on 2 500 euroa ja julkisen 80 000 euroa (L 2006/624 § 1 momentti 3). Osakepääoma on osa yhtiön omaa sidottua pääomaa. Tätä pääomaa ei voida jakaa osakkaille. (Kyläkallio, 2010.) Osakepääoma voidaan maksaa myös apporttina. Apportti on jotain muuta omaisuutta, jonka arvo luovutushetkellä vastaa vähintään rahallista vähimmäispääomaa. Apportti ei voi olla työsuoritus tai lupaus siitä, vaan sillä on oltava jotain välitöntä taloudellista arvoa yhtiölle. Apporttiosuus on kirjattava ja eriteltävä arvoineen yhtiön perustamissopimukseen. Arvon määrittämisestä on tehtävä selvitys, jossa kerrotaan arvoon vaikuttavat tekijät ja arvottamisessa käytetyt me-

netelmät. (L 2006/624 § 3 momentti 6.) Apporttina maksetut osuudet on selvitettävä erikseen tilintarkastajan toimesta. (L2006/624 § 2 momentti 8.)

Maatalouden osakeyhtiötä perustettaessa ei yleensä käytetä apporttia. Mikäli yhtymä tehdään toimintamuodon muutoksena, on apportin käyttö yleistä. Yleisemmin oman pääoman ehtoinen rahoitus laitetaan osakepääomaan, sijoituksina sijoitetun oman vapaan pääoman SVOP-rahastoon ja pääomalainoina. (L2006/624 § 8 momentti 2.) Osakkaan myydessä esimerkiksi eläimiä yhtiöön, yhtiölle muodostuu ostovelka. Arvonlisävero maksetaan, kun ostovelka muutetaan taseessa pääomalainaksi. Ostovelat muutetaan osakkaalta saaduiksi pääomalainoiksi yhtiön taseessa, samalla ne tuloutuvat osakkaan maatilán tuloverotukseen. Rahoitus on näin oman pääoman kaltaista rahoitusta. Se kirjataan vieraaseen pääomaa ja sillä ei ole vakuutta. Se on siis huonommassa asemassa muihin lainoihin verrattuna yhtiön konkurssitilanteessa. Lainalle voidaan maksaa korkoa. Itse lainaa voidaan maksaa takaisin vapaasta omasta pääomasta, eli käytännössä voitollisesta tuloksesta. (Paavilainen, 2013.)

SVOP-rahaston sisältö muodostuu siitä osakkaiden merkintähinnasta, joka ei perustamissopimuksen tai osakasanti päätöksen mukaan merkitä osakepääomaksi, mutta sitä ei kirjanpitolain mukaan tulkita vieraaksi pääomaksi. Rahaston arvoa voi korottaa vapaaehtoisilla pääomasijoituksilla omistuksen suhteessa. Sijoitukset ovat vastikkeettomia. Osakepääoman alentaminen voidaan merkitä SVOP-rahastoon, ellei osakepääoman alentamista tehdä tappion kattamiseksi tai varojen jakamiseksi. SVOP-rahaston arvo voi näin kasvaa erilaisissa yhtiöjärjestelyissä, kuten sulautumisessa tai osakevaihdossa. (Lukander, 2013.)

SVOP-rahaston varojen jakamisesta päätetään yhtiökokouksessa. Hallitus tekee ehdotuksen, mikä osa varoista jaetaan. Varojen jaon perusteena on viimeisin vahvistettu tilinpäätös, joko viimeisimmän tilikauden tai erillinen oma tilinpäätös kesken varsinaisen tilikauden. Myös SVOP-rahastosta tehtävässä varojenjaossa on muistettava, että yhtiön maksukyky ei saa vaarantua. Osakkaille tehtävästä varojenjaosta pitää tehdä selvitys, jaetaanko voittovaroja vai palautetaanko pääomaa. Pääomapalautukseksi se katsotaan ainakin silloin, kun jaettava osuus on enintään alkuperäinen osakkaiden sijoittama varojen määrä. Ellei pääoman palautusta voida osoittaa, verotetaan tulo osinkoveron säännöksillä. Kun rahasto sisältää sekä pääomasijoituksia että voittovarojen siirtoa, katsotaan sen pääomapalautus ja osingonjako sen osuuden mukaan, mistä rahaston sisältö koostuu. (Lukander 2013.)

Vertailtaessa pääomalainan ja SVOP-rahastoon tehtyjen sijoitusten eroja, esiin nousevat seuraavat asiat. Pääomalainalle maksetaan yleensä korkoa, tuotto-odotus on isompi ja se on lainan tapaan korvamerkitty ja maksetaan osakkaalle takaisin lainana. Pääomalainasta on muistettava, että se on viimesijainen lainan yhtiön rahoitusjärjestelyissä, joten pahimmassa tapauksessa sen voi menettää. Mikäli yhtiön taloutta uhkaa oman pääoman menetys, voidaan pääomalaina katsoa omaksi pääomaksi. SVOP-rahastoon tehdylle sijoitukselle ei makseta korkoa. Sen palauttaminen tulee kyseen silloin, kun sidotulle omalla pääomalle varmistuu täysi kate. SVOP-rahastoa käytettäessä, voidaan määrä jakaa vapaan pääoman tapaan osakkaille. Vertailukohtana se, että osakepääomaa ei voida jakaa. Odotettavissa voi olla, että SVOP-rahastosta jaettavien pääomien verotus tulee jossain

vaiheessa muuttumaan, kun taas pääomallainan verotuksen uskotaan olevan stabiili. On huomioitava, että SVOP-rahaston sijoitus lisää yhtiön omaa pääomaa, ja näin mahdollisuudet osingon mak-suun laajenevat. Pääomallainat eivät näin toimi. Kokonaisuudessaan kuitenkin osakkaalle pääomallai-nan takaisinsaanti on varmempaa ja helpompaa, mutta yhtiölle rahastosijoitus on edullisempi. (Lu-kander 2012.)

Sopimukset on toimitettava rekisteröitäväksi kolmen (3) kuukauden kuluessa niiden allekirjoittami-sesta. Sopimukset on toimitettava patentti- ja rekisterihallitukselle. Kaupparekisterilaki (1979/129) määrittää rekisteröimisestä tarkemmin. Ennen rekisteröimistä ei yhtiö voi hankkia oikeuksia tai vel-vollisuuksia. Onnistuneen rekisteröinnin edellytyksenä on, että osakkeet on maksettu. Perustamisen liitteenä on oltava hallituksen jäsenten (ja toimitusjohtajan, jos se on valittu) vakuutus siitä, että yh-tiö on perustettu osakeyhtiölain (L 2006/624) säädösten mukaan. Tilintarkastajan on toimitettava todistus maksetuista osakkeista, tai tilintarkastajattoman yhtiön on toimitettava muut todistus asias-ta. (L2006/624 § 2 momentti 8.)

4.1.1 Osakassopimus

Osakassopimuksella sovitaan osakeyhtiön käytännön toiminnasta. Samalla määritellään osakkaiden ja osakastilojen suhde osakeyhtiöön. Suunnittelun lähtökohtana toimivat yhteiset strategiset linjauk-set, jotka on tehtävä ennen yhteisryhtäjäyteen ryhtymistä. Sisällöltään osakassopimus on aina yhti-ön tarpeiden mukainen. Sen suunnitteluun tulee käyttää riittävästi aikaa, että jokainen osakas ym-märtää varmasti mihin on sitoutumassa. (Paavilainen, 28.3.2013.)

Osakassopimuksessa määritellään esimerkiksi seuraavia asioita:

- Osakkaat ja heidän vastuualueensa
- Palkat, työajat, luontaisedut ja niiden muutokset
- Sijaisten järjestäminen ja palkkaus, perheenjäsenten ja sukulaisten töihin ottaminen
- Poissaolojen korvaukset ja sopiminen
- Yhtiön ja osakkaan tarvikkeiden ja kaluston käyttö ristiin ja siitä maksettavat korvaukset
- Hallituksen toiminta ja kokoukset
- Yrityksen rahoituksen järjestäminen
- Tehtyjen sopimusten pätevyysjärjestys
- Sopimuksesta tehtyjen kopioiden määrä, säilyttäminen ja näyttäminen ulkopuolisille
- Vahingonkorvaukset sopimusrikkomistapauksissa
- Erimielisyyksien ratkaisu
- Sopimuksen teon paikka, päivämäärä ja kaikkien osakkaiden allekirjoitukset. (Jadelcons Oy)

Osakassopimus on se paperi, jonka mukaan ristiriitatilanteissa toimitaan. Yksi keino välttyä ristirii-doilta on jakaa kaikille osaamisen mukaiset vastuualueet. Toista autetaan tarvittaessa, mutta jokai-sen annetaan hoitaa omat tehtävänsä rauhassa. Paras osakassopimus on sellainen, jota ei tarvitse kaivaa esiin sen allekirjoittamisen jälkeen. (Paavilainen 28.3.3.2013.)

4.1.2 Osake

Osakkeenomistaja omistaa osan osakeyhtiössä. Osakkeella määritetään osakkaan oikeudet ja velvol-lisuudet suhteessa osakeyhtiöön. Ne voivat perustua osakeyhtiölakiin, yhtiöjärjestykseen, perusta-missopimukseen tai osakkeiden merkintäehtoihin. (Ossa, Saarnilehto ja Villa 2007, 66.)

Lähtökohtaisesti osake on jakamaton (sitä ei voi pilkkoa ja jakaa osiin), mutta sillä voi olla yhteisomistajuus. Osakkeella luo suhteen yhtiön ja osakkaan välille. Osakkeille ei ole pakko määrittää nimellisarvoa. Mikäli se kuitenkin määritetään, se on sama jokaisella osakkeella. (L 2006/624 § 3 momentti 5.) Osakkeen arvo voidaan määrätä esimerkiksi yhtiön tilintarkastajan toimesta käypänä markkina-arvona, jos nimellisarvoa ei määritetä. Arvo voi olla erilainen osakkeiden välillä. (L 2006/624 § 3 momentti 2.) Nimellisarvon määrittämättä jättämisellä katkaistaan sidos osakkeen ja osakepääoman väliltä pääomajärjestelmässä. Tällöin osakepääoman korottaminen ilman uusien osakkeiden luovuttamista tai vastaavasti uusien osakkeiden luovuttaminen ilman osakepääoman korotusta on mahdollinen. (Ruohola, 2012.) Lähtökohtaisesti jokainen osake sisältää samat oikeudet ja velvollisuudet. Ne voidaan kuitenkin eriyttää yhtiöjärjestyksellä niin, että osa osakkeista antaa erilaisen äänimäärän tai yhtiön varojen jaossa muista poikkeavan suhteen. Poikkeuksellisesti rajoitetut osakkeet ovat erilaisia. (L 2006/624 § 3 momentti 1.)

Osakkeen antamat osakeoikeudet jaotellaan varallisuus- ja hallinnoimisoikeuksiin. Merkittävät varallisuusoikeudet ovat jako-osuus purkautuvasta yhtiöstä, oikeus osinkoon ja oikeus merkitä yhtiön uusia osakkeita. Merkittävimpiä hallinnoimisoikeuksia ovat oikeus olla läsnä yhtiökokouksissa ja käyttää niissä puhe- ja äänivaltaa. Lisäksi osakas voi tehdä aloitteen kokouksessa tai moittia tehtyjä päätöksiä. Osakkeenomistajaa ei velvoiteta käyttämään oikeuksiaan. Osakkeen tuoma velvoite on maksaa osakkeesta määritelty hinta sovitus- aikataulussa. Yhtiöjärjestyksessä voidaan määrittää erillisiä lisämaksuja osakkeille. (Ossa, Saarnilehto ja Villa 2007, 67.)

Osakkeita voidaan luovuttaa ja hankkia, ellei osakkeen omistajuuden muutoksista ole määritetty erikseen yhtiöjärjestyksessä. Vapaan luovutettavuuden tavasta voidaan poiketa kahdella (2) eri lausekkeella. Lunastuslausekkeella määritetään, kenellä on osakkeisiin lunastusoikeus ja kuinka heidän välineen etuoikeus määräytyy. (L 2006/624 § 3 momentti 7.) Suostumuslausekkeella määritetään, että osakkeen hankkimiseen vaaditaan suostumus yhtiöltä. (L 2006/624 § 3 momentti 8.)

Yhtiö voi antaa osakkeenomistajilleen yhtiön ja osakkeen rekisteröimisen jälkeen osakekirjan, tai osakas voi vaatia niitä. Osakkaiden on tällöin oltava rekisteröitynä yhtiön osakeluettelossa. (L 2006/624 § 3 momentti 9.) Osakekirjaa voidaan käyttää todisteena osakkuudesta ja markkinointitilanteessa osakkeen vakuutena. (Ossa, Saarnilehto ja Villa 2007, 69.) Väliaikaistodistuksen käyttö on mahdollista ennen oikean osakaskirjan saamista. (L 2006/624 § 3 momentti 12.)

Jokainen osake on antaa samanarvoisen äänioikeuden yhtiössä, ellei niistä määrätä erikseen yhtiöjärjestyksessä. Yhtiöjärjestyksessä osakkeesta voidaan tehdä myös äänivallaton. (L 2006/624 § 3 momentti 2.) Lopullisiin valtaoikeuksiin vaikutetaan sijoitetun pääoman eli hallinnassa olevien osakkeiden lukumäärän kautta. (Ossa, Saarnilehto ja Villa 2007, 60).

Osakeanti on tilanne, jossa yhtiö luovuttaa uusia tai jo hallussa olevia osakkeita. Osakeanti voi olla vastikkeellista tai vastikkeetonta. (2006/624 § 9 momentti 1.) Osakeannilla hankitaan yhtiölle oman pääoman ehtoista rahoitusta (Ruohola, 2012). Osakeannin tekemisestä päätetään yhtiökokouksessa. (2006/624 § 9 momentti 2.) Osakkeenomistajilla on etuoikeus osakkeisiin siinä suhteessa, jossa

he omistavat osakkeita aiemmin. Anti voidaan tehdä suunnatusti, mikäli yhtiöllä on siihen riittävä taloudellinen syy, ja se on yleensä maksullinen. (2006/624 § 9 momentti 4.) On muistettava, että osakkeen hankkiminen vastikkeetta tai alihinnalla voi aiheuttaa veroseurauksia. Myös mahdolliset omistussuhteisen muuttumiset ja päätöksenteko-osuuksien muuttuminen on huomioitava, ja osakas-sopimuksen tarkistaminen voi tulla kysymykseen. (Ruohola, 2012.)

Painaviin taloudellisiin syihin vedoten voidaan osakkeisiin antaa optio-oikeus. Sen turvin osakkeita voi merkitä myöhemmin tulevasta osakeannista ennakkoon sovittua merkintähintaa ja sen maksamista vastaan, tosin optio-oikeus voi olla myös vastikkeeton. Optio-oikeudessa on usein joitakin aikarajoja ja ehtoja. Optio-oikeutta voidaan käyttää esimerkiksi kannustimena yhtiön kannalta merkittävälle henkilölle, kuten esimiehille tai työntekijöille. Vastaanottajalleen tämä on ansiotuloa, eikä sitä kautta kuitenkaan kaikissa tilanteissa kannattava vaihtoehto veroseuraamuksia ajatellen. Optio-oikeus rekisteröidään, ja se julkinen ja sitova esimerkiksi velkojalle. Velkojalle optio-oikeuden antaminen merkitsee sitä, että velkojalle annettujen oikeuksien realisoituessa velkojan saatavat vähenevät samassa suhteessa. (2006/624 § 10 momentti 1; Lintunen 31.4.2013; Ruohola, 2012.)

Osakepääomaa voi korottaa tai laskea. Laskemisella siirretään varoja vapaan oman pääoman rahastoon tai sitä käytetään kattamaan syntyneitä tappioita. Arvon alentamista ei voi tehdä alle säädetyn osakepääomamäärän 2 500 euroa. (2006/624 § 14 momentti 1.) Korottaminen tehdään merkittävällä uusien osakkeiden koko arvo osakepääomaan (osakemerkintä). Toinen tapa on varojen siirto vapaasta pääomasta osakepääomaan (rahastokorotus), samalla lisätään osakkeiden ja osakepääoman määrää. Yhtiön pääomamäärää ei kasvateta. Yhtiöön voidaan sijoittaa myös varoja ehdolla, että sijoitetut rahat merkitään osakaspääomaa. Tällöin sijoittaja ei saa vastikkeeksi osakkeita. (osakepääomasijoitus). (2006/624 § 11 momentti 1; Kolehmainen 2012.)

4.2 Osakeyhtiön hallinto

Ylintä päätösvaltaa osakeyhtiössä käyttää yhtiökokous. Osakkeenomistajat voivat osallistua yhtiökokoukseen ja käyttää siellä päätösvaltaansa. (L 2007/459.) Keskeisin elin yhtiön käytännön toiminnassa on hallitus. Osakassopimuksessa on määrätty, miten hallituksen jäsenet valitaan. Hallituksen tulee ajaa yhtiön etuja. Päätökset tehdään enemmistöperiaatteella sovittuja poikkeuksia lukuun ottamatta. (Paavilainen, 2013.)

Yhtiökokous ja hallitus ovat pakollisia toimielimiä osakeyhtiössä. Näiden lisäksi toiminnassa voi olla myös hallituksen valitsema toimitusjohtaja ja hallintoneuvosto. Tilintarkastajan valinta ei ole kaikille pakollinen, silloin yritystoiminnan oltava riittävän pienimuotoista. Siitä on säädetty tilintarkastuslaissa. Tilintarkastuslaista on kerrottu kappaleessa 4.2.4. (L 2007/459.)

4.2.1 Yhtiökokous

Varsinainen yhtiökokous on pidettävä kuuden (6) kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. (L 2006/624 § 5 momentti 3.) Ylimääräinen yhtiökokous on järjestettävä, jos sitä vaatii tilintarkastaja tai kymmenesosan (tai vähemmän, jos yhtiöjärjestyksessä on niin määritetty) omistajuudesta hallitsevat osakkaat kirjallisella vaatimuksella. Vaatimuksessa on esitettävä käsittelyyn haluttavat asiat. (L 2006/624 § 5 momentti 4.) Myös yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä ylimääräisestä kokouksesta tai hallituksen katsoessa sen tarpeelliseksi. (L 2006/624 § 5 momentti 3.) Koollekutsuminen tapahtuu hallituksen toimesta, tai yhtiöjärjestyksen niin määrätessä, hallintoneuvoston toimesta. Kutsun sisältö ja aikarajat ovat ennalta määrätty. (L 2006/624 § 5 momentti 16.)

Varsinaisen yhtiökokouksiin päätettäviin asioihin kuuluvat muun muassa tilinpäätöksen vahvistaminen, taseen osoittaman voiton käytöstä päättäminen, vastuuvapauden myöntäminen hallintoelimien jäsenille ja hallintoelinten henkilöiden päättäminen. Lisäksi kokouksissa käsitellään muut kokouksutussa ennalta määrättyt asiat. Ellei asia ole käsittelylistalla, sitä ei tarvitse käsitellä. (L 2006/624 § 5 momentti 3.) Osakkeenomistajan haluamat asiat voidaan käsitellä kokouksessa, jos ne on toimitettu hallitukselle kirjallisesti niin aikaisin, että asia voidaan sisällyttää kokoukutsuun. (L 2006/624 § 5 momentti 5.)

Yhtiökokoukseen osallistuvat osakkeenomistaja voi käyttää päätösvaltaansa yhtiökokouksessa myös valtakirjalla tai muulla luotettavalla tavalla valtuutetun asiamiehen kautta. Molemmilla voi olla mukanaan myös avustaja. (L 2006/624 § 5 momentti 8.) Pääsääntöisesti kokoukseen voivat osallistua myös hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenet ja toimitusjohtaja. Tilintarkastajan osallistumisesta säädetään erikseen, mutta hänen on oltava paikalla mikäli käsiteltävät asiat koskevat hänen toimintaansa tiiviisti. Ulkopuoliset osallistujat voidaan sallia yhtiökokouksen toimesta. (L 2006/624 § 5 momentti 10.)

4.2.1.1 Hallitus

Hallitus on pakollinen toimielin osakeyhtiössä. (L 2006/624 § 6 momentti 1.) Hallituksen tehtävänä on huolehtia yhtiön hallinnasta ja sen toiminnasta. Kirjanpidon ja varainhoidon järjestäminen on hallituksen vastuulla. Hallitus koostuu yhdestä viiteen (1-5) varsinaisesta jäsenestä, ellei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä. Alle kolmen (3) jäsenen hallituksessa on oltava vähintään yksi (1) vara-jäsen, ja yli yhden (1) henkilön hallituksissa on oltava puheenjohtaja. Hallitus valitsee puheenjohtajan. (L 2006/624 § 6 momentti 8.) Hallitus on yhtiökokouksen valitsema, tai yhtiöjärjestyksen määräämänä hallintoneuvoston valitsema. (L 2006/624 § 6 momentti 9.) Hallituksen toimikausi on toistaiseksi voimassa oleva. (L 2006/624 § 6 momentti 11.)

Päätökset tehdään enemmistöpäätöksenä, tai yhtiöjärjestyksen niin määrätessä yksimielisellä päätöksellä (L 2006/624 § 6 momentti 3.) Hallitus kokoontuu, kun puheenjohtaja tai joku hallituksen jäsenistä sitä vaatii. Hallituksen päätöksellä kokouksiin voi osallistua myös ulkopuoliset henkilöt. Hallitus voi tehdä päätöksen, vaikka asia olisi oikeasti toimitusjohtajan toimivallan alla. Hallitus voi edel-

leen ohjata asioita yhtiökokouksen päätöksestä omasta tai toimitusjohtajan puolesta. (L 2006/624 § 6 momentti 7.) Hallituksen kokouksista on laadittava pöytäkirja, joka allekirjoitetaan. (L 2006/624 § 6 momentti 6.)

4.2.2 Toimitusjohtaja ja hallintoneuvosto

Toimitusjohtajan oikeudet ja velvollisuudet määritetään hallituksen antaminen valtuuksien puitteissa. Käytännössä toimitusjohtaja vastaa yrityksen jokapäiväisestä päätöksenteosta. Toimitusjohtaja on hallituksen valitsema, ja hallitus voi hänet myös irtisanoa. Toimitusjohtaja on velvollinen antamaan hallitukselle ja sen jäsenille ne tiedot yrityksen toiminnasta, joita hallituksen tehtävien hoitaminen vaatii. Toimitusjohtajan ei tarvitse kuulua hallitukseen. Toimitusjohtaja on kuitenkin hallituksessa puhevaltainen, ellei hallitus päätä toisin. (L 2006/624 § 6 momentti 17; 18.)

Hallintoneuvosto ei ole pakollinen osa osakeyhtiön organisaatiota. Hallintoneuvos valitaan yhtiökokouksessa. Hallintoneuvoston tehtävänä on hallituksen ja toimitusjohtajan tehtävienhoidon valvonta. Hallintoneuvosto ei voi olla yhtiön edustaja, eli siihen ei voi kuulua hallituksen jäseniä tai toimitusjohtaja. (L 2006/624 § 6 momentti 21.) Hallintoneuvosto koostuu vähintään kolmesta (3) jäsenestä. Hallintoneuvosto valitsee puheenjohtajansa, ellei yhtiöjärjestys määrää toisin. (L 2006/624 § 6 momentti 23.)

Maataloutta harjoittavilla osakeyhtiöillä ei yleensä ole toimitusjohtajaa. Hallintoneuvostoa ei käytetä toistaiseksi toiminnassa olevan kokoluokan yrityksissä. Hallituksen kokoontuessa vähintään kerran kuussa, mieluummin useammin, se voi hoitaa yhdessä muutoin toimitusjohtajalle kuuluvat tehtävät. (Paavilainen, 28.3.2013.)

4.2.3 Tilintarkastaja

Tilintarkastuksessa tarkistetaan yhtiön kirjanpito, tilinpäätös, toimintakertomus ja hallinto tilikaudelta. (L 2007/459 § 3 momentti 11.) Näistä asioista varmistetaan, että ne on tehty niitä koskevien lakien ja hyvien toimintatapojen mukaan. Tilintarkastajan tulee olla riippumaton taho, joka voi tehdä kaikki tarkistukset objektiivisesti. (Ossa, Saarilehto & Villa 2007, 82.)

Tilintarkastajaa ei tarvitse valita yrityksissä, joiden päättynyt ja sitä edeltänyt tilikausi on täyttänyt enintään yhden (1) seuraavista määritelmistä:

- 1.) Taseen loppusumma on yli 100 000 euroa
- 2.) Liikevaihtoa tai vastaava tuotto on yli 200 000 euroa
- 3.) Yrityksessä työskentelee keskimäärin yli kolme (3) henkilöä. (L 2007/459 § 2 momentti 4.)

Tilintarkastaja voidaan valita, vaikka sitä ei yhtiön toiminnan pienuuden takia velvoitettasikaan. Yleensä maataloutta harjoittavilla osakeyhtiöillä toiminta on niin suurta, että tilintarkastaja on valittava. Tilintarkastaja valitaan yhtiökokouksessa. Tilintarkastajana voi toimia täysvaltainen henkilö, joka ei ole konkurssissa tai liiketoimintakiellossa. Yhtiölle valitusta tilintarkastajasta on tehtävä ilmoitus kaupparekisteriin. (Patentti ja rekisterihallitus.) Maatalousalan tilintarkastukseen erikoistuneita tilin-

tarkastajia on vähän, joten ammattitaitoisen tilintarkastajan löydyttyä hänestä kannattaa pitää kiinni. (Paavilainen, 28.3.2013.)

4.3 Kirjanpito ja verotus

Yritysten kirjanpitoa säätelevät OYL (2006/1339) ja kirjanpitolaki (1997/1339). Lisäksi kirjanpitolautakunta KILA antaa täydentäviä ohjeita. Peruslähdekohta on, että jokainen liike- tai ammattitoimintaa harjoittava on velvollinen pitämään kirjanpitoa. Kirjanpidon on oltava kaksinkertaista, ellei siitä ole erikseen vapautettu. (1997/1336 § 1 momentti 1 & 2.) Kirjanpitoon merkitään toiminnasta syntyvät menot, tulot, rahoitustapahtumat ja oikaisu- ja siirtoerät. (1997/1336 § 2 momentti 1.) Menot kirjataan suoriteperusteisesti, ellei siitä ole erikseen vapautettu. Kirjaamiset tehdään siinä vaiheessa, kun tuotantohyödyke on luovutettu tai vastaanotettu maksatuspäivästä riippumatta. Menetelmässä on erilliset tilit ostovelaille ja myyntisaamisille. Maksuperusteisessa kirjanpidossa tapahtumat kirjataan vasta sitten, kun maksu tuotantohyödykkeestä on suoritettu. Maksuperusteista kirjanpitoa käytettäessä ostovelat ja myyntisaamiset on voitava erikseen selvittää. (1997/1336 § 2 momentti 3.) Maa- ja metsätalouden harjoittajat voivat tehdä kirjaukset maksuperusteisesti, eikä kirjauksia tarvitse poikkeuksellisesti oikaista ja täydentää suoriteperusteisiksi tilinpäätöstä ja toimintakertomusta varten (1997/1336 § 3 momentti 4.) Myös osakeyhtiömuotoiset MVL:n piirissä olevat maatilat voivat soveltaa tätä poikkeusta (KILA 2012/1894). Edempänä kuitenkin selviää, ettei näin käytännössä välttämättä kannata toimia.

Tilikauden tapahtumista laaditaan tilinpäätös, jossa on taloudellista tilaa todentava tase, tuloksen koostumista todentava tuloslaskelma, varojen hankkimista ja käyttöä todentava rahoituslaskelma, sekä näiden dokumenttien liitetiedot. Mukaan liitetään tilikauden toimintakertomus tietyin edellytyksin. (1997/1336 § 3 momentti 1.) Laissa määrätään, että toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta pitää ilmoittaa oikeat ja riittävät tiedot (1997/1336 § 3 momentti 2). Viimeinen pykälä määrittää Enrothin (2013) mukaan, että osakeyhtiömuotoisilla maataloilla kirjaaminen tehdään yleensä suoriteperusteisesti. Siinä kirjanpitoavassa otetaan huomioon myös tuote- ja tarvikevarastojen muutos, jotka voivat ison kokoluokan toiminnassa olla merkittäviä. (Enroth, 2013.) Esimerkkinä tästä vuoden (tässä tapauksessa myös tilikauden; kalenterivuosi ja tilikausi voivat olla toisistaan poikkeavat) lopussa ostetut lannoitteet, joiden arvo voi olla esimerkiksi 100 000 euroa. Arvo nostaa varaston arvoa tilinpäätöshetkellä, koska lannoitteita ei käytetä niiden hankintavuonna. (Paavilainen 3.5.2013.) Isot muutokset voivat vaarantaa ohjeen oikeista ja riittävästä tiedoista yrityksen taloudellista tilaa kuvaamassa. KILA:n (2014/1894) antamassa lausunnossa suositellaan lähtökohtaisesti suoriteperusteista kirjanpitoa. Päätöksen puoltavia tekijöitä ovat se, että maataloudelle annettu maksuperusteisten kirjausten poikkeus perustuu maataloustoiminnan harjoittamisen pienuuteen, ja osakeyhtiömuotoisilla tiloilla se on yleensä suurempaa. Euromääräistä rajaa maksu- ja suoritesperusteiden käyttämiselle ei ole annettu. Suoriteperusteisen kirjanpidon käyttö on erityisen suositeltavaa selvyyden vuoksi silloin, jos osakeyhtiössä harjoitetaan myös muuta kuin maataloutta. (Enroth, 2013.)

Verolakeja ovat tuloverolaki TVL (L 1992/1535), elinkeinoverolaki EVL (L 1968/360) ja maatalouden tuloverolaki MVL (L 1967/543.) Maatalous verotetaan aina MVL:n mukaan. Maataloudeksi luetaan vähintään kolme (3) hehtaaria peltoa hallitseva yritys, alle vaadittavan hehtaarimäärän peltoa hallitseva yritys verotetaan EVL:n mukaan. Osakeyhtiöllä voi olla sekä EVL, MVL että TVL mukaisia tuloja. (Paavilainen, 28.3.2013.) EVL:n verotuksen piiriin kuuluttaessa suoriteperusteisen kirjanpidon käyttäminen tekee verotuksen laatimisesta helppoa, koska tilinpäätöksestä saadaan tiedot veroilmoitukseen. MVL:n verotukseen suoriteperusteista kirjanpitoa ei voida suoraan soveltaa. MVL:n verotus perustuu verovuoden aikana saatujen tulojen ja tulon hankkimisesta/säilyttämisestä aiheutuneeseen rahan tai rahanarvoiseen erotukseen. (L 1967/543 § 4.) Ongelmaksi tässä muodostuvat suoriteperusteessa olevat ostovelat ja myyntisaamiset, sekä varastomuutokset. Lain mukaan osakeyhtiön maatalouden kirjanpito voidaan tehdä sekä suorite- että maksuperusteiseksi. Maksuperusteinen kirjanpito voidaan oikaista tilinpäätökseen suoriteperusteiseksi taseen avulla. Tase kuvastaa yrityksen omaisuutta ja velkoja. (Enroth, 2013.) Kirjanpitolaissa annetaan erityispoikkeus maataloudelle:

”Maksuperusteiset kirjaukset, vähäisiä liiketapahtumia ja maatilatalouden harjoittamista koskevia kirjauksia lukuun ottamatta, on oikaistava ja täydennettävä suoriteperusteisen mukaisiksi ennen tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista.” (L 2004/1304 § 3 momentti 4.)

Arvonlisäveroa säätelee laki 1993/1501. Arvonlisävero on yleinen kulutusvero, jossa on useita eri verokantoja. Yrittäjä on arvonlisäverovelvollinen liikevaihdon ylittäessä 8 500 euroa. Laissa veloitetaan tekemään muistiinpanot niistä toimenpiteistä, joihin arvonlisävero on osallisena. Käytännössä muistiinpanoina toimivat myös muuta kirjanpitoa kuvaavat tositteet. Alkutuottajat kuuluvat automaattisesti arvonlisäverotuksessa vuosimenettelyyn, ellei kuukausi- tai neljännesvuosimenettelyyn ole erikseen hakeuduttu. Vuosimenettelyssä kaikki kuluneen vuoden aikana kertyneet arvonlisäveron tilitetään seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä. Kuukausimenettelyn etuna esimerkiksi rakennusaikana on, että arvonlisäveron palautukset saadaan takaisin toimintaan nopeammin ja tarvittavan pääoman määrä pienenee nopeamman kierron avulla. Myös neljännesvuosimenettely on mahdollinen. Maksuperusteisen tilinpäätökseen oikeutettu verovelvollinen voi kohdistaa myynnistä tulevan arvonlisäveron sille kuukaudelle, jona myyntihinta tai osa siitä kertyy. (1993/1501 § 137.)

Tilikauden voitosta maksetaan veroa. Osakeyhtiön mahdollinen tehty tappio voidaan vähentää tulevien 10 verovuoden verotuksessa. Osakeyhtiö on itsenäisen verovelvollinen. Kaikkein tulolähteiden tuloista vähennetään vähennyskelpoiset menot erikseen, ja näin tulolähteittäin saadut tulokset lasketaan yhteen. Tähän yhteissummaan kohdistuu yhteisöveron 24,5 %. Osakkaat maksavat itse ansiotuloveronsa siitä osuudesta, jonka he nostavat yrityksestä palkkana. (Vero.)

Osakeyhtiön veroilmoitus on lomake 6 B. Lomakkeessa on kohdat jokaisen verolain mukaisten tietojen ilmoittamiseen. MVL mukaiset tulot ja menot on ilmoitettava nyt maksuperusteisesti, eli aiemmin mahdollisesti tehtyä suoriteperusteista kirjanpitoa on sovellettava. Maksuperusteisuus ei huomioi tuote- ja tarvikevaraston muutosta. Tämä on yksi epäkohta ja hankaluus osakeyhtiömuotoisessa maataloudessa, johon olisi hyvä selkeyden takia saada muutos. (Enroth, 2013.)

Yksityisen elinkeinonharjoittajana toimivaa maaseutuyrittäjää verotetaan MVL:n mukaan. Yrittäjää verotetaan maatalouden toiminnan tuloksesta, joka lasketaan vähentämällä maatalouden tuloista sen kulut. Lisäksi tuloksesta vähennetään mahdolliset aiempien vuosien tappiot. Näin jäljelle jäävää osaa kutsutaan yritystuloksi, joka jaetaan pääoma- ja ansiotulo-osiksi. Pääomatulon määrä lasketaan maatalouden edellisen vuoden nettovarallisuuden mukaan, tai toiminnan aloittamisvuonna aloitusvuoden nettovarallisuuden mukaan. Nettovarallisuus lasketaan vähentämällä maatalouden varoista sen velat ja lisäämällä lukuun 30 % edellisenä vuonna maksetuista palkoista. Pääomatuloa maksetaan 20 %, 10 % tai 0 % verovelvollisen valinnan mukaan. Pääomatuloveroprosentti on 30 % 50 000 euroon asti (2013), jonka ylittävältä osalta se on 32 %. Loppu tuloksesta verotetaan ansiotulona, jonka verotus on progressiivinen. Mikäli puoliset harjoittavat maataloustoimintaa yhdessä, jaetaan maatalouden yrittäjätulo heidän kesken yleensä tasan. (Vero.)

Voimakkaasti investoineella tilalla ja velkaisella tilalla nettovarallisuus voi olla pieni, tai se voi käännyä jopa negatiiviseksi. Näin ollen maataloudesta ei muodostu ollenkaan pääomatuloa, vaan kaikki verotetaan progressiivisella ansiotuloverotuksella. Investoinnin seurauksena yrityksen tulotaso yleensä kasvaa, jolloin myös verojen määrä kohoaa merkittävästi. Esimerkiksi lainojen lyhentäminen ja tuotannon ylösajo kärsivät helposti korkeista veroista, koska veroihin menevä varallisuus on pois niiden hoitamisesta. (Farmit.)

5 OSAKEYHTIÖMUODON ERITYISPIIRTEITÄ

Maatalouden harjoittaminen osakeyhtiössä tuo tiettyjä poikkeuksia maa- ja metsätaloudenharjoittajan oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Yhtiömuoto vaikuttaa vakuutuksiin, maataloustukiin, yrityksen kirjanpitoon sekä verotukseen. Monissa kohdissa yrittäjän oikeuksia rajataan, kun äänivalta ei riitä.

Perinteisesti maatilalle tulee muutamia sitoumuksia, jos SPV:n teon yhteydessä saatavia avustuksia ja tukia halutaan. Monissa sitoumuksissa on viljelyvelvoite, jonka takia yrityksen tulotaso on pidettävä riittävän suurena. Sitoumuksien sovittaminen osakeyhtiömuotoisen toiminnan harjoittamiseen käsitellään seuraavissa luvuissa.

5.1 Maatalousyrityksen SPV:n sitoumukset ja niiden soveltaminen

Maatalousyrittäjien SPV:n tekoon saa seuraavia avustuksia ja tukia tietyin edellytyksin: nuoren viljelijän aloitustuki, LUTU ja lahjaverohuojennus. Kaikkien tukien ehtoina on esimerkiksi vähintään viiden (5) vuoden viljelysitoumus. Näiden sitoumusten voi helposti ajatella olevan esteenä yhteisyrittäjyyteen lähtemiseen. Sitoumukset voidaan kuitenkin täyttää, mikäli osakkaan oma maatila jää toimintaan omana yksikkönään, ja yhteisyrittäjä on oma yksikkönsä. Sitoumukset esitetään luvuissa 5.1.1–5.1.3. perinteisen maatalouden SPV:n näkökulmasta kuvattuna, ellei kohdassa mainita toisin. Kuviossa 4 on tiivistelmä ehtojen perusteista, aikarajoista, velvoitteista ja takaisin perinnästä.

Aloitustuki	Luopumistuki	Lahjaverohuojennus
Ensimmäisen kertaa tilanpidon aloittavilla 18-40-vuotiaalle	Tilan pitämisestä luopuville 56-63-vuotiaille sukulaisille myytessä, 60-63-vuotias ulkopuolisille myytessä	Tilakaupan yhteydessä
Edellyttää yli 50 % omistusoosuutta osakeyhtiön määräysvallasta. Osakastilojen jatkaessa toimintaa, tuki jätetään osakastiloille ja niiden ehtojen täyttymisestä siellä huolehditaan.	Edellyttää yli 50 % omistusoosuutta määräysvallasta (voi olla yhdessä puolison kanssa) ja MYEL-vakuutusta osakeyhtiössä. Yksittäisen osakkaan saadessa tuen, on osakastilan täytettävä ehdot ja peltojen oltava jatkajan nimissä	Lahjavero on maksettava, jos tilakaupassa maksettava osuus on alle 75 % käyvästä arvosta. Lahjaverohuojennuksella raja on 50 % käyvästä arvosta. Saaminen edellyttää viljelyn jatkamista huojennuksen saajan nimissä
Sitoumusaika 5 vuotta viimeisestä maksatuksesta, joka on 1 vuosi tilanpidonaloittamisen jälkeen 3. tai 10 kuukauden viimeisenä päivänä	Sitoumusaika vähintään 5 vuotta, päättyy kun nuorempikin jatkaja on 63-vuotias ja tuki lakkaa.	Sitoumusaika vähintään 5 vuotta.
Ellei ehtoja pidetä, tuki peritään täysmääräisenä takaisin.	Ellei ehtoja pidetä, pääoma-arvo tuesta on maksettava takaisin	Ellei ehtoja pidetä, huojennuksen saajalla on maksettava maksamaton osa 20 % korotuksella takaisin
	HUOM! Tuen jatkumisesta vuodesta 2015 ei ole tietoa.	

KUVIO 4. Maatalousyrityksen SPV:n tuomien sitoumuksien soveltaminen osakeyhtiömuotoiseen maataloustoimintaan siirryttäessä (A 2008/299; Mela; 1940/3787; Osuuspankki 2013.)

Osakeyhtiössä osakkaiden tulevat SPV:t eroavat perinteisten maatalojen SPV:ssä merkittävästi siinä, että perinteinen SPV on kiinteistökauppa ja osakeyhtiön SPV on osakekauppa. Osakeyhtiössä tulevat sukupolvenvaihdokset eivät vaaranna yhtiön toimintaa, kun osakkeet on jaettu tasaisesti yrityksen perustamisvaiheessa. Tulevaisuudessa yrityksen osakkeita voivat omistaa perustajajäsenten jälkeläiset, jotka eivät välttämättä osallistu yhtiön käytännön toimintaa. Luopumisvaiheeseen tuleva osakas voi myös itse vetäytyä päivittäisistä työtehtävistä ja osallistua vain hallitustyöskentelyyn, josta myöhemmin vetäytyy kokonaan eläkkeelle ja myy osakkeensa. Osakkaat voivat myös sopia osakassopimuksessa, että osakkeet myydään muille osakkaille tai yhtiölle osakkuudesta luovuttaessa. (Paavilainen 2013.) Käytännössä osakeyhtiön sukupolvenvaihdos ja osakkuudesta luopuminen ei ole edellä kuvatun kaltaisen yksiselitteistä, vaan asiaan liittyy paljon eri tekijöitä. Toimivan ja kannattavan yrityksen osakkeiden myyminen myös sijoittajille tulevaisuudessa voi olla vaihtoehto. Sijoittajan tuomat hyödyt on oltava selvillä ennen osakkeiden myymistä.

Kuolemantapauksessa vainajan osakkeet siirtyvät jakamattomalle kuolinpesälle. Perikunnan on tehtävä perunkirjoitus kolmen (3) kuukauden kuluessa kuolemantapauksesta. Perunkirjoitus toimii perikunnan osakasluettelona, määrittää vainajan velat ja varat, ja sen perusteella määräytyy lahjaverot. Varsinainen perinnönjako voidaan tehdä myöhemmin. Myös perinnönjako kannattaa kuitenkin verotuksen takia tehdä pian, että perintöverot saadaan oikein kohdennettua. Vainajan omaisuus, esimerkiksi osakkeet, eivät siirry yksittäisen henkilön omistukseen kuolinpesältä ennen pesänjakoa. (Asianajotoimisto Talviaro.) Yhtiön osakkeet on jo perustamisvaiheessa jaettava niin, ettei yhden osakkaan poistuminen vaikeuta yhtiön päätöksentekoa ja toimintaa. Lunastuslausekkeen avulla osakkeisiin sovitaan etuosto-oikeus muille osakkaille tai yhtiölle suhteessa ulkopuoliseen henkilöön. Lunastuslausekkeella ei voi kumota perintölakia (L 1940/378) tai avioliittolakia (L 1929/234).

5.1.1 Nuoren viljelijän aloitustuki

Sukupolvenvaihdoksen tekevä, tilanpidon ensimmäistä kertaa aloittava 18–39-vuotias yrittäjä voi saada sukupolvenvaihdokseen nuoren viljelijän aloitustukea. Tuki koostuu avustuksesta ja korkotukilainasta. (A 2008/299 § 2 momentti 3.) Aloitustuen käyttökohdetta ei ole määrätty, mutta korkotukilaina käytetään kauppahinnan maksuun ja maatalousirtaimiston hankintaan. Tuen hakuvaiheessa voidaan hakea lainaa myös tuettaviin kone-, laite- ja eläinhankintoihin, jotka voidaan tehdä vuoden (1) sisällä tilanpidon aloittamisesta. (Osuuspankki 2013, 10; Koivumäki 7.5.2013.)

Maatalouden yrittäjätulon on oltava ylemmässä avustusluokassa vähintään 17 000 euroa. Alemmassa avustusluokassa 15 000 euroa, joka voi koostua 10 000 euron maataloustulosta ja tilan/tuotantovälineiden (esimerkiksi koneurakointitulot) avulla hankitusta 5 000 euron lisätuloista. (A § 3 momentti 9.) Tulotasot ja kehitys määritetään laadittavassa elinkeinosuunnitelmassa. (Elinkeinosuunnitelma.) Maatalouden on lisäksi muodostettava vähintään 25 % yrittäjän tulojen yhteismäärästä (A 2008/299 § 2 momentti 6.) Aloitustuen määrä on korkeamman yritystulon tapauksessa enintään 35 000 euroa avustusta, 20 000 euroa korkotukea ja 15 000 lisäkorkotukea. Alemman yrittäjätulon luokassa avustus on enintään 5 000 euroa ja korkotuki 20 000 euroa varainsiirtoveroarvolla

vähennettynä. (A 2008/299 § 4 momentti 19.) Elinkeinosuunnitelma on laadittava jokaiselle osakastilalle niissä tehtävän sukupolvenvaihdon yhteydessä. Osakeyhtiölle laaditaan oma suunnitelma perustamisvaiheessa. Mikäli osakastilojen toiminta muuttuu olennaisesti, tai esimerkiksi alkuperäisessä elinkeinosuunnitelmassa tehtyjä tuettavia investointeja ei toteuteta, on asiasta annettava selvitys. Rakentamatta jättäminen selittyy sillä, että toiminta on laajentunut osakeyhtiömuotoon maidontuotannon osalta. (Ikäheimo, 7.5.2015)

Osakeyhtiössä aloitustukea hakevan henkilön on oltava määräysvaltainen: hän omistaa yli puolet ($\frac{1}{2}$) yhtiön osakkaista ja/tai yhtiön äänimäärästä. Määräysvalta voi koostua myös useamman henkilön omistamista osakkeista ja äänivallasta. (A 2008/299 § 2 momentti 3.) Käytännössä yleensä jo määräysvallan rajat estävät osakeyhtiötä aloitustuen saannissa (Paavilainen 3.5.2013). Teoriassa osakastilalle saatu aloitustuki voidaan siirtää yhtiölle määräysvaltaehdon täytyessä. (A 2008/299 § 4 momentti 17.) Tukea ei myönnetä osakeyhtiölle, mikäli joku osakas on saanut tukea viiden (5) vuoden sisällä osakeyhtiön hakemuksen vireille tulosta. Aika lasketaan aloitustuen viimeisen maksatukseen päivästä. Avustus maksetaan kahdessa (2) erässä: ensimmäinen (1.) erä tilanpidon aloittamisen jälkeisenä maaliskuu- tai lokakuun lopusta ja toinen (2.) erä vuoden päästä ensimmäisestä. Korkotukilainan nostetaan yhdessä tai kahdessa (1-2) erässä viimeistään vuoden sekä vuoden ja viiden kuukauden kuluessa lainapäätöksen saamisesta. (Osuuspankki 2013, 10–11.) Ellei henkilö täytä edellä mainittuja ehtoja saatuaan aloitustuen ja tultuaan sen jälkeen osakkaaksi yhtiöön, peritään maksetut tuet takaisin. (Koivumäki 18.4.2013.) Käytännössä aloitustuen kanssa menetellään niin, että sitä ei haeta osakeyhtiöön. Osakkaiden omat maatilat jäävät toimimaan taustalle, jolloin mahdollisesti saatu aloitustuki jää niiden käyttöön. Maksuliikenne osakastilalle tulee hoitaa niin, että aloitustuen saamisen edellytykset esimerkiksi yrittäjätulon suhteen täytyvät maatilalla koko sitoumuskauden ajan. Käytännössä tämä voi koostua esimerkiksi tilalla peltoviljelyn ja kasvatettavien hiehojen kasvatus- ja myynti tuloista. Koneurakointitulot ovat hyväksyttäviä tuloja, jos tilalle on saatu aloitustuki alemman tukitason mukaan. Tällöin koneurakointitulot voivat olla enintään 5 000 euron lisätulon hankintaosuuden verran. Osakastiloilla kasvatettava nuorkarja mahdollistaa sen, että osakastilat pysyvät kotieläintiloina maataloustukia haettaessa. (Paavilainen 3.5.2013.)

Korkotukilainassa lainan saaja maksaa lainasta vähintään yhden (1) % korkoa, ja korkotuki kuittaa koroista enintään kolme (3) %. Korkotuettu laina ei voi olla valtion takaamaa. Kiinteistön hankintaan saatavaan korkotukilainaan liittyy aina myös varainsiirtoverovapaus. Tämä vähennetään korkotuen määrästä. Varainsiirtovero maksetaan kiinteistöstä tehtävän lainhuudon yhteydessä. Se on neljä (4) % sovitusta kauppahinnasta. Mukaan ei lueta irtaimiston ja tilatukioikeuksien arvoa. (Osuuspankki 2013, 9, 26.) Korkotukilainaa ei voi saada osakeyhtiömuotoisen maatalousyrityksen osakkeiden hankintaa, koska ne eivät ole A 2008/299 § 4 momentti 20 mukaista tuettavaa hankintaa.

Muita edellytyksiä aloitustuen saamiselle on riittävä koulutus ja ammattitaito alalle. Koulutusvaatimus täyttyy, kun hakijalla on vähintään toisen (2.) asteen luonnonvara-alan tutkinto. Vaateen voi täyttää myös kolmen (3) vuoden työkokemuksella yhdistettynä 20 opintoviikon/ 30 opintopisteen opintoihin, joista vähintään 10 opintoviikkoa/ 15 opintopistettä on talouskoulutusta. Ammattitaidon voi hankkia myös näyttötutkinnolla tai oppisopimuksella. Ammattitaitovaatimus koskee myös määrä-

ysvaltaista osakasta. Mikäli tuen hakijoina on useampi luonnollinen henkilö, on jokaisella oltava vähintään kolmen (3) vuoden työkokemus ja vähintään puolen ($\frac{1}{2}$) hakijoista on täytettävä myös opintoviikkoja/ -pisteitä koskeva säädös. (A 2008/299 § 2 momentti 4.)

5.1.2 Luopumistuki

Sukupolvenvaihdoksessa luopujalla on mahdollista saada luopumistukea LUTUa tietyin edellytyksin. Sukulaisille luovutettaessa luopujan on oltava vähintään 56-vuotias ja ulkopuoliselle luovutettaessa vähintään 60 vuotta vuonna 2013. Nykymuodossa LUTU on voimassa vuoden 2014 loppuun, eikä sen jatkosta sen jälkeen ole varmuutta. Jatkajan on viljeltävä tilaa vähintään LUTUn maksamisen ajan, vähintään viisi (5) vuotta. Viljelyvaatimus lasketaan nuoremman luopujan täyttäessä 63 vuotta, eli sitoumus voi olla pisimmillään 14 vuotta. Jatkajan on asuttava sellaisen matkan sisällä tilalta, että tila tulee hoidettua asiallisesti. Jatkajan on täytettävä MYEL-vakuutuksen ehdot ja oltava vakuutuksen piirissä. Lisää vakuuttamisesta luvussa 5.2. Lisäksi jatkajan on täytettävä nuoren viljelijän vaatimukset. Puolison kanssa LUTU tilan hankkivista riittää, kun toinen jatkajista täyttää ehdot. Puolison on tällöin sitouduttaman tilan jakamattomuuteen. Muun henkilön kuin puolison kanssa tila hankittaessa, kaikkien on täytettävä ehdot. (Mela.)

Yhtiömuotoisessa luovutuksessa jatkajan on saatava riittävä määrä osakkeita hallintaansa ehtojen täyttymiseksi. Määräysvaltainen omistaa yli puolet ($\frac{1}{2}$) yhtiön osakkaista ja/tai yhtiön äänimäärästä. Jatkajan on myös sitouduttava pitämään osakkeet hallinnassaan luopumistuen maksamisen aika, jotta hänen määräysvaltansa säilyy. Maatilan voi siirtää sukupolvenvaihdoksessa osakkaaksi tulevan luonnollisen henkilön lisäksi myös suoraan osakeyhtiölle. Jatkajan on edelleen täytettävä edellä mainitut ehdot määräysvallasta ja MYEL-vakuutuksesta. (Yhtiömuotoinen luovutus.)

LUTU ehtojen täytyminen on usein ongelmallisin osakeyhtiömuotoiseen maatalouteen siirryttäessä. Pelto voidaan tällöin pitää osakkaan omissa nimissä, sitä ei vuokrata yhtiölle. Samalla osakkaan kotitalalla säilytetään muuta toimintaa MYEL-vakuutus ehtojen täyttymiseksi. LUTU-ehtojen täyttymisestä kannattaa hakea ennakkopäätös ennen yhtiömuotoista toimintaa. (Paavilainen, 3.5.2013.)

Jatkajan livettyä asetetuista ehdoista, peritään luopumistuen pääoma-arvo takaisin. Mikäli lipeämistä on tehty vain vähän tai painavista syistä, ei pääoma-arvoa peritä välttämättä kokonaan tai ollenkaan takaisin. Pääoma-arvon määrittää sosiaali- ja terveysministeriö. (2012/1000 § 12 momentti 48.)

5.1.3 Lahjaverohuojennus

Sukupolvenvaihdokseen liittyvät verotukselliset asiat ovat: lahja-, tulo-, luovutusvoiton-, arvonlisävero-, varainsiirto- ja metsäverotus (Osuuspankki 2013, 14–15.). Osakeyhtiö toimintamuodonmuutoksena perustettaessa metsäverotus voi liittyä myös osakeyhtiömuotoiseen maatalouteen. Toimintamuodonmuutoksessa tilan lohkomiskustannusten pitäminen järkevänä voi puoltaa metsän mukaan ottamisen yhtiötettävään toimintaan. (Paavilainen, 3.5.2013.) Verotuksista lahjaveron huojennuksen saajaa sitoo viljelysitoumus. Lahjaveron on maksettava kaupassa, jossa tila lahjoitetaan tai myydään

lahjaluontoisesti. Lahjaluontoinen kauppa on silloin, kun kaupassa maksetaan enintään 75 % tilan käyvästä arvosta. Maatilojen sukupolvenvaihdoksiin myönnetyn lahjaverohuojennuksen avulla maksettavaksi riittää yli 50 % osuus tilan käyvästä arvosta. Tilakaupoissa on selvitettävä tilan käypä arvo, jonka puitteissa kauppahintaa voidaan suunnitella. Verottajan kannasta on haettavissa ennakkoveroratkaisu, josta nähdään verottajan omaisuudelle määrittämä arvo. Huojennuksen saamisen edellytys on, että jatkaja viljelee tilaa omissa nimissään. Jatkajaa ei veloiteta osallistumaan tilan töihin käytännössä tai asumaan tilalla. Huojennuksen saanut viljelijä sitoutuu jatkamaan viljelyä vähintään viiden (5) vuoden ajaksi. (1940/3787 § 5 momentti 55 & 56; Osuuspankki 2013, 14–15.)

Arvonlisäveroa SPV:ssä ei makseta, kun kyseessä on maatilan tai määräosan luovutus. Edellytys on, että tilanpito on jatkettava myös luovutuksen jälkeen. Irtaimisto voidaan luovuttaa kauppakirjalla myös erikseen SPV:n yhteydessä. (Sukupolvenvaihdoksen opas 2013, 25.)

5.2 Vakuuttaminen

Maatalousyrittäjät vakuutetaan perinteisesti maatalousyrittäjien eläkelain MYELin (L 2006/1280) mukaan, joka asettaa rajat MYEL-eläkevakuutuksen muodostumiseen. Osakeyhtiössä osakas kuuluu MYELin piiriin, jos hän työskentelee yrityksessä johtavassa asemassa ja hän omista yksin yli 30 % osakkeista tai osakkeiden tuomasta äänimäärästä. Henkilön on osallistuttava työntekoon myös käytännössä. Myös johtavassa asemassa työskentelevä henkilö yhdessä avio-/avopuolison tai samassa taloudessa asuvan suoraan sukua olevan henkilön kanssa omistetut yli 50 % osakkeista tai äänimäärästä oikeuttavat MYEL:in piiriin. Johtava asema tarkoittaa käytännössä toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai muussa määräysvallassa olevaa henkilöä. Lisäksi MYEL-vakuutuksen ehtona on MVL mukainen verotus. (Osakeyhtiömuotoisen toiminnan MYEL-vakuuttaminen 2/2012.)

Vakuuttaminen on maa- ja metsätaloudenharjoittajan omalla vastuulla, osakeyhtiömuotoisessa toiminnassa yhtiön vastuulla. Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela hoitaa maatalousyrittäjien lakisääteisen työeläkevakuutuksen, vapaaehtoisen maatalousyrittäjien tapaturvavakuutuksen MATA:n ja ryhmähenkivakuutuksen, Mela-sairauspäivärahan, LUTUn, lomituspalvelut, kuntoutuspalvelut ja työturvallisuusasiat. Uusin laki osakeyhtiömuotoisen toiminnan MYEL-vakuuttamisesta on tullut voimaan 1.1.2011. Luvussa esiteltävät hinnat ovat vuodelta 2013. MYEL-vakuutuksen ehtona on:

- Kotipaikka Suomessa
- Toimii viljelijänä, metsätalollisena, kalastajana tai poronhoitajana
- Toimii itsenäisenä yrittäjänä
- Ikä 18–67 vuotta
- Yritystoiminta on jatkunut vähintään neljä (4) vuotta täysikäisyyden saavuttamisen jälkeen
- MYEL-työtulo on vähintään 3 652 euroa vuodessa
- Tilalla on oltava metsää tai peltoa vähintään viisi (5) hehtaaria (Eläketurvakeskus.)

MYEL-työtulo määrää yrittäjän eläkkeen, korvaukset, päivärahat ja vakuutusmaksut. Työtulo lasketaan viljelyksessä olevan maatalousmaan ja metsän pinta-alasta sekä mahdollisista liitännäistoiminoista. Puolisoiden välillä työtuloa laskettaessa se jaetaan puolisoiden kesken siinä suhteessa, jossa he osallistuvat tilan töihin. (Eläketurvakeskus.)

“Esimerkki 1. Veljeksillä on maatalousyhtymä, joka osakeyhtiötetään. Vuoden 2011 alusta veljekset pääsivät myös osakeyhtiöstä MYEL-vakuutukseen, kun heillä kummallakin on yli 30 % osakkeista ja ovat johtavassa asemassa. Jos yhtiössä on elinkeinoverotettavaa tulonlähdetä, heidät vakuutetaan siltä osin YEL-vakuutuksessa.” (Mela, 2013.)

“Esimerkki 2. Samassa taloudessa asuvat äiti, isä ja kaksi lasta omistavat tasan kaikki maataloutta harjoittavan osakeyhtiön osuudet. Kaikilla on johtava asema osakeyhtiössä. Heidät voidaan kaikki MYEL-vakuuttaa. Kun toinen lapsista muuttaa pois yhteistaloudesta, hänen MYEL-vakuutuksensa päättyy. Kun toinenkin lapsista muuttaa pois yhteistaloudesta, päättyvät kaikkien MYEL-vakuutukset, koska kenelläkään ei ole yli 30 % osakkeista yksin eikä yli 50 % osakkeista puolison tai samassa taloudessa asuvan lapsen tai vanhemman kanssa. Yksi ratkaisu vakuutusten säilymiseksi on, että osakekauppoja tehdään niin, että edes jollain on yli 30 % osakkeista tai äänimäärästä, jolloin hänellä voi olla MYEL-vakuutus.” (Mela, 2013.)

MYEL-vakuutukseen sisältyy oikeus maatalousyrittäjien lomituspalveluihin. Näitä palveluita voidaan käyttää kotieläintalouden ja kasviviljelytoiminnan harjoittamisen niiltä osin, kun ne kuuluvat maatalousverotuksen piiriin. Lomituspalveluiden kautta voi saada vuosilomaa 26 vuorokautta päätoimista yrittäjää kohti. Lisäksi saatavina on maksullista lomitusta enintään 120 tuntia vuodessa ja sijaisapua tarpeen mukaan. Maatalousyrittäjä saa lomituspalvelut alueensa paikallisyksiköstä. (Mela turvaa lomitusta tarvitsevalle 12/2012.)

MYEL:in piiriin kuulumisessa on etunsa. Maksut on porrastettu työtulojen mukaan, jolloin maatalousyrittäjien yleisesti melko matala työtulon takia vakuutusmaksut ovat huokeat muihin eläkejärjestelmiin verrattuna. Vuonna 2013 alle 25 587,53 euron työtulosta alle 53-vuotias maksaa 12,15 % ja 53 vuotta täytettyään seuraavan vuoden alusta 12,879 % työtulosta. Tulotasojen 25 587,53–40 209,04 välillä prosentti on liukuvat, ja niiden ylittävältä osalta samalla ikäjaolla 22,5 % tai 23,85 %. (Ilmarinen.)

MYEL-vakuutuksen menettämistä isoissa tilakokoluokissa kompensoi tavoiteltu kustannustehokkuuden kasvu. Tehokkaasti käynnistyvä tuotanto takaa sen, että yrityksellä on vara maksaa myös muiden eläkelakien korkeammat eläkevakuutusmaksut ja järjestää itse työhön tuuraajat lomien ajaksi. Myös laajempi omistajapohja takaa sen, että viikkovapaat saadaan pyörimään jo sen avulla. (Paavilainen, 28.3.2013.) Osakeyhtiömuotoisessa maataloudessa rajat ovat tiukemmat muihin yhtiömuotoihin verrattuna. Esimerkiksi avoimessa yhtiössä kaikki vastuulliset osakkaat voidaan vakuuttaa MYEL:in mukaan omistusosuuksista riippumatta. (Mela.)

Ellei osakkaan MYEL:in edellytykset täyty, hänen eläkevakuutuksensa määräytyy yrittäjien eläkelain YEL (L 2006/1272) mukaan. Vakuutuksen perustana on:

- Ikä 18–67 vuotta
- Yritystoiminta on jatkunut vähintään 4 vuotta
- Arvioitu työtulo on vähintään 7 303,99 euroa vuodessa

- Osakeyhtiön osakkaan on omistettava yksin yli 30 % osakkeista tai niiden tuomasta äänimäärästä, tai yhdessä perheensä kanssa yli 50 % osakkeista tai niiden tuomasta äänimäärästä. (Eläketurvakeskus.)

MYEL- ja YEL-ehdot ovat muuten liki samanlaiset, mutta verolaki erottaa ne. EVL:n mukaisessa verotuksessa vakuutus määräytyy YEL:n mukaan, jos sen muut ehdot täyttyvät. Työtulon pitää laskea vastaamaan palkkaa, joka samasta työstä maksettaisiin myös ulkopuoliselle henkilölle. Maksut on myös suoritettava tehdyn työpanoksen mukaan. (Eläketurvakeskus.) Vakuutusmaksuja on maksettava alle 53-vuotiaana 22,5 % ja seuraavan vuoden alusta 23,85 %. Uudet vakuutetut saavat maksuista kahden (2) vuoden ajan alennusta 22 %. (Ilmarinen.)

Molemmissa edellä kuvatuissa työeläkeläisissä tulee helposti vastaan tilanne, jossa omistusosuus ei ole riittävän suuri. Tällöin yrittäjä vakuutetaan työntekijän eläkelain TyELin (L 2006/395) mukaan. TyEL on yleisin vakuutusmuoto. Sitä käytetään yksityisenpuolen työntekijöillä, ja noin 60 % työeläkevakuutetuista kuuluu lain piiriin. Vakuutuksen ehtona on:

- Ikä 18–67 vuotta
- Vakuuttamisvelvollisuuden alaraja 55,59 euroa kuukaudessa täyttyy

Sekä työnantaja että työntekijä maksavat bruttopalkkaan perustuvaa eläkemaksua. (Eläketurvakeskus.) Työnantajan on maksettava työtulosta 18,25 % maksu ja lisäksi työntekijän on maksettava alle 53-vuotiaana 5,15 % ja seuraavan vuoden alusta 6,5 % maksu. (Ilmarinen.)

Käytännössä osakkailla voi olla eri vakuutukset sen mukaan, kuinka omistusosuus lopulta määräytyy sijoitettavan pääoman puitteissa. TyEL vakuutetun pitää hankkia lisäeläkkeet erikseen päästäkseen samaan vakuutusturvasoon muiden eläkejärjestelmien osallisten kanssa. Osakassopimuksessa määritetään, että yhtiöllä on velvollisuus järjestää osakkaille tasavertainen sosiaaliturva. (Paavilainen, 3.5.2013.)

5.3 Maataloustuet

Maataloustuissa on erilaisia vaatimuksia, jotka hakijan on täytettävä tukea saadakseen. Ehdot vaihtelevat tukityypeittäin. Hakijan täytyy olla luonnollinen- tai oikeushenkilö tai heidän yhteenliittymä. LUTUa tai eläkettä nauttivat eivät voi saada tukia. Poikkeuksena kansallisissa tuissa (Etelä-Suomen kansallinen tuki 141, pohjoinen tuki 142, luonnonhaittakorvauksen LFA:n kansallinen lisäosa ja soke-rijuurikkaan kansallinen tuki) puoliset, joista molemmat ovat iältään alle 68-vuotiaita ja toinen on vanhuuseläkkeellä. Alle 18-vuotiaalle tukea voidaan maksaa, mikäli hän harjoittaa maataloutta solmittuaan avioliiton tai on yhteisomistajuudessa tilaan vanhempiensa/toisen heistä kanssa. Yhteenliittymissä vähintään yhden (1) osakkaan on täytettävä tuen saantia koskevat ehdot ja osallistuttava tilan toimintaan. Kansallisia kotieläintukia haettaessa vähintään yhden (1) osakkaan hallussa on oltava minimipeltoala kolme (3) hehtaaria. Vaade ei koske maidon tuotantotukea. Tukihakulomakkeissa on oltava kaikkien osakkaiden tai valtuutettujen henkilöiden allekirjoitus. (Hakuopas 2013, 12–13; 15.)

EU:n rahoittamien tukien kohdalla luonnonhaittakorvauksen hakijan on oltava iältään 18–65-vuotias. Kansallisissa tuissa ikäsääntö on 18–68-vuotta, poikkeuksena LFA:n lisäosan ikävaade 18–56 vuotta. Ikävaateen lisäksi henkilö tai hänen ei saa nauttia MYEL-vanhuuseläkettä (Hakuopas 2013, 13.)

Maatilaan voi kuulua useita kiinteistöjä ja tuotantorakennuksia. Kaikki viljelijän tuotantoyksiköt katsotaan kuuluvan yhdeksi kokonaisuudeksi, vaikka ne fyysisesti sijaitsisivatkin eri paikoissa. Maatilan tukikelpoisuudessa on peltopinta-alalle minimivaatimukset. Kansallisissa tuissa tämä ala on kolme (3) hehtaaria viljelyyn soveltuvaa maata, joka on oltava vähintään yhden (1) osakkaan hallinnassa. (Hakuopas 2013, 15.)

”Esimerkki: Osakas A harjoittaa toimintaa Oy:ssä osallistuen kotieläintalouden töihin. Osakas täyttää ikävaatimuksen. Osakas B hallitsee vähintään kolme hehtaaria viljelyyn soveltuvaa peltoa. Osakas voi olla iältään yli 68-vuotias. Osakas C voi olla iältään yli 68-vuotias, eikä hänen tarvitse osallistua tilan toimintaan/hallita peltoa. Tämä yritys on oikeutettu tukiin ilman poikkeuslupaa.” (Hakuopas 2013, 90.)

5.4 Investointituki

Maataloudenharjoittajat voivat saada maatalouden rakennetukiin kuuluvaa investointitukea. Tuen saamiseksi on täytettävä tiettyjä ehtoja valtioneuvoston asetuksessa maatalouden investointituesta ja nuoren viljelijän aloitustuesta (2008/299) säädetyn mukaan. Kotieläintaloudessa tukea voi saada siihen tarvittavien rakennuksien, rakennelmien tai rakenteiden uudisrakentamiseen, laajentamiseen tai peruskorjaukseen (2008/299 § 2 momentti 2 & 4.) Kasvinviljelyssä tukea voidaan saada vastaavalla tavalla kasvihuonetuotannon rakentamiselle kuin edellä. Myös salaojittaminen, kuivaamorakennukset, tuotevarastot ja yhteiskäyttöön tulevat sadonkorjuukoneet kuuluvat investointituen piiriin. (2008/299 § 3 momentti 10–14.) Tuki kattaa joissakin määrin myös turkistarhauksen, mehiläistalouden, sienten kasvatuksen, riistarhauksen sekä luonnonmarjojen- ja sienien keräämiseksi tarvittavat rakennukset. (2008/299 § 4 momentti 15–17.) Lisäksi tuettavia investointeja ovat muun muassa ympäristönsuojelua, eläinten hyvinvointia ja tuotantohygieniaa edesauttavat investoinnit, työympäristön parantaminen ja maatilojen biokaasukeskukset. (2008/299 § 5 momentti 19, 20, 22.)

Tuki voi olla avustus, korkotukilaina korkotukena tai valtiontakauksena, tai näiden yhdistelmänä. Tukiin voi saada 10 % korotuksen, mikäli nuoren viljelijän aloitustukea koskevat edellytykset täyttyvät. Yhtiössä jokaisen osakkaan on täytettävä ehdot korotuksen saamiseksi, eikä tilanpidon aloittamisesta saa olla kulunut yli viittä (5) vuotta. Tukien enimmäismäärät prosentteina on esitetty taulukossa 4. Valtiontakauksen enimmäismäärä on 500 000 euroa. (2012/578 § 7 momentti 28.) Mikäli investoinnin tekee kaksi (2) yrittäjää, tai yhtiö jossa on vähintään kaksi (2) osakasta, tukea voidaan maksaa 750 000 euroa. Tuen lopullinen enimmäissumma on 1 000 000 euroa, kun osakastiloja tai osakkaita on vähintään kolme (3). Summat ovat enimmäismääriä kolmen (3) verovuoden ajalle. (2012/578 § 7 momentti 29, 30.)

TAULUKKO 4. Investointituen enimmäismäärät tukialueittain prosentteina vuonna 2013. Taulukosta poistettu turkistarhauksen, mehiläistalouden ja kappakunnostuksen tuettavat investoinnit. Punaiselle kirjoitetut luvut voidaan korottaa 10 % ja sinisellä kirjoitetut 5 %, jos nuoren viljelijän ehdot täyttyvät (2012/578, liite.)

	<i>Korkotuki- laina* A- ja B- tukialu- eilla</i>	<i>Korkotu- en enim- mäismää- rä* A- ja B- tuki- alueilla</i>	<i>Avustuk- sen* A- ja B- tukialueil- la</i>	<i>Korkotu- kilainan* muualla kuin A- ja B- tuki- alueilla</i>	<i>Korkotu- en enim- mäismää- rä* muu- alla kuin A- ja B- tuki alu- eilla</i>	<i>Avustuk- sen* muualla kuin A- ja B- tuki- alueilla</i>
Lypsy- ja nautakar- jatalous (4 §)	60	20	40	75	20	25
Sikatalous (5 §)	70	20	15	70	20	15
Lammas- ja vuohi- talous (6 §)	60	20	40	75	20	25
Siipikarjatalous (7§)	70	20	15	70	20	15
Hevostalous (9 §)	65	20	35	75	20	25
Kasvihuonetuotanto (10 §)	65	20	35	70	20	30
Salaojitus (11 §)	70	20	20	70	20	20
Kuivaamot (12 §)	70	20	20	70	20	10
Varastointitukea saavat tuotevaras- tot (13 §:n 2 mom.)	65	20	35	70	20	30
Muut tuotevarastot (13 § 1 mom.)	70	20	20	70	20	10
Sadonkorjuukoneet yhteiskäyttöön (14 §)	70	15	-	70	15	-
Ympäristönsuoje- lua, eläinten hyvin- vointia ja tuotanto- hygieniää edistävät investoinnit (19 §)	-	-	75	-	-	75
Työympäristön parantaminen (20 §)	70	15	15	70	15	15
Muu lämpökeskus (21 §)	-	-	35	-	-	35
Maatilan biokaasu- laitokset (22 §)	70	20	15	70	20	15
Maatalouskoneiden varastot (23 §)	70	15	-	70	15	-
Rakennetun maata- lous kiinteistön han- kinta (24 §)	70	20	-	70		

*) määrä hyväksyttävistä kustannuksista

6 RAHOITUS

Paavilaisen (28.3.2013) mukaan osakeyhtiötä perustettaessa osakkailta itseltään on tultava noin 20 % rahoitusosuus yhtiöön tarvittavaan pääomaan. Oman pääoman ehtoinen rahoitus koostuu osakepääomasta, SVOP-sijoituksista ja pääomalainoista. Pääomalaina syntyy osakkaan ja yhtiön välille esimerkiksi silloin, kun eläimet myydään osakastilalta yhtiöön ja ne muutetaan yhtiön taseessa ostovelosta pääomalainaksi. Osakastilan verotukseen kotieläinten myynti voidaan jaksottaa kolmelle (3) vuodelle. Arvonlisävero maksetaan sitten, kun ostovelka muutetaan taseessa pääomalainaksi. Osakas ei saa vielä tehdystä kaupasta rahaa, vaan hänelle maksetaan pääomalainan korkoja. Pääomalainan lainoittaja on muita velkojia huonommassa asemassa. Lainaa ja korkoja maksetaan takaisin vapaan pääoman puitteissa. Maksuvaikeuksissa olevassa yrityksessä pääomalaina hoidetaan vasta muiden velkojien saatua saatavansa. (OYL 2006/624 § 12 momentti 1; Paavilainen 3.5.2013) Muu rahoitus koostuu investointituesta, joka on käsitelty edellisessä luvussa 5.4.

Rahoittajan näkökulma työhön on saatu haastatteleamalla Lapinlahden Säästöpankki Optian konttorinjohtaja Juha-Antti Puurusta (8.4.2013.) Haastattelussa kävi ilmi, että kaikissa rahoitukseen liittyvissä asioissa olevat pankkikohtaiset erot estävät näkökantojen yleistämisen. Rahoittajat suhtautuvat maatalouteen samalla tavalla kuin muuhunkin yritystoimintaan, mutta maatalouden tuomia erityispiirteitä ei silti voi unohtaa. Kaikki tapaukset arvioidaan yksilöllisesti, ja yleensä vaikuttavia asioita on monia. Tapaukset arvioidaan kokonaisuuksina, jolloin yksittäisten osa-alueiden välillä voi olla eroja. Osa-alueita voivat olla esimerkiksi osakkaiden varallisuus, hallinnassa olevat pellot ja maitokiintiöt, sekä olemassa oleva eläinpääoma. Tehtäviin lypsykarjarakennuksiin lasketaan vielä mukaan maitokiintiöiden osto, vaikka niiden korvaavasta järjestelmästä ei vielä ole varmaa tietoa.

Peltojen osalta toiset rahoittajat voivat vaatia tietyn hehtaarimäärän eläinyksikköä kohti. Aina omaa peltoa ei vaadita, vaan myös muilla tavoin järjestetty rehuntuotanto- ja lannanlevitysala huomioidaan. Riittävä peltopinta-ala lisää vakuutta yritystoiminnan jatkuvuudelle. Omistuksessa oleva pelto on kuitenkin aina vuokratapeltaan varmempaa. Sopimustuotannossa vaarana on, että ostorehusta muodostuu kallista. Säilörehun laatu voi jäädä puutteelliseksi. Kannattavan nauhanlihan ja maidon tuotannon perustana on aina laadukas säilörehu. (Puurunen 8.4.2013.)

Rahoittajan kannalta olisi tärkeää, että taloudelliset asiat olisivat yrittäjällä hyvin hallinnassa. Taloushallintaan tehtävien suunnitelmien tulee olla riittävän pitkäjänteisiä, ja yrityksen tulee olla taloudellisesti kestävällä pohjalla. Ulkopuolisen avun käyttö taloushallinnossa on aina hyvä asia, koska sillä saadaan erilaista otetta ja ulkopuolisen näkökulmaa aiheeseen. Maatalousalan neuvontajärjestön ProAgrarian kautta kannattaa tilata talouslaskelmien, kuten elinkeinosuunnitelma tai liiketoimintasuunnitelman, päivitys tilanteen mukaan. Laskelmat olisi hyvä päivittää viimeistään siinä vaiheessa, kun huomataan, ettei pysytäkään alkuperäisessä suunnitelmassa. LIKWI-laskelman rinnalle vaihtoehtona voisi olla jokin kevyempi versio laskelmasta. (Puurunen 8.4.2013.)

Taloudellisesti toiminnan kolme (3) tärkeintä kivijalkaa ovat kannattavuus, maksuvalmius ja vakavaraisuus. Maksuvalmiudella huolehditaan, että tulot riittävät kaikkiin menoihin. Kassassa on rahaa,

jolloin yllättävät kuluerät ja uusien investointien omarahoitusosuudet eivät muodosta ongelmaa. Vakavaraisen yrityksen talous on terveellä pohjalla, kun tarkastellaan esimerkiksi velkojan ja varojen sekä velkojen ja liikevaihdon suhdetta. Kannattavuus muodostuu siitä, kun tuloa voidaan tuottaa pitkällä aikavälillä. Sijoitetulle pääomalle ja omalle työpanokselle saadaan riittävä kilpailukykyinen korvaus. (Säästöpankki Optia.)

Osakkaiden välisten henkilökemioiden on oltava kunnossa. Heidän osaamisensa on täydennettävä kokonaisuutta niin, että jokaisella osa-alueella on hallitsija. Osakkaiden on oltava sitoutuneita hakeeseen, ja se on kyettävä osoittamaan. Osakkaiden taloudellinen tilanne huomioidaan, ja heiltä mahdollisesti jatkossa yritykseen saatavat lisäpanostukset. (Puurunen, 8.4.2013.)

Sijoittajan mukana oleminen maatalousyrityksessä on vielä varsin uusi ajatus. Rahoittajan mielestä vähemmistöosakkaana oleva sijoittaja olisi yrityksen kannalta suuri etu. Mukana tulevan pääoman lisäksi sijoittajalta pitäisi löytyä kokemusta hallintotyöskentelystä ja yrityksen johtamisesta. Ulkopuolinen näkemys ja tukija voi tuoda parhaimmillaan uutta innostusta ja näkemystä toimintaan. Maatalousalan ulkopuolinen sijoittaja voi lisäksi nähdä toiminnan yrittäjämäisemmin kuin muut osakkaat, joten toiminnasta voidaan saada ammattimaisempaan. Sijoittamisen yleistymistä maataloudessa rajoittanee vielä se, että maataloudella on vahva imago perheviljelijäinä niin kuluttajien, kuin muiden alan toimijoiden silmissä. Sijoittajilla itsellään voi olla jotain kytköksiä maatalouteen, tai muuten halu turvata kotimaan maataloustuotantoa. Varsinaisen taloudellisen tuloksen saaminen yrityksestä voi kestää helposti 5-10 vuotta, kun puhutaan osingonjaosta. (Puurunen, 8.4.2013.) Sijoittajaosakkaalla on hyvä olla käsitys maataloustoiminnan järjestämisestä, ettei hän ymmärtämättömyyttään vaadi tehtäväksi tuotannon kannalta huonoja ratkaisuja.

Rahoitusta suunniteltaessa kustannusten on hyvä olla tarkkaan tiedossa. On täysin mahdollista, että rakennusprosessi on kilpailutettu jo ennen rahoituspäätöksen saamista. Myös Paavilainen (28.3.2013.) korosti, että rakentamiskustannukset pitää laskea saatujen tarjousten pohjalta, ei yleisillä hinnoilla. Urakoitsijoiden välisiin vastuukysymyksiin on varauduttava riittäväillä sopimuksilla, että aikataulussa pysymätön taho vastaa syntyneistä kustannuksista. Kirjallisen sopimisen malli hakee vielä paikkaansa monien maatalousyrittäjien toimintatavasta, mutta siihen on välttämätön oppia. Osakkaiden, rahoittajien ja muiden toimijoiden välillä on kyettävä pitämään avoin keskusteluyhteys, riittävän suunnittelun aikaansaamiseksi. Lisäksi on hyvä muistaa, että on aina paljon halvempaa peräntyä hankkeesta suunnitteluvaiheessa, kuin rakentamisen puolessa välissä. Rahantarpeen määrittämisessä korostuu yrittäjän ominaisuudet, kykeneekö hän ajattelemaan asiaa riittävän isona kokonaisuutena. (Puurunen, 8.4.2013.)

Tuotannon ylösajo pitää olla etukäteen suunniteltu, ja harkinnan kanssa tehdyssä suunnitelmassa on pysyttävä. Yrittäjän ei pidä tehdä käytännön toimia vasten alkuperäistä suunnitelmaa, jolla rahoitustakin on haettu. Suunnittelematon toimi voi olla esimerkiksi koneinvestointi työhön, joka on esimerkiksi alun perin suunniteltu ostettavan urakointipalveluna. Tuotannon ylösajovaihe on yrittäjän, rahoittajan ja ELY-keskuksen kannalta hyvin tärkeä vaihe. Ylösajovaiheen venyessä suunnitelmia on

mietittävä uudelleen, ja samalla on pohdittava epäonnistumisen syitä. Osapuolten välinen yhteydenpito on erityisen tärkeää. (Puurunen, 8.4.2013.)

Tulevia tuottoja ja kustannuksia on haarukoitava, vaikei niitä aina voi tietää tarkasti. Esimerkiksi maidonhinnan voi vielä ajatella pysyvän tasaisena ja jopa hieman kohoavana, mutta samalla on varauduttava sen laskuun. Kaikkien epävarmuustekijöiden varalle on oltava puskuria, joilla voidaan selvittää muutosvaiheen yli. (Puurunen, 8.4.2013.)

Yleisimmän ongelman lainansaamiselle asettaa osakastilojen lähtökohtainen velkaisuus. Kova alla oleva velkataakka voi estää rahoituksen saamisen. Yleensä velkaisella tilalla entisten velkojen vakuutena on käytetty tilan omaa omaisuutta. Yhtiön lainoille saatavaa pankinrahoitusta mietittäessä tullaan helposti tilanteeseen, ettei vakuuksia ole riittävästi. Ensisijaiset vakuudet otetaan kiinteistökiinnityksinä yhtiön rakennuksista ja maa-alueesta. Niiden vakuusarvoon vaikuttavat muiden muassa kiinteistön sijainti ja rakennusten muu hyödynnettävyys. Nämä vakuudet eivät yleensä riitä, joten tämän jälkeen yrityksen irtaimisto otetaan vakuudeksi yritys kiinnityksen avulla. Yleensä tämäkään ei riitä, jolloin pankki vaatii että osakkaat siirtyvät takaamaan henkilökohtaisella omaisuudellaan yhtiön velkoja. Tässä vaiheessa osakkaiden sitoutuminen yhtiöön laajenee ja osakkaat ovat myös vastaa-
massa yhtiön veloista ja velvoitteista. Lisäksi rakentamisinvestoinneissa voidaan käyttää myös valti-
ontakausta. Vakuuksia on hyvä säästää myös mahdollista tulevaa tarvetta varten, jos se on mahdol-
lista. Osakkaat voivat tarvita omaa henkilökohtaista lainaa yhtiön osakepääoman ja muiden omaeh-
toisten rahoituserien maksamiseen. (Puurunen, 8.4.2013.)

7 YHTIÖITTÄMISPROSESSI CASE-ESIMERKKINÄ

Seuraavassa esitellään kuvitteellinen yhteistyö case, maidontuotantoyritys Ammuva Oy:n perustamisesta. Esimerkissä olevat tilatyypit ja tilanpidon vaiheet on valittu niin, että niiden avulla voidaan kuvata mahdollisimman monia kokonaisuuteen vaikuttavia asioita. Case-tilaa kuvaavat kappaleet on kirjoitettu sisennetyksi. Tehdyt ratkaisut ja valinnat perustuvat edellä kuvattuihin lakeihin ja säännöksiin, ja muutamat strategiset valinnat on tehty kirjoittajan päätelmien perusteella. Mukana olevat kuvaukset käytännön kokemuksista teoriaan yhdistettynä perustuvat ProAgria Pohjois-Savon yritysneuvoja Juhani Paavilaisen ja Maitoaho ay:n osakkaan Matti Kämäräisen haastatteluun sekä maatalousyrittäjä Jukka Ruotsalaisen kanssa käytyihin lukuisiin keskusteluihin.

Casea kuvataan maksuvalmiuslaskelman ja muutamien taulukkolaskelmien avulla. Niiden tarkoituksena ei ole selvittää kyseessä olevan yrityksen kannattavuutta, vaan niillä kuvataan rahavirtojen liikkettä osakeyhtiön ja osakkaiden välillä. Lisäksi maksuvalmiuslaskelmat olisi tehtävä perustettavan yhtiön lisäksi myös jokaiselle osakastilalle, koska niiden taloudellinen ja toiminnallinen tilanne muuttuu alkuperäisestä todella paljon. Osakastilojen maksuvalmiuslaskelmia ei ole tässä työssä tehty.

7.1 Tutkimusmenetelmä

Työssä käytetään tutkimusmenetelmänä systemaattista kirjallisuuskatsausta. Kirjallisuuskatsauksessa perehdytään aiheesta aiemmin tehtyihin tutkimuksiin ja kirjallisuuteen. Tarkastelussa on kiinnitettävä huomiota kritiikkiin lähteisiin perehdyttäessä. Olemassa olevaan kirjallisuuteen perehdyttäessä huomio tulee kiinnittää, millaisilla tutkimustuloksilla ja näkökulmilla eri johtopäätöksiin on päädytty. Mahdolliset tausta-aineiston ristiriitaisuudet ja puutteelliset on voitava osoittaa ja selvittää. (Jyväskylän yliopisto.)

Taitavan kirjoittajan ominaisuuksia ovat kyky analysoivaan ja arvioivaan tiedon sisäistämiseen ja käsitteilyyn. Lopputuloksena syntyy kirjoittajan yhdistelmä siitä näkökohdasta, jonka kirjoittajan oma tutkimusongelma vaatii. Aiheesta on tehty aiempia tutkimuksia, joten uuden tutkimuksen tulee voida osoittaa oma tärkeytensä ja paikkansa aiempien tutkimuksien täydentäjänä. (Jyväskylän yliopisto.)

Käytännönläheisyys tähän selvitykseen saadaan yritysneuvojalle tehtävän asiantuntijahaastattelun perusteella. Asiantuntijahaastatteluun päädyttiin, koska alalla pitkään toiminutta asiantuntijaa haastatteleamalla saadaan kooste hyvin erityyppisiä käytännön esimerkkejä. Asiantuntijahaastattelulla työhön saadaan luotettavuutta. Ennen asiantuntijahaastattelun tekemistä kirjallisuuskatsauksen tulee olla valmis, että tutkimusongelma on tullut käytyä läpi kaikkien osa-alueiden osalta. Työn teorioisuuden läpikäynnillä saadaan käytyä läpi yhtiöittämiseen liittyvä vaiheet vaihe vaiheelta, jolloin samalla syntyy sisällysluettelon mukainen haastattelurunko. (Tilastokeskus.)

Asiantuntijahaastattelu tehtiin 28.3.2013 ProAgria Pohjois-Savon yritysneuvoja Juhani Paavilaiselle. Lisäksi Paavilainen on auttanut työn tekemisessä puhelinkeskusteluiden ja sähköpostiviestien välityksellä myös myöhemmin useampaa kertaa. Ennen haastattelua mietittiin erilaisia kysymysteemoja

ohjaavan opettajan Seppo Mönkkösen kanssa. Käytännössä haastattelu toteutettiin Juvalla olleen Maatilojen yhdistämispäivän yhteydessä, jossa Paavilainen oli luennoimassa. Lisäksi mukana oli toinen luennoija, Maitoaho avoin yhtiön osakas Matti Kämäräinen. Kämäräisellä on yli 10 vuoden kokemus yhteisnavetassa toimimisesta. Haastatteluteemoina olivat seuraavat:

- Yhteisrittäjyyden onnistumiseen vaikuttavat asiat, joiden on vähintään oltava kunnossa
- Omistusosuuden muodostumiseen vaikuttavat asiat
- Miten verotus määräytyy ja mihin verolakiin yleensä pyritään
- Mitkä ovat järkevimmät tavat jakaa tulosta osakeyhtiötä osakkaille
- Miten osakkuudesta luopuminen tapahtuu käytännössä
- Miten yhteistoiminnan ongelmatilanteista selvittää, ja missä vaiheessa tiedetään ettei niistä voi enää taloudellisesti selvittää

Keskustelumuotoisesta haastattelusta tehtiin muistiinpanot. Monet asiat tulivat toisintoina päivän luennoilla. Lisäksi illan kotimatalla tarkennettiin muutamia asioita, joiden vastaus ei ollut vielä kirkastunut. Asiantuntijahaastattelussa saatuja tuloksia käsitellään yhdessä kuvitteellisen case-tilan kanssa.

Tapaustutkimuksessa eli case-tutkimuksessa keskitytään yhden tapauksen tutkimiseen. Tutkimusmenetelmällä ei välttämättä saada aikaiseksi yleispätevää tietoa. Tapauksen ainutlaatuisuus, monimutkaisuus, kuuluminen johonkin samanlaisten tapausten luokkaan, tai saatavissa olevan tiedon rajoittuminen vain yhteen tapaukseen perustelevat case-tutkimuksen käyttöä. Tutkimus voi olla kuvailtava, selittävä, ennustava tai ohjaava. Kuvailulla esitellään ulkoisten tekijöiden lisäksi sisällä olevat rakenteet ja kehityskulut. Selittävällä casella tuodaan esiin asiat, jotka ovat vaikuttaneet kohteen muodostumisen sellaiseksi kuin se on. Ennustavalla casella kuvataan tulevaisuutta. Ohjaava case pyrkii parantamaan tai kehittämään kohteita tulevaisuudessa. (Routio, 2007.)

Kuvattu case on sekä ainutlaatuinen että monimutkainen, vaikka taustalla vaikuttavatkin kaikille samat säännöt ja ohjeet. Tässä tutkimuksessa menetelmänä käytetään selittävää case-tutkimusta. Tutkimukseen tarvittavan tiedon määrää on peilattu siihen, kuinka paljon casea voi selittää olemassa olevan teorian pohjalta. Koko työssä teoriaosuus koostuu lähinnä yhtiön perustamiseen liittyvistä toimenpiteistä, joten se vähensi tarvetta kerätä erillistä tietoa niistä casea varten. Case on yhdistelmä teoriaa, asiantuntijahaastatteluissa saatuja kokemuksia ja näkökulmia, sekä kirjoittajan omia kokemuksia ja ajatuksia aiheesta.

7.2 Yhteistyryksen lähtökohdat

Yksikkökoon kasvattamisella pyritään hakemaan toimintaan kustannustehokkuutta. Isot investoinnit ja laajennukset eivät ole aina mahdollisia yhden tilan voimin, vaan niiden toteuttamiseksi voidaan yhtenä vaihtoehtona muodostaa yhteisyryitys. Maatalousalan yhteisrittäjyys juontaa juurensa aikaan, jolloin maataloustuotteita alettiin välittää kaupallisesti kaupunkiin. Ensimmäisiä yhteisyryityksiä olivat osuuskassat sekä maitotuotteita ja lihaa jatkojalostavat osuusmeijerit ja –teurastamot. Isompien koneiden hankintoihin perustettiin maamiesseuroja, joiden avulla tiloille saatiin yhteiskäyttöön esimerkiksi puimureita. (Paavilainen, 2012.)

Koskaan ei voida etukäteen sanoa varmaksi, saadaanko tuleva yhteisyritys toimimaan kitkattomasti. Muutamilla asioilla sujuvuutta voidaan merkittävästi lisätä. Osakkailla on oltava kyky kuvitella itsensä toisen osakkaan rooliin, eikä osakas saa olla liian ”minä itse”-asenteella kyllästetty. Asioita on osattava käsitellä asioina ilman henkilökohtaisuuksiin menemistä. Oma työ ja -jälki on uskallettava tuoda muiden nähtäväksi. (Kämäräinen, 28.3.2013.) Osakkailla pitää olla sosiaalisia taitoja, että yhteisyrityttäminen voi onnistua. (Paavilainen, 28.3.2013.) Yhteistyön hyötyjen on oltava selvät kaikille osakkeille. Monenlaisia ihmisiä tarvitaan, joten sopiva kombinaatio voi muodostua esimerkiksi ideoijasta, kehittäjästä, jarrumiehestä ja heidän välimuodoista. Erilaisilla persoonallisuuksilla voidaan varmistaa yrityksen jatkuva, mutta hallittu kehittyminen. (Kämäräinen, 28.3.2013.) Aiemmin tehty yhteistyö lisää onnistumisen mahdollisuuksia. Esimerkiksi yhteinen säilörehunkorjuukalusto antaa yleensä ihmisille hyvän kuvan toisen toimintatavoista. Kuitenkaan aiempi yhteistyön tekeminenkään ei välttämättä riitä pelastamaan tilannetta, jos myös muut lähtökohdat eivät ole selkeät. (Paavilainen, 28.3.2013.)

Case Ammuva Oy:n perustamista suunnittelevat osakkaat on kuvattu kuvioon 5:

Tila A	Tila B	Tila C	Tila D
Peltoa 40 ha	Peltoa 60 ha	Peltoa 35 ha	Peltoa 150 ha
Lypsylehmiä 35	Lypsylehmiä 60	Lypsylehmiä 35	Kasvinviljelytila
Kaluston arvo 200 000 €	Kaluston arvo 300 000 €	Kaluston arvo 500 000 €	Kaluston arvo 200 000 €
Maitokiintiö 385 000	Maitokiintiö 600 000	Maitokiintiö 385 000	Velka 100 000 €
Velka 70 000 €	Velka 100 000 €	Velka 150 000 €	

KUVIO 5. Case - osakastilojen kuvaukset. (Parmainen 2013.)

Tila A ja B ovat harjoittaneet säilörehun tekemistä yhteistyössä jo useamman vuoden. Tila C harjoittaa lietteenlevitys- ja lumiurakointia, ja se hoitaa tilojen A ja B lietteenlevityksen kokonaan. Tila D myy tuottamansa viljan ja valkuaisrehut osakastiloille.

Osakastiloista A ja C ovat kiinnostuneet tuotannon lisäämisestä voimakkaasti. Peltopinta-ala on kuitenkin molempien tilojen rajoittava tekijä. Tila B on voisi lisätä maidontuotantoa hiehojen kasvatuksen ulkoistamisella, mutta he miettivät myös yhteisrittäjäjyyttä ja oman navetan laittamista hiehojen käyttöön. Tilat sijaitsevat 15 kilometrin säteellä toisistaan. Tilat alkavat selvittää yhteistoiminnan mahdollisuuksia.

Idea yhteisrittäjäjyyteen on virinnyt tiloilla osaksi sen takia, että maatalouden kehityksen suunta ja kannattavuus huolettavat. Lisäksi osakkaiden kohdalla lisääntyvä vapaa-ajan määrä, sekä vastuunjaon mahdollisuus ovat vaa’assa painavia tekijöitä. Osakkaat tuntevat toisensa jo ennestään.

Lypsykarjataloutta harjoittavan osakeyhtiön peruspilari on se, että kaikki osakkaat sitoutuvat tuottamaan mahdollisimman paljon hyvälaatuista maitoa meijeriin. On muistettava, että toiminnan pyörittämiseen tarvittava raha tulee navetasta. Yleensä on suositeltavampaa ostaa peltotyöpuoli alihankintana ja keskittyä itse ydinprosessiin. (Kämäräinen, 28.3.2013; Paavilainen, 28.3.2013.) Yhteistointatilan käytettävissä oleva peltopinta-ala on laaja, ja isot tilat ovat monella urakoitsijalla etusijalla. Isot tilat voivat yleensä luottaa urakoitsijan saamiseen oikeaan aikaan pieniä tiloja enemmän. Tämä mahdollistaa, että yhtiön ei yleensä kannata ostaa koneita. Yksi muoto toimintaa yhtiölle voi olla se, että osakkaat jatkavat kotitilojen viljelyään ja urakoivat yhtiölle käyville hinnoilla peltotyöt. (Mäkäräinen, 28.3.2013.)

Tilojen olemassa olevien tuotantojen yhdistämisellä päästään kuvion 6 osoittamiin tuotantomääriin. Peltopinta-ala mahdollistaa noin 300 lypsävän pitämisen, mikäli tilojen pelto-ot ovat hyvässä kasvukunnossa. Ensimmäisessä vaiheessa tilat suunnittelevat, minkä volyymin tuotantoon heidän olisi mahdollista ryhtyä olemassa olevilla resursseilla, ja onko resursseja saatavilla lisää. Perusasioita mietitään valmiiksi, ennen varsinaisten talouslaskelmien tekemistä. Kaikki toiminta tehdään osakeyhtiön nimen alla, että kaikki maksuliikenne ja toiminta on helpoin ohjata ja seurata koko toiminnan ajalta.

Tilat yht.

Peltoa 285 ha
Lypsylehmiä
130
Maitokiintiö
1 370 000 l

KUVIO 6. Tilojen kokonaisala (Pärmainen 2013.)

Päädytään 300 lehmän yksikköön. Lypsävät lehmät ja pian poikivat hiehot ostetaan osakkailta yhtiöön. Vasikat ja hiehot jäävät osakkaille, ja ne ostetaan yhtiöön juuri ennen poikimista. Näin halutaan varmistaa se, että olemassa oleva hyvä eläinainesaadaan jalostettua halutuilla sonneilla, eikä kaikki tuleva uusi eläinainesa ole astutettu omien tilasonnien toimesta. Lisäksi nuoret eläimet jäävät tiloille syömään pois olemassa olevia rehuvarastoja. Hiehokasvatuksella voidaan säilyttää osakkaiden maatilat kotieläintiloina. Tulevaisuudessakin nuoren karjan kasvattaminen osin jokaisella osakastilalla voi olla varteenotettava vaihtoehto, koska tilojen säilyttäminen kotieläintiloina on taloudellisesti järkevää. Osakastiloilla voidaan myös alkaa kasvattamaan yhtiöstä tulevia sonnivasikoita lihaksi. Osakastilojen erilaisia toimintavaihtoehtoja on pohdittu kuvioon 7.

KUVIO 7. Osakastilojen erilaisia toimintatapoja yhteisyritykseen siirtymisen jälkeen (Pärmainen, 2013.)

Osakastilat A ja B pitävät pellot omassa hallinnassaan niin kauan, kun ne ovat aiemmin tehtyjen SPV:n aikaisten sitoumuksien piirissä. Tilojen luopujille maksetaan LUTUa. Nämä tilat tuottavat ja korjaavat säilörehun omalla kustannuksellaan, ja myyvät saadun rehun yhtiöön käyvällä markkinahinnalla. Osakastilojen sitoumuksien loppuessa, siirretään pellot yhtiön hallintaan. Tilat C ja D vuokraavat pellot yhtiölle itsellä pidettävää viittä (5) hehtaaria lukuun ottamatta, joista rehu myydään yhtiöön tai käytetään omien tuotantoeläinten ruokkimiseen tilanteesta riippuen. Kotitiloilla jatkuvan toiminnan ansiosta osakkaiden MYEL-vakuutukset säilyvät heidän kotitilallaan. Jokaisella osakastilalla on metsää, mutta niitä ei liitetä mukaan yhtiön toimintaan millään tavalla. Osakkaat voivat käyttää kuitenkin välillisesti metsätalouden tuloja yhtiön hyväksi esimerkiksi oman pääoman ehtoista rahoitusta kerätessään.

Siemennysikäisten hiehojen osto ulkopuolisilta on ajankohtaista, kun tuotantorakennuksen on valmis vajaan vuoden kuluttua. Tähän ikäryhmään päädytään, koska siinä vaiheessa eläimet ovat kasvaneet voimakkaimman kasvunsa, eikä laadukkaan perusrehun lisäksi tarvita välttämättä teollisia rehuja. Hiehojen tiineyttäminen hoidetaan tilasonnien avulla. Kasvatus järjestetään osakeyhtiölle olevalle tontilla, joka on viiden (5) hehtaarin suuruinen eläinten ulkoiluttamismahdollisuuden ja tulevien laajennusvarojen takia. Hiehojen kasvattamiseen investoidaan vain säänsuoja, puutavarasta itse tehtävät paalihäkit ja osakastilan D hankkima rehu. Osakastila D urakoi hiehojen ruokkimisen, koska perustettavaan yhtiöön ei alkuvaiheessa ole tarkoitus ostaa traktoria. Tehtäviä aitauksia voidaan hyödyntää myös myöhemmin kesinä eläinten ulkoiluttamisessa. Ulkokasvatuksella pyritään myös vaikuttamaan saatavan karjan terveyteen ja tarttuvien tautien hallintaan. Kunnossa olevilla ja kuivilla olosuhteilla ulkokas-

vatus tuo parhaimmillaan onnistuessaan kestäviä ja terveitä eläimiä. Lisäksi hoitamisen järjestäminen on helppoa, jos perusasiat ovat kunnossa. Jatkossa yhtiön toiminnan alettua, tilan hiehojen kasvatus siirretään pääsääntöisesti osakastilalta B vuokratavaan navettaan, johon yhtiön osakkaat eläimet hoitavat. Tulevaisuudessa myös muiden osakastilojen vanhoja tuotantorakennuksia voidaan hyödyntää esimerkiksi keskitettynä kasvuvaiheen mukaiseen ryhmittelyyn. Näin jokainen myös jokainen osakastila pysyy kotieläintilana, eikä yhtiön ole välttämätöntä rakentaa niin paljon uutta tuotantorakennusta eläinten kasvattamiseen. Yhtiössä on suunniteltu sivutoimista uudistuseläinten myyntiä ulkopuolisille. Käytännössä se voidaan toteuttaa esimerkiksi myymällä ylimääräiset syntyvät lehmävasikat osakkaiden omille maatiloille, joissa eläinten kasvattaminen ja myynti hoidetaan maatilan lukuun. Jatkossa tämä järjestely vaatii lisää peltopinta-alaa yhtiön ja osakastilojen käyttöön eläinmäärän kasvaessa.

Yhteistyötila sijaitsee tukialueelle C2. Keskimääräiseksi vuokrahinnaksi peltohehtaarilta päätetään 350 euroa kaikille vuokrattaville hehtaareille. Vuokrattujen peltosten peltotuet menevät yhtiölle. Vuokra on alueen keskiarvoa korkeampi, koska kerralla vuokrattavat alat ovat isompia. Lisäksi toiminnassa täytyy katsoa kokonaisuutta, ja myös osakastilojen on pystyttävä hoitamaan lainojen lyhennykset ja yritysten muu toiminta. Yhtiö sitoutuu pitämään pellot hyvässä kasvukunnossa, huolehtimaan niiden viljavuudesta ja perusparannusten teoista. Vuokraamisella halutaan varmistaa, että jokaiselle pellolle voidaan antaa samanarvoinen hoito, ja tilalla on varmasti käytävissä toimintaan vaadittava peltopinta-ala. Vuokrasopimuksiin tehdään tarvittavat sanamuodot sopimusten siirtymisestä ja kirjaamisesta. Sitten haetaan Maanmittauslaitokselta vuokraoikeuden kirjaus, jolloin sopimukset ovat hyvin pysyviä. Osakastila A ja B pitävät pellot hallinnassaan niin kauan, kun niille tehdyt LUTU:n aloitustuen ja lahjaveronhuojennukset niin vaativat. Sen jälkeen pellot vuokrataan yhtiölle.

Takaisinperinnässä LUTUsta peritään pääomamäärä takaisin. LUTU:n kautta saatu eläke voisi olla noin 800 euroa kuukaudessa (työtulo noin 15 000 euroa). Luopujien ollessa täyttänyt juuri 60 vuotta, heille maksetaan kolme (3) vuotta eläkkeen perusmäärää yhteensä 57 000 euroa. Sen jälkeen maksetaan lisäosaa 63-vuotiaaksi asti yhteensä noin 4000 euroa, jonka jälkeen alkaa kansaneläke. Luvut on otettu sovellettuina Farmit.net sivujen Peltolan tilan esimerkistä ja Melan sivuilta internetistä. Osakastilalla A menetetyt rahat voisivat olla suuruusluokaltaan 100 000 euroa.

Yksi perusedellytys ison maatilan toiminnassa on, että säilörehun laatu on yrityksen omissa käsissä. Osakeyhtiön hallinnassa pitkällä vuokrasopimuksilla arvellaan olevan myös etu rahoittajan kanssa neuvotellessa. Jokaiselle tilalla pysyy heidän oma olemassa oleva kalustonsa. Myöhemmin on järkevää, että jokainen osakastila keskittyy tiettyjen koneiden hallintaan. Näin koneketjua voidaan tehostaa kustannustehokkaasti, koska osakastiloihin kohdistuu konerasitus vain muutamasta koneesta. Osa-

kastilat tekevät itsenäisinä maataloudenharjoittajina peltotyöt käyvien urakointihintojen mukaan yhtiölle. Mikäli sopivia koneita tai aikaa ei ole, työvaihe ostetaan ulkopuoliselta urakoitsijalta. Säilörehu teetetään osin urakoitsijalla, mutta osakastilat ovat mukana koko prosessissa. Osakastilat sitoutuvat urakoimaan ensisijaisesti yhtiön tarpeiden mukaan, ja sitten vasta muille.

Maidontuottajat saavat tuotantotukea maidolle, joka myydään meijeriin tai suoramyyntinä kuluttajille. Tuotantotukea saa siihen määrään asti, joiden osalta tilalla on maitokiintiö. Mikäli maitoa tuotetaan yli maitokiintiön litramäärän, ei ylimenevälle osalle saa tukea. Mikäli koko maan maakiintiö ylittyy, joutuvat oman kiintiömääränsä ylittäneet tilat maksamaan ylitysmaksua. Tilojen maitokiintiömäärät on jaettu koko maan maakiintiöstä määrittelemällä tilakohtainen kiintiö, ja sille perusrasvaprosentti. Tuen määrä vaihtelee tukialueittain, C2 se on 8,4 snt/litra (2013). Maidon tuotantotuesta on enimmäismäärä, kuinka suurelle maitomäärällä tilaa kohti kiintiökaudelta tukea maksetaan. Se vaihtelee pohjoisen yhdestä (1) miljoonasta litrasta etelän kolmeen ja puoleen (3,5) miljoonaan litraa. C2 alueella se on 3,5 miljoonaa litraa. Maitokiintiöjärjestelmä lakkautetaan 1.4.2015. Vielä ei tiedetä, mikä tulee olemaan korvaava järjestelmä maitokiintiöiden poistumisen myötä tulevaan vajeeseen yrittäjien taloudellisessa tuloksessa. (Mavi 2013, 6.) Vielä nykyisin investointeihin lasketaan yleensä mukaan maitokiintiön arvot. On veikkailtu, että tulevat korvaavat tukimuodot olisivat jollain tapaa sidoksissa olemassa oleviin nykyisiin kiintiömääriin (Paavilainen 28.3.2013.) Tuottajilla on mahdollisuus ostaa, myydä ja vuokrata maitokiintiöitä. Hakemukset toimitetaan ELY-keskukseen, jossa vastaanottajan talouskeskus on. Suomi on jaettu neljään (4) alueeseen, joiden sisällä maitokiintiöitä voi kaupata. Tukialueet C1 ja C2 kuuluvat kauppa-alueeseen kaksi (2). (Mavi.)

Tilat päätyvät myymään omat tuotantokiintiönsä yhtiölle hintaan 4 snt/litra. Maitokiintiötä on olemassa 1 370 000 litraa. Osakastiloilta ostettavissa oleva kiintiömäärä on huomioitu maksuvalmiuslaskelmassa toiminnan aloituskaudella 2014. Sen jälkeen kiintiötä ei ennätetä hankkia markkinoilta lisää, eikä sitä lähdetä myöskään riskillä ostamaan.

7.3 Omistusosuudet ja vastuunjako

Lähtökohtaisesti yhteisyrityksistä lähdetään yleensä siitä, että kaikkien tilojen osuudet ovat samansuuruiset. Käytännössä eroja omistusosuuksiin syntyy siinä vaiheessa, kun henkilöillä on eri mahdollisuudet sijoittaa yhtiöön omaa pääomaa. Kukin osakas pääomittaa yhtiötä osakkuuden suhteesta. Vaihtelevia omistusosuuksia voidaan korjata myöhemmin keskinäisillä osakekaupoilla. Varallisuuden suhteen voi siis helposti käydä niin, että alun perin suunniteltu kolmen (3) osakkaan tasaosuus 33,3 % kutistuukin 10 % osuuteen jonkun osakkaan kohdalla. Yleensä osakastiloilta yhtiöön lähtevät mukaan molemmat osapuolet osakkaiksi, vaikka käytännön työntekoon ei osallistuisi kuin toinen osakkaista. (Paavilainen 28.3.2013.)

Kaikilta tiloilta molemmat jäsenet eivät suunnittele yhteisyritykseen mukaan lähtemistä. Osa heistä työskentelee muissa ammateissa, eivätkä he koe tarpeelliseksi olla

osakkaana toisen toimialan tuotantoa harjoittavassa yhtiössä. Tiloilta A ja B osallistuvat sekä isäntä että emäntä, tilalta C osallistuu vain isäntä, tilalta D osallistuu vain emäntä. Näin tulevan yrityksen omistajia on kuusi (6) kappaletta. Tasajaolla jokaisen omistusosuus olisi 16,6 %. Tämä omistusosuus sulkee pois mahdollisuuden MYEL-vakuutuksesta, koska siihen vaaditaan johtavan aseman lisäksi yksin omistettuna yli 30 % osakkeista/äänimäärästä tai perheenjäsenten kanssa omistetut yli 50 % osakkeista. Ammuva Oy:n omistusosuudet jaettiin sen mukaan, miten osakkaat pystyivät laittamaan yhtiöön pääomapanoksia. Lähtökohtaisena tilanteena käytettiin pääomailainoja. Osuudet ja osakkaiden vastuualueet ovat taulukossa 5. Myöhemmin osakkeiden välillä voidaan tehdä tarvittaessa osakkuuksien tasaamista keskinäisillä osakekaupoilla, jos siihen nähdään olevan tarvetta.

TAULUKKO 5. Ammuva Oy:n osakkaat, osakkeiden määrät ja omistusosuudet sijoitettavan pääoman suhteessa (Parmainen, 2013.)

Osakkeenomistaja	Osakkeiden määrä kpl	Osakeomistus %
Maija Moniosaaja	130	13
Lypsykarjatalouden suunnittelu- ja kirjanpitytöet		
Martti Moniosaaja	130	13
Laite- ja kalustovastaava, yleiset korjaus- ja kunnossapitytöet		
Vieno Viljelijä	160	16
Vasikoiden ja nuorenkarjan hoidon suunnittelu ja seuranta		
Verti Viljelijä	160	16
Lypsykarjatalouden suunnittelu- ja kirjanpitytöet		
Kalle Kirjoittaja	130	13
Kirjanpito- ja tukiasioista vastaaminen		
Kaija kasvi	290	29
Kasvinviljelytöiden suunnittelu ja organisoimti		
yhteensä	1000	100

Varsinaista työnjakoa suunnitellessa on tärkeää huomioida, että kaikki työntekoon osallistuvat osakkaat osaavat tehdä ydinprosessin rutiinityöt. Muut työtehtävät voidaan jakaa osakkaiden vastuualueiksi kunkin osaamisen ja kiinnostuksen mukaan. Vastuualueita voivat olla esimerkiksi talous, viljely, kalusto, "yleismies Jantunen"/talonmies, kirjanpito, terveydenhuolto, siemennykset ja sorkkahoito. Näistä paiteista rakennetaan kaikille sopivia kokonaisuuksia. Jaetun vastuun lisäksi myös varamiesjärjestelmän on oltava kunnossa, että osakkaat voivat pitää esimerkiksi lomasta ja viikkovapaansa rauhassa ja tietää asioiden hoituvan. On erittäin tärkeää, että kulloinkin työvuorossa olevat osakkaat huolehtivat siitä, ettei seuraavaa työvuoroa odota kasa tekemättömiä tehtäviä tai rikkinäisiä koneita. Vastuualueilta on voitava astua myös toisen kenkiin hänen poissa ollessaan. Jokaisen ihmisen uusiutumiskyvyn ja erilaisten työtapojen oppimiskyvyn on oltava ensiluokkainen. Yhteistyöskentelyssä ei pärjää, ellei voi oppia aina uutta. (Mäkäräinen, 28.3.2013.) Sosiaalisten taitojen merkitys korostuu myös jokapäiväisessä työskentelyssä. (Mäkäräinen & Paavilainen, 28.3.2013.)

Casen perustamissopimus liitteenä 1 ja osakassopimus liitteenä 3. Niiden tekemisessä on merkittävästi apua antanut ProArgia Pohjois-Savon yritysneuvoja Juhani Paavilainen. Perustaminen ilmoitetaan Ytj:n internetsivuilta: <http://www.ytj.fi/palvelut/y-lomakkeet/perustamisilmoituslomakkeet> löytyvällä perustamisilmoituksena, joka ei ole tämän työn liitteenä. Osakassopimuksessa on määritetty vastuunjaosta seuraavaa: Varsinaisesta lypsykarjatalouden suunnittelusta ja kirjanpidosta vastaa kaksi eri tiloilta tulevaa osakasta. Käsistään kätevä moniosaaja on kone- ja laitevastaava, lisäksi hän hoitaa muita yleisiä korjaus ja kunnossapitotöitä. Yksi henkilö vastaa vasikoiden ja nuorenkarjan hoidosta ja töiden suunnittelussa. Yhteisyrityksessä haasteen asettaa se, että tiineytettävät hiehot ovat yhden osakastilan navetassa, ja niiden siirroista ja tiinehtymisestä on huolehdittava. Tukihaku ja työvuorosuunnittelu ovat yhden osakkaan vastuulla. Lisäksi hän hoitaa tilan maksuliikennettä ja taloutta. Kasvinviljelytilallinen vastaa peltoviljelyn suunnittelusta ja kirjanpidosta ja huolehtii töiden tekemisestä ajallaan. Kukin osakas tekee peltoviljelytyöt niin, että työvaiheet kaikille yhtiön pelloille on jaettu hallinnassa olevien koneiden mukaan. Kasvinviljelytilan osakas osallistuu navetan töihin vain talvella. Nämä vastuunjaon alueet on lueteltu myös yllä olevassa taulukossa 5.

Käytännössä tämän kokoisessa yksikössä työvuorot menevät niin, että jokaisessa työvuorossa on kolme (3) henkilöä. Yksi hoitaa lehmien ruokinnan, vasikat ja vuokranavetassa olevan nuorison. Hän tekee yhtäjaksoisen työpäivän. Kaksi henkilöä käy navetassa kaksi (2) kertaa päivässä ja hoitavat lypsyn ja lehmien muun hoitamisen ja niihin liittyvät oheistyöt.

Kaikki nämä asiat pyritään kirjoittamaan ulkopuolisen avustajan kanssa ylös osakassopimukseen. Sen tekoon on käytettävä aikaa ja miettimistä. Osakassopimuksessa päätetään hallituksen kokoonpanosta. Kaikki osakkaat ovat hallituksen jäseniä, että toimiva tiedonkulku ja päätöksenteon tehokkuus voidaan taata. Mikäli haluttuihin taloudellisiin tuloksiin ei päästä, henkilöiden vastuualueita vaihdetaan. Ainakin ennen yrityksen toiminnan tasaantumista hallituksen kokoukset pidetään viikoittain. Myöhemmin voidaan tilanteen mukaan siirtyä pitämään kokoukset erimerkiksi kerran kuukaudessa. Hallituksen puheenjohtaja vaihdetaan kerran vuodessa. Myös maataloutta ja MVL:a tuntevat tilintarkastajat valitaan. (Paavilainen, 9.5.2013.)

Perustamissopimuksen tekemisen jälkeen pidetään ensimmäinen hallituksen kokous. Siellä sovitaan mm. tilin avaamisesta ja sen käyttöoikeuksista. Yritys ilmoitetaan arvonlisäverorekisteriin kuukausimenettelyllä, ennakkoperintärekisteriin ja työnantajarekisteriin. Perustamispaperit ja osakkeiden maksutositteet toimitetaan patentti- ja rekisterihallitukselle. Osakeyhtiö syntyy kaupparekisterimerkinnällä. Aiemmin tehtyjen alkusuunnitelmien ja valintojen perusteella käytännön toimintaa on hyvä lähteä pyörittämään. Osakkaat voivat tehdä sitoumuksia perustettavan yhtiön lukuun, ja ne siirtyvät yhtiölle hallituksen kokouksen päätöksellä.

7.4 Yhtiön rahoitus, rahaliikenne ja maksuvalmius

Yhtiön alustava pääoman tarve on esitetty taulukossa 6. Kustannusrakenteena on käytetty Paavilaisen (2013.) laskelmien kaltaista rakennetta. Tontti on laskettu tilavaksi siellä kasvatettavan nuorkarjan ja tulevien laajennuksien varalta. Tontilla sijaitseva metsämaa voi olla myös tulevaisuudessa laidunnettavien eläinten säänsuojana. Tilalle ostetaan itselastaava apevaunu, ja myöhemmin mahdollisesti pienkuormaaja/kurottaja yleiskoneeksi. Apevaunulla ruokintaan eläimet sekä yhtiön navetassa, että osakastilalta B vuokratessa hiehonavetassa. Aloitusvaiheessa ostetaan vain osakkaiden maitokiintiö, eikä sitä pyritä saamaan vapailta markkinoilta lisää. Aitaustarvikkeet ovat ensimmäisen vuoden hiehojen kasvatusta varten. Käyttöpääomaa on laskettu aloitusvaiheessa varattavaksi kolmen (3) kuukauden liikevaihdon verran, koska tuloja ei kuitenkaan tule heti tuotannon aloittamisen jälkeen. Paavilainen (28.3.2013) korosti alussa oleva käyttöpääoman riittävyyttä tilanpidon kivuttoman aloittamisen varmistamiseksi. Casen ensimmäinen vuosi on tappiollinen, koska silloin ostetaan hiehot ja niille tarvittavat kasvuedellytykset, eikä yhtiöllä ole ollenkaan tuloja.

TAULUKKO 6. Pääoman tarve case tilan perustuksessa (Parmainen 2013.)

Tuotantorakennus	3 000 000
300 el, 10 000e/paikka	
Tontti, liittymät	80 000
5 ha	
Eläimet	228 000
130 lehmää á 1 100, hiehot	
170 á 600	
Itselastaava apevaunu	70 000
Maitokiintiö	54 800
0,04 cnt * 1 370 000 litraa	
Aitaus tarvikkeet	5 000
yht.	3 437 800
Käyttöpääoma	378 768
3 kk liik.vaihto 1 515 070	
Pääoman tarve alkaen	3 816 568

Yhtiön ja osakkaan välisissä on muistettava, että tuotantohyödykkeistä ja palveluksista on käytettävä käyviä markkinahintoja. Tilannetta, jossa yhtiö antaa osakkaalle rahanarvoisia etuja hänen tai hänen lähisukulaistensa hyväksi tavallisesta hinnoittelusta poiketen, kutsutaan peiteltyksi osingoksi. Edunsaajan on pitänyt voida vaikuttaa osakkuusasemallaan niihin etuihin, joita hänelle on perusteet- ta annettu. Peitelty osingonjako voi olla palveluiden tai omaisuuden myymistä alihintaan tai ostamista ylihintaan, palkan maksamista tekemättömästä työstä, velan antaminen markkinakorkoon nähden liian edullisella korolla tai ottaminen osakkaalta liian korkealla korolla. Peiteltyä osinko voi olla myös osakkeiden hankkiminen tai lunastaminen käyvistä hinnasta poiketen, sekä vararahaston, ylikurssi- rahaston tai osakepääoman alentaminen osingosta koituvien verojen välttämiseksi. Peitelty osinko on voitava rinnastaa osinkoon. (L 1998/470 § 29; Ossa, Saarilehto, Villa 2007, 98; Vero.) Maatalous- yrityksessä peitelty osinko voi tulla esimerkiksi osakkaan yhtiölle myymien rehujen ylihinnasta, yleis- seen hintatasoon verrattuna maksettavasta liian korkeasta pellonvuokrasta, tai väärinarvostettu eläinten myyntihinta osakkaan ja yhtiön välillä.

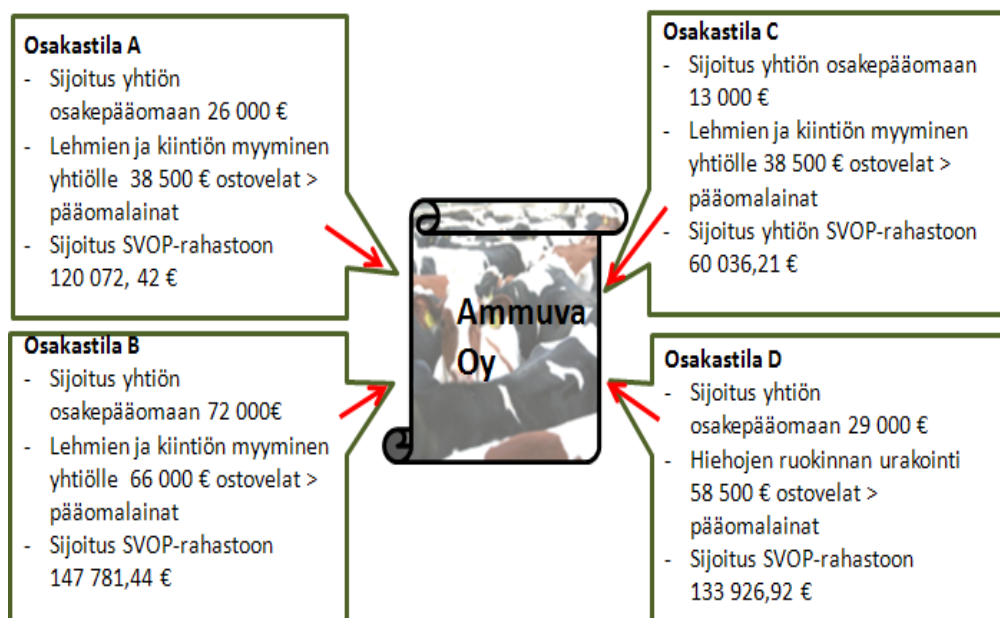
Peitelty osinko on tultava selkeästi esille, että viranomaiset voivat puuttua siihen verotuksessa. Yhtiön verotuksessa hinta muutetaan käyväksi hinnaksi, ja osakkaan veronalaista ansiotulo on käyvän ja käytetyn hinnan väliin jäävä erotus. (L 1998/470 § 29; L 2004/716 § 62.)

Rahoituksen järjestäminen on hahmoteltu taulukkoon 7. Pääomalinjojen osuus koostuu osakkaiden yhtiölle myymistä lehmistä ja maitokiintiöstä. Osakastilalla D se on nuorison ruokkimisesta tulevat kustannukset. Myöhemmin pääomalinjoja voidaan ottaa lisää, kun toiminanna alettua osakastiloille jäävät poikivat hiehot lunastetaan yhtiölle. Osakepääoman määräksi päätetään 100 000 euroa. Loppu oman pääoman ehtoisesta rahoituksesta hoidetaan osakkaiden sijoituksina SVOP-rahastoon, että yhtiön omarahoitusosuudeksi saadaan 20 %. Osakkeille ei määritetä nimellisarvoa. Osakkeita yhtiössä on 1 000 kappaletta.

TAULUKKO 7. Rahoituksen rakenne ja järjestäminen (Parmainen 2013.)

Rahoituksen järjestäminen	
Pääoman tarve	3 816 568
Osakepääoma	100 000
SVOP-rahasto	407 014
Pääomalinat	256 300
Investointituki	1 000 000
Vieras pääoma, laina	2 053 254

Omarahoitusosuutta yhtiön osakastilat hoitavat antamalla yhtiölle pääomalinjoja siirtyvistä omaisuusosista. Lypsykarjatilalliset sijoittavat eläimet ja maitokiintiöt, ja kasvinviljelytilallinen kustantaa hiehojen ulkokasvatuksen ruokinnan. Pääomalinjoista maksetaan ensimmäisinä vuosina vain korkoa. Pääomaa maksetaan takaisin sitten, kun yhtiön voittovarot sen sallivat. Osakastilojen sijoitukset on esitetty kuviossa 8. Ensimmäisenä toimintavuonna yhtiö nostaa vain osakastilan D pääomalinan, koska se on kohdennettu hiehojen hoitamiseen. Muut lainat nostetaan toisena toimintavuotena, kun varsinainen tuotanto tilalla käynnistyy ja lypsävät lehmät siirretään yhtiön hallintaan.

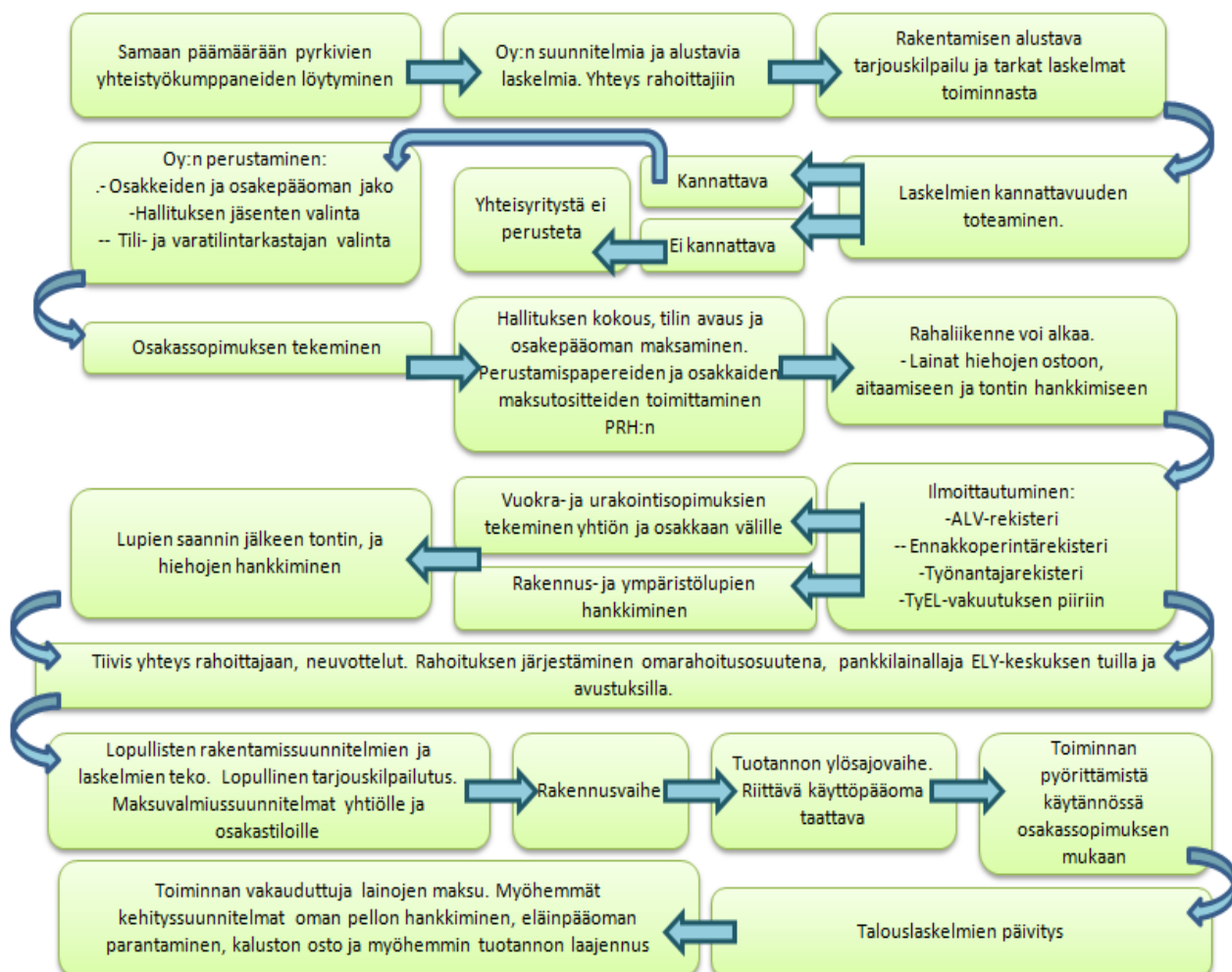

KUVIO 8. Osakastilojen sijoitukset Ammuva Oy:n oman pääoman ehtoisena rahoituksena (Parmainen 2013.)

Monesti tuotantorakennuksen teossa kustannukset ylitetään, toisinaan jopa huomattavilla summilla. Rakentamisessa voidaan kuitenkin tehdä monia säästöjä suhteellisen helposti, kun asiat suunnitellaan riittävän huolellisesti ja sovitaan kirjallisesti. Rakentamisen kaikkien osien on oltava rakennuttajan hallinnassa ja kokonaisuus on ymmärrettävä. Alku lähtee siitä, että rakennustontti hankitaan hiekkakankaalta. Rakennuskustannuksia suunnitellessa ja vertaillen ei tule käyttää keskimääräisiä hintoja. Maarakennustöissä esimerkiksi soran hinta voi vaihdella merkittävästi eri kuntien välillä. Suhdanteiden vaihtelut vaikuttavat voimakkaasti esimerkiksi laadukkaan työvoiman saatavuudessa ja hinnassa. Samoin rakennustuotteiden hinnat vaihtelevat. (Paavilainen, 28.3.2013.) Työvoimakustannuksissa ei kannata rakennusvaiheessa säästää. Loppuun asti huolellisesti rakennettu navetta helpottaa huomattavasti tuotannon aloittamista ja pyörittämistä. (Mäkäräinen, 28.3.2013.) Rakennuksella voi olla useita eri urakoitsijoita. Sakkomaksuista kannattaa sopia kaikkien urakoitsijoiden kanssa niin, että yhden urakoitsijan myöhästyminen ei vaikuta liian voimakkaasti toisten työskentelyyn. Myös poikimaan alkava eläinainees vaatii sen, että tuotantorakennuksen on oltava ajoissa valmiina. (Paavilainen, 28.3.2013.)

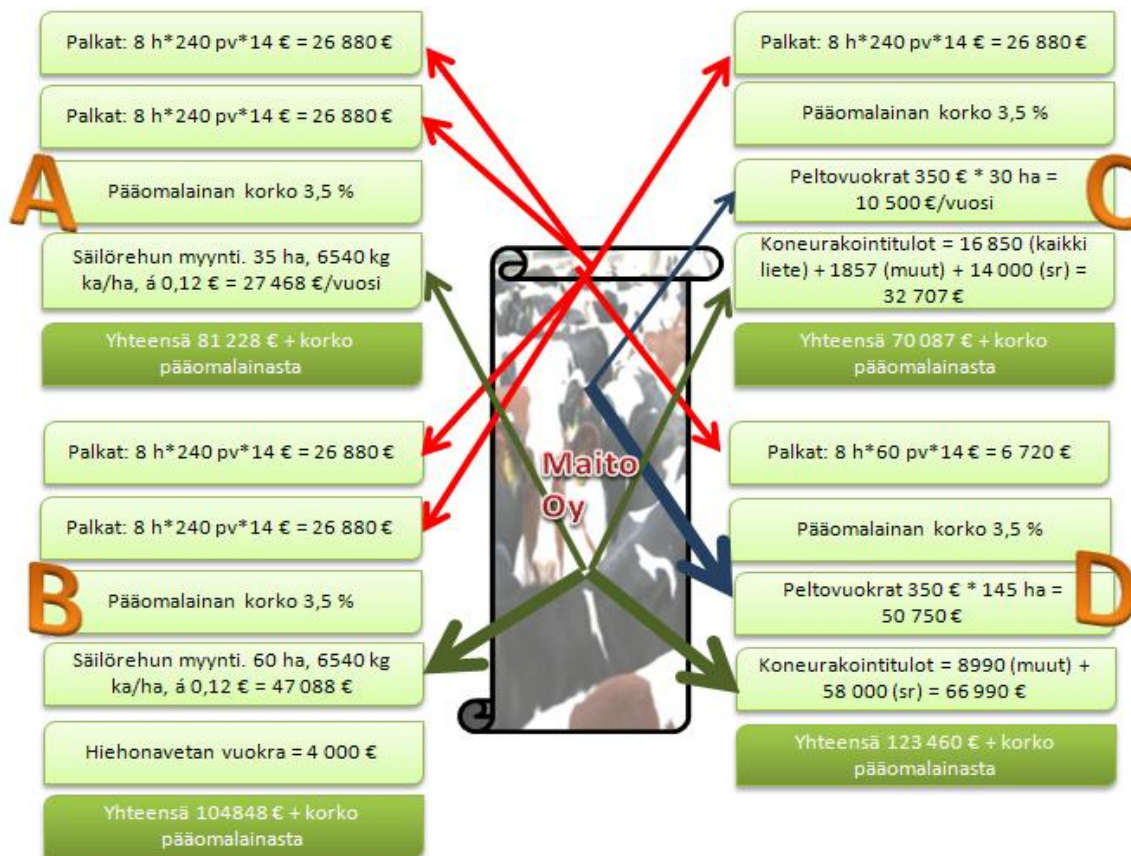
Tilan tuotantorakennuksen rakentamisprosessia hallinnoidaan ja johdetaan osakkaiden toimesta, mutta varsinaiseen rakennustyöhön he eivät osallistu. Rakentamisesta pyritään tekemään mahdollisimman yksinkertaista. Tuotantorakennuksen kustannussäästöjä haetaan verhoseinäpihatolla, leveällä ruokintapöydällä ja itselastaavalla apevaunulla. Varsinaista rehukeskusta ei tehdä, vain katos apekaluston säilyttämiseen. Apeen tekoon tehdään laatta, jossa komponentit lastataan. Lypsävien ape jaetaan kerran (1) päivässä. Apevaunuun tehdään levy, että apetta voidaan puskea koneellisesti lähemmäs eläimiä. Lypsyjärjestelmä on lypsyasema, koska se mahdollistaa laajentamisen tarvittaessa automaatiolypsyä helpommin. Lisäksi automaatiolypsyyn huoltokustannukset voivat nousta myös merkittävän kalliiksi. Navettatyöhön säännöllisesti

osallistuvia osakkaita on viisi (5). Automaatioliikkeen tuoma työajan joustoa ei katsottu merkittäväksi, koska työvuorojen kierrättäminen tarpeiden mukaan onnistuu muutenkin. Lisäksi yritykseen palkataan alkuvaiheessa yksi työntekijä, myöhemmin tilanteen mukaan mahdollisesti lisää. Kuviossa 9 on koosteena yhtiön perustamisen prosessi.

KUVIO 9. Ammuva Oy:n perustaminen käytännössä (Parmainen 2013)

Edullisin tapa siirtää rajaa yhtiöstä osakkaalle on maksaa työtuntimäärän perustuvaa palkkaa. Henkilöverotuksessa maksetaan noin 20–24 % veroa 30 000 euroon saakka. Yhtiön tuloksestaan maksettu vero on 24,5 % (2013). Maksetut palkat ovat vähennyskelpoisia yhtiön verotuksessa. Osingot ovat osakkaalle verovapaita tiettyyn rajaan asti. Osakkeelle lasketaan sen matemaattinen arvo edellisen vuoden nettovarallisuuden mukaan. Saadusta arvosta lasketaan 9 % vuotuisen tuoton osuus, joka on verovapaata osinkoa. Mikäli maksettava osinko on isompi kuin edellä mainittu tuoton osuus, maksetaan ylittävältä osalta verot 70 %:n osalta ansiotulona ja 30 %:n osalta verovapaana. Maksettavien osinkojen ollessa yli 60 000 euroa, maksetaan ylittävältä osalta verot 70 %:n pääomatulona ja 30 %:n verovapaana. (Yrittäjät, 2012.) Osinkoja yhtiöstä aletaan yleensä saada sen oltua toiminnassa 5-10 vuotta (Paavilainen, 28.3.2013.) Kuviossa 10 kuvataan ensimmäisen täyden toimintavuoden rahaliikennettä, joka suuntautuu yhtiöstä osakkaalle päin. Nuolien paksuus osoittaa liikkuvan määrän suuruutta, ja väreillä kuvataan asioita, joista korvaus maksetaan.

KUVIO 10. Yhtiöstä osakstilaille suuntautuvat rahavirrat (Parmainen 2013)

7.5 Casen verotusmenettelyt

Lahjaverohuojennus ei koske perustettavaa yhtiötä. Se on tullut aikanaan vastaan jokaisen tilan sukupolvenvaihdoksen yhteydessä. Lahjaverohuojennusta voidaan hyödyntää myös ulkopuoliselle tehtävässä luovutuksessa. Case:ssa tuotteet siirretään käyville arvoilla, eikä lahjana. Lahjaverohuojennus on käsitelty tarkemmin luvussa 6.

Osakkaan maatilán myymät hyödykkeet muutetaan yhtiön taseessa ostovelasta osakkaan myöntämäksi pääomallainaksi, tuloutuu myyntitulo osakkaan maatalouden verotukseen myös arvonlisäveron osalta. (Paavilainen 9.5.2013.) Maksettava summa on $143\,000\text{ €} \cdot 24\% = 34\,320\text{ euroa}$. Tämän päälle maksettavaa arvonlisäveroa on maitokiintiöstä aiheutuva vero on $54\,800\text{ €} \cdot 24\% = 13\,152\text{ euroa}$. Arvonlisävero on käsitelty tarkemmin luvussa 4.4.

Kotieläinten myyntitulo voidaan jaksottaa kolmelle verovuodelle, kun olennainen osa kotieläimistä myydään. (Lomakkeen 2 yksityiskohtainen täyttöohje.) Jaksottamalla myyntitulo, saa osakas tasattua tuloveroja. Tuloverojen tasaaminen on kokonaisverotuksen kannalta verotettavalle edullisempaa.

Monien aloittavien yritysten käynnistysvaihe voi kestää 1-5 vuotta. Ellei tuotantoa saada tuona aikana nostettua, on hallituksen puututtava asiaan välittömästi. Yrityksen johtoportaan on tehtävä vä-

littömiä muutoksia, ettei ajauduta maksuvaikeuksiin. Osakeyhtiössä omaa pääomaa pitää suojella, koska sen menetys on yleensä lopun alku. Maksuvaikeuksien kanssa ongelmat alkavat kumuloitua nopeasti: pankki nostaa lainojen marginaaleja ja lainanhoitokulut nousevat. Kauppiat eivät myy enää laskulle, vaan hankinnoissa käytetään käteis-/ennakkomaksua. (Paavilainen, 28.3.2013.) Ongelmat tuotannossa näkyvät monesti myös siinä, että ydinprosessia eli karjanhoitoa ei tehdä enää tehokkaasti. Se voi aiheuttaa osakkaiden sairauspoissaolojen lisääntymistä ja helposti myös tuotantoeläinten sairastelua. (Mäkäräinen, 28.3.2013.) Kriisitilanteeseen ajauduttaessa apua on osattava hakea joissa. Neuvottelut osakkaiden, pankin ja ulkopuolisen asiantuntijan avulla voivat auttaa ongelman ratkaisemisessa. Pankin pitäminen ajan tasalla ja mukana neuvotteluissa auttaa välien kunnossa pitämiseen rahoittajaan. Erityisesti suurien pääomien ollessa kyseessä, on myös pankin etu saada tuotantorakennus ajoissa valmiiksi ja tuotanto käyntiin tehokkaasti. (Paavilainen, 28.3.2013.)

7.6 Casen maksuvalmius ja keskeisiä riskirajoja

Casen maksuvalmiutta tarkastellessa on syytä muistaa, että laskelmassa käytetyt luvut voivat poiketa todellisesta tilanteesta merkittävästi. Kuitenkin case esimerkin maksuvalmius näyttää varsin hyvältä. Käytännössä aloittava yritys ei pääse heti suunniteltuihin tuottoihin, ja yllättäviä menoja ilmenee aina. Caseen tehdyssä maksuvalmiuslaskelmassa hintatasoina on pyritty käyttämään yleisiä hintatasoja. Laskelmassa ei ole huomioitu meijerin mahdollisia osuusmaksuja. Paavilaisen (22.5.2013) mukaan osakastilat irtisanovat osuudet ja saavat maksamansa osuuspääoman takaisin, ja yhtiö alkaa maksaa omaa osuuspääomaa noltilanteesta.

Yrityksen maksuvalmiuslaskelma on liitteenä 4, tuloslaskelma liitteenä 5 ja tase liitteenä 6. Yrityksen kassavarat liikevaihdosta asettuvat 40 % tietämille, joka on erittäin hyvä taso. Korvausinvestointien määrä laskelmassa on noin seitsemän (7) %, kun se pitäisi normaalisti olla vähintään 10 % luokkaa. Casessa pienempää poistoa selitetään sillä, että yhtiöllä ei ole omaa kalustoa, jolloin huollon tarve on keskimääräistä pienempi. Lukua on mahdollista nostaa. Yrityksen tulos on ylijäämäinen 2017–2019 tapahtuvaa, alijäämän puolelle painuvaa notkahdusta lukuun ottamatta. Kassavarat ovat kuitenkin niin hyvät, että alijäämäinen tulos ei vaikuta yrityksen käytännön toimintaan. Menojen osuus liikevaihdosta on melko iso, vajaa 70 %. Sitä selittää se, että yrityksellä ei ole omaa kalustoa, vaan kaikki teetetään urakointina. Lisäksi kaikki yritykseen tehtävät työtunnit laskutetaan käyvän arvon mukaan.

Mikäli yritykseltä poistettaisiin kaikki tuotantotuet, voitaisiin yhtiötä pyörittää lainojen maksuohjelmien uudelleen järjestellyllä. Pankkilainan takaisinmaksuaika on nyt seitsemän (7) vuotta. Tukien poistamisen jälkeen lainan takaisinmaksuajan lisääminen vuodella parantaa tilannetta jo huomattavasti, ja toimintaa voitaisiin vielä pyörittää täysin realistisesti. Kannattavuuskerroin on heikko, nousee yli 0,5:n vasta vuonna 2013. Yhtiöllä on merkittävä määrä omaa pääomaa, jonka korkovaatimus kokonaisuudessaan on merkittävä. Tehdyssä maksuvalmiuslaskelmassa maitotuet on alku-

jaan poistettu maidon tuotantotuen lakkauttamisen vuonna huhtikuussa 2015. Vuosi, jona maitokiintiöt vielä huomioidaan laskemissa, tukitaso on yli kaksinkertainen seuraaviin vuosiin verrattuna. Peltotukien osuus yhtiön tuloista on melko pieni, koska ainakin tehtyjen SPV-sitoumuksien ajan noin 1/3 pelloista on suoraan osakastilojen hallinnassa, ja tuet menevät sinne. Tukitasojen leikkaamiseen tulevaisuudessa on kuitenkin varauduttava, koska maatalouspolitiikka on epävarmaa.

Yrityksen yksi lisärahoituksen keino maksuvalmiuslaskelmassa on uudistuseläinten myynti. Tämä on laskemissa niin merkittävä toimi, että siitä saatavien tulojen häviäminen vetäisi kassan negatiiviseksi vuonna 2019 ja tuloksen alijäämäiseksi. Laskelmassa ei huomioida pienentyviä rehu yms. kustannuksia, joten ne huomioiden tappion tekeminen siirtyisi todennäköisesti parilla vuodella.

Tuotannon käynnistymisessä keskituotoksen tippuminen 8 000 litraan näkyy siinä, että lainanmaksuohjelmaa muuttamatta yhtiön tulorahoitus loppuisi vuonna 2019, jonka jälkeen kassa muuttuisi negatiiviseksi. 8 200 litran keskituotoksella tilan kassa kävisi negatiivisena vuonna 2012, mutta muuten yrityksen toimintaa voitaisiin järjestää myös tulorahoituksella. Maidon hinnan tipahtamisen 0,35 euroon yrityksen talous kestäisi vuoteen 2018 asti, jonka jälkeen kassa alkaisi mennä voimakkaasti negatiiviseksi. Maidon hinnan pitäisi olla vähintään 0,38 euroa, että kassa pysyisi positiivisena koko ajan.

7.7 Case-yrityksen kehittäminen

Seuraavassa kuvatut yhteisyrityksen kehittymiseen ja toiminnan muuttamiseen liittyvät suunnitelman on koottu kirjoittajan tajunnanvirrasta, eikä niiden toteuttaminen ole välttämättä taloudellisesti järkevää. Pohdinnoissa kulminoituu työssä esille tullut keskeinen sisältö, agrologi-tutkinnon suorittamisen ja tiiviin työelämässä mukanaolon tuomat ajatukset. Kuviossa 10 on keskeiset poiminnat.

KUVIO 10. Vaihtoehtojen pohdintaa Ammuva Oy:n toiminnan kehittämiseen tulevaisuudessa (Parmainen 2013.)

Maatalouden tarpeellisuutta ja kotimaisen tuotannon arvostaminen nousee uutisotsikoihin säännöllisin väliajoin. Suomessa on totuttu, että maatalous on perheviljelmämuotoista, ja usein melko pienimuotoista. Silti tehtävää työtä riittää, välillä uupumiseen asti. Vertaistuen ja oman alan toimijoiden kanssa tehty yhteistyö korostuu myös alan toimijoiden jaksamista mietittäessä. Ammuva Oy haluaa tukea ja auttaa muita osakeyhtiömuotoista maataloutta suunnittelevia. Tuotannon käynnistyttyä tila voi osallistua erilaisten hakkeiden puitteissa suoraan erilaisiin työvoima vaihtoon-ideoihin, joiden puitteissa tilan toimintaan voisi käydä tutustumassa konkreettisesti työtä tehden. Mikäli tilan taloudellinen toiminta voidaan ja halutaan avata myös yleisölle, olisi tulevilla yrittäjillä ensiluokkainen tilaisuus tutustua myös hallintotyöskentelyyn. Yhtiö voi tehdä tiivistä yhteistyötä alueen koulujen kanssa, ja näin olla omalta osaltaan varmistamassa tulevan sukupolven innostusta ja osaamista maatalouden harjoittamiseen. Samaan kehityskokonaisuuteen kuuluu ylipäänsä maatalouden ja maataloustuotannon tunnetuksi tekeminen yleisölle. Erilaisten tulevaisuuden visioiden aikakautena on tärkeää, että maatalousalan toimijat osallistuvat myös itse alan markkinointiin.

Ammuva Oy:n rinnalle olisi liitettävissä helposti muiden toimijoiden yrityksiä. Esimerkiksi pienmeijerin tai pienteurastamon tarpeisiin voitaisiin osta raaka-ainetta yhtiöltä. Merkittävää tietenkin on, voisiko pienmeijerin tuotteilla olla niin merkittävä kysyntä,

että myös alkutuottajalle maksettava hinta olisi kilpailukykyinen isoihin meijereihin verrattuna.

Osakastilojen SPV-sitoumuksien päättyessä, voidaan kaikki pellot vuokrata yhtiön nimiin. Samalla tulee myös pohdittavaksi, ostaako yhtiö jatkossa peltoa ja mahdollisesti metsämaata. Tasaantuva toiminta ja säännölliset tulovirrat tuovat eteen myös kysymyksen, ollaanko tuotantoon tyytyväisiä olemassa olevassa laajuudessa, vai halutaanko sitä suurentaa. Yrityksen taloudellinen tilanne näytti melko hyvältä, joten laajentamisen pitäisi olla mahdollista pienemmissä erissä myös tulorahoituksen puitteissa. Osakastilojen konekannan vanhetessa eteen nousee myös kysymys, keskittääkö osakkaan omilla tiloillaan konekannan, vai hankitaanko koneista myös yhtiölle.

8 PÄÄTÄNTÖ

Alkuperäinen työn lähtökohta oli selvittää sitä, voiko juuri sukupolvenvaihdoksen kotitalallaan tehnyt henkilö ryhtyä osakkaaksi yhteisnavettaan. Alkukäsitys oli, että aloitustuessa, luopumistuessa ja lahjaverohuojennuksen saamiseksi tehtyjen sitoumuksien takia se olisi hankalaa ja kallista, ellei sitomusaikaa odoteta ensin loppuun. Ehtona saaduissa tuissa ja avustuksissa on niiden takaisin maksaminen kokonaan tai osittain, ellei sitoumuksia voida pitää. Asiantuntijahaastatteluiden avulla selvisi, että käytännössä yhteisyrityksen perustamisen jälkeen osakkaiden kotiloilla pidetään ehdot täytävä toiminta yllä. Yrittäjä tekee merkittävän työpanoksen sekä yhteisyrityksessä, että kotitalallaan. Myös toinen alkukäsitys romuttui, että yrittäjä saisi käytännössä jatkossa toimeentulonsa vain yhteisyrityksestä. Toki tilattoman taustalla yhteisyritykseen lähtevän toimeentulo voi olla täysin riippuvainen yhtiössä tehtävästä työstä.

Olemassa olevasta teoretiedosta ei saanut riittävän kattavaa kuvaa siitä, kuinka yhteisyritykset toimivat. Käytännön keinot yhtiöittämiseen tuli asiantuntijahaastatteluiden ja yhteistoimintaa harjoittavien pohjalta saaduista keskusteluista. Tämä vahvistaa sitä käsitystä, että ilman asiaan perehtyneisyyttä ja riittävää aikaa lähteiden läpikäymiseen, työssä esitetyn lähtökohdan selvittäminen kaikkine vaiheineen on haastavaa. Lisäksi termien ja käsitteiden sekaantumine tapahtuu herkästi.

Keskeisenä teemana aiheesta jäi mieleen, että yritystoimintaa harjoittaneelle perusasiat yhteisyrityttämisen lainsäädännöstä ja käytännön työstä ovat helposti omaksuttavissa verrattuna toiminnan suurimpaan riskiin varautumiseen. Suurin riski muodostuu asiasta, johon koko toiminta kulminoituu: kuinka löytää sopivat yhtiökumppanit? Vaikka osakeyhtiömuoto mahdollistaa omistajapohjan muuttamisen myöhemmin, se ei yleensä tapahdu ilman ylimääräisiä kustannuksia. Suunnitteluvaiheeseen on käytettävä riittävästi aikaa, että tulevan yhteistyökumppanin ennättää oppia tuntemaan riittävän hyvin. Luottamuksen ja yhteisten pelisääntöjen avulla on mahdollista rakentaa kokonaisuus, jossa maatalousyrittäjätkin voivat päästä inhimilliseen asemaan tehtävän työmäärän ja – aikojen suhteen.

Huolellisella suunnittelulla ja kilpailuttamisella voidaan varmistaa se, että pysytään suunnitelluissa kustannuksissa. Työnjako ja sen tasa-arvoisuus on oltava selvillä heti alusta asti, ettei osa yrittäjistä uuvuta itseään jo ennen varsinaista tuotannon käynnistämistä. Yrittäjien innon on riitettävä myös tuotannon käynnistämisen vaiheeseen ja sitä seuraavien, toisinaan hyvinkin haasteellisten, yrityksen alkuvuosien yli. Talouspuolen osaamisen merkitys korostuu voimakkaasti yrityksessä, jossa pääoma- ja velkamäärät ovat isoja. Laskelmia on osattava sekä tulkita että päivittää.

Työssä liitteenä olevan maksuvalmiuslaskelman lukuihin on suhtauduttava kriittisesti. Käytännössä on nähtävillä se, että tuloksen saaminen laskelmien näyttämiin positiivisiin lukuihin ei aina ole helppoa. Tämä selittää sen, miksi työssä yrityksen maksuvalmiutta käsittelevä luku on suppea: analysointia ei ole realistista tehdä, koska lähtötietojen oikeellisuus on epävarma. Samoin työssä liitteenä olevaan osakassopimukseen tulee suhtautua varauksella, eikä sopimuksia tule oikeasti laatia ilman sen sisällön riittävää hallintaa.

Työstä saatuja tuloksia, lähinnä sen muodostamaa tietokorttia, voidaan hyödyntää jatkossa yhteisyrittämistä suunnittelevien henkilöiden perustietoja kertovana tausta-aineistona. Työstä tehtyyn tietokorttiin on kasattu lähteineen aihealueen keskeisimmät seikat. Sähköisessä muodossa oleva työ mahdollistaa työn päivittämisen jatkossa. Aihepiirissä riittää tutkittavaa myös jatkossa. Esimerkiksi erilaisten toimintatapojen ja konseptien mallintaminen antaisi eväitä tuleville yrittäjillä. Mallinnuksissa voisi pohtia sitä, päästäänkö yhteisyrittämisesäkään koskaan pois maatalousyrittämisen sitovuudesta ja kokonaisuudessaan korkeaksi nousevasta työmäärästä. Vertailevaa tietoa aiheisiin voitaisiin saada muista maista, joskin kaikilla mailla on omanlaisensa maatalouskulttuurit. Yhtenäisen lainsäädännön maatalouden harjoittamisen kaikilla saroilla koko Euroopassa auttaisi maita saamaan toisiinsa nähden tasavertaisemman aseman, jossa sijainti ja maan elintaso eivät korostuisi liian voimakkaasti.

LÄHTEET

- Airaksinen, T. & Vilka, H. 2003. *Toiminnallinen opinnäytetyö*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy
- Arvonlisäverolaki L 1993/1501*. Finlex. Lainsäädäntö. [viitattu 31.3.2013]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931501>
- Elinkeinosuunnitelma*. [viitattu 12.12.2012]. Saatavissa: http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/asioi_verkossa/lomakkeet/mavi_mavi430/index.html
- Eläinyksiköiden muuntokertoimet*. Liite N:o 23. Finlex. Lainsäädäntö. [viitattu 2.5.2013]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/pdf/sdliite/liite/4312.pdf>
- Eläketurvakeskus. Suomi. Eläketurvan kattavuus ja vakuuttaminen. *YEL-yrittäjät & Maatalousyrittäjät ja apurahansaajat*. [viitattu 16.3.2013]. Saatavissa: <http://www.etk.fi/fi/service/yel-yritt%C3%A4j%C3%A4t/237/yel-yritt%C3%A4j%C3%A4t>
- Enroth, A. *Maataloutta harjoittavan osakeyhtiön kirjanpito, tilinpäätös ja verotus*. Käytännön Maamies 1/2013, 40–41
- Facts and Figures, Danish agriculture and food 2012*. [viitattu 16.3.2013]. Saatavissa: <http://www.agricultureandfood.dk/~media/agricultureandfood/Prices%20Statistics/Fakta%20om%20erhvervet2012-uk.ashx>
- Farmit. *Maatilan yhtiöittäminen*. [viitattu 25.3.2013]. Saatavissa: <http://www.farmit.net/talous/lakiasiat/artikkelit/maatilan-yhtioittaminen>
- Haggrén, E. & Ylätaalo, M. 2006. *Maatalouden investoinnit ja tilojen talous – onko Suome EU-jäsenyyden haasteisiin pystytty vastaamaan?* Suomen maataloustieteen Päivät. [viitattu 8.2.2013]. Saatavissa: <http://www.smts.fi/esit06/1301.pdf>
- Hakuopas*. Maaseutuvirasto. 2013. [viitattu 16.3.2013]. Saatavissa: http://www.mavi.fi/attachments/mavi/viljelijatuuet/hakuopas/6EQ9m9ceI/Hakuopas_verkkoon.pdf
- Hirvi, T. 2004. *Nuorten viljelijöiden tulonmuodostus ja työnkäyttö*. MTT Julkaisuja. [viitattu 24.4.2013]. Saatavissa: <http://www.mtt.fi/mmts/pdf/mmts65.pdf>
- IAS 16 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet*. 1.2.2013. Laskentatoimen opiskelijan blogi. [viitattu 11.4.2013]. Saatavissa: <http://numeroidentakana.blogspot.fi/2013/01/ias-16-aineelliset-kayttoomaisuushyodyk.html>
- Ilmarinen. *Sosiaalivakuutusmaksut ja avainluvut 2013*. [viitattu 30.3.2013]. Viitattu: http://www.ilmarinen.fi/Production/fi/x_pdf_liitteet_julkaisut/sosiaalivakuutusmaksut_2013.pdf
- Ikäheimo, J. [Sähköpostiviesti] Vastaanottaja Sirpa Lintunen, Laura Parmainen 7.5.2013 [viitattu 8-5.2013.]
- Investointituen kohdentaminen 2013. A 2013/578*. Finlex. Lainsäädäntö [viitattu 23.4.2013]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120578>
- Jyväskylän yliopisto. Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu. Opiskelu. Opinto-opas 2005–2008. *Kirjallisista suoristusmuodoista*. [viitattu 22.2.2013]. Saatavissa: <https://www.jyu.fi/jsbe/opiskelu/opohj/suormuo>
- Kaupparekisterilaki L 1979/129*. Finlex. Lainsäädäntö [viitattu 20.2.2013]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1979/19790129>
- Kirjanpitolaki L 1997/1336*. Finlex. Lainsäädäntö. [viitattu 31.3.2013]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336>

Koivisto, A. Lehtonen, H. & Pyykkönen, P. 2010. *Maatalouden rakennekehitys ja investointitarve vuoteen 2020*. Helsinki: Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen julkaisu. Työpapereita 125. [viitattu 16.3.2013]. Saatavissa: http://www.ptt.fi/dokumentit/tp125_1111100930.pdf

Koivumäki, S. *Aloitustuesta*. [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Laura Parmainen. 7.5.2013. [viitattu 7.5.2013.]

Kolehmainen, A. 2013. *Osakeyhtiölain erityiskysymyksiä*. [viitattu 19.4.2013]. Saatavissa: <http://wanda.uef.fi/oikeustieteet/netti11-12/OYL.pdf>

Knuutila, M. 2012. *Maaseudun yrittäjyys*. Julkaisussa: Ahlstedt, J. Niemi, J. (toim.). Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot 2012. MTT Taloustutkimus: Vammalan Kirjapaino Oy, 5-9

Kyläkallio, K. 2010. *Osakeyhtiön osakepääoman pysyvyydestä*. [viitattu 20.2.2012]. Saatavissa: <http://www.tilisanomat.fi/node/791>

Kämäräinen, M. Maito ay:n osakas. Haastattelu. 28.3.2013

Käytössä oleva maatalousmaa. Matilda. [viitattu 1.3.2013]. Saatavissa: http://www.maataloustilastot.fi/k%C3%A4yt%C3%B6ss%C3%A4-oleva-maatalousmaa-2012_fi

Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä L 1988/389. Finlex. Lainsäädäntö [viitattu 23.1.2013]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1988/19880389>

Laki osakeyhtiölain muuttamisesta. L 1998/824. Finlex. Lainsäädäntö. [viitattu 29.4.2013]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1998/19980824>

Laki maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain muuttamisesta. L 2013/200. Finlex. Lainsäädäntö. [viitattu 25.4.2013]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20121000>

Laki verotusmenettelyssä annetun lain 29 §:n muuttamisesta. Finlex. Lainsäädäntö. [viitattu 9.5.2013]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1998/19980470>

Laki24. Artikkelit. Yritys. Osakeyhtiö. *Osakeyhtiön osakepääoma*. [viitattu 25.1.2013]. Saatavissa: <http://www.laki24.fi/yrit-osakeyhtio-osakepaaoma.html>

Lindholm, T. Veronmaksajain keskusliitto. Omat veroasiat. Veroilmoitusohjeet. maatalouden harjoittaja. *Maatalouden veroilmoitus*. [viitattu 2.5.2013]. Saatavissa: <http://www.veronmaksajat.fi/veroilmoitusohjeet/maataloudenharjoittaja>

Lindroos, E. Mela. Työturvallisuusagronomi. [puhelinkestelu]. 22.3.2013

Lintunen, S. Keskustelu. 24.4.2013.

Lintunen, S. *Optio-oikeus*. [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Laura Parmainen. 31.4.2013. [viitattu 2.5.2013.]

Lomakkeen 2 yksityiskohtainen täyttöohje. Vero. Syventävät ohjeet. Lomakkeet. Veroilmoituslomakkeet ja täyttöohjeet. [viitattu 30.4.2013]. Saatavissa: [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Lomakkeet/Veroilmoituslomakkeet_ja_tayttoohjeet/Lomakkeen_2_yksityiskohtainen_tayttoohje\(19372\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Lomakkeet/Veroilmoituslomakkeet_ja_tayttoohjeet/Lomakkeen_2_yksityiskohtainen_tayttoohje(19372))

Lukander, H. Varojen palauttaminen SVOP-rahastosta. [viitattu 10.5.2013]. Saatavissa: <http://www.llr.fi/index.php?page=8b27f608442a9b311cf508e9a3a54c0>

Luovutusvoittojen verottaminen. 28.1.2013. Maaseudun tulevaisuus. [verkkoartikkeli]. [viitattu 30.4.2014]. Saatavissa: http://riihi.mtk.fi/epaper_MT/products/MT_-2013-01-28/pdfs/11.pdf

Maa- ja metsätalousministeriö. Maatalous. *Ajankohtaista. 11.1.2012*. [viitattu 22.1.2012]. Saatavissa: <http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maatalous.html>

Maatilarekisteri – Maatilojen rakenne 2012. Matilda. [viitattu 6.1.2013]. Saatavissa: <http://www.maataloustilastot.fi/tilasto/32>

Maatilojen lukumäärä ja peltoala juridisen muodon mukaan. Matilda. [viitattu 6.1.2013]. Saatavissa: <http://www.maataloustilastot.fi/node/2717>

Mavi. *Maidon tuotantotuki ja maitokiintiöjärjestelmä*. [viitattu 30.3.2013]. Saatavissa: <http://www.mavi.fi/fi/index/viljelijatuuet/maidontuotantotukijamaitokiintiöjärjestelmä.html>

Mavi. *Maiton tuotantotuki. 2013*. [viitattu 29.4.2013]. Saatavissa: http://www.mavi.fi/images/mavitedotteet/6EEJJ38ZC/Maidon_tuotantotuki_vuoden_2013_hakuohjeet.pdf

Mavi. *Maatalouden investointukien tukimuodot ja tuen enimmäismäärät vuonna 2013*. [viitattu 18.4.2013]. Saatavissa: http://www.mavi.fi/attachments/mavi/maaseudunrahoitus/6E1IsRDgJ/MAATALOUDEN_INVESTOINTITUKIEN_TUKIMUODOT_JA_TUEN_ENIMMAISMAARAT2013.pdf

Mavi. Yrittämisessä mahdollisuus. *Yritystoiminnan tuet*. [viitattu 30.3.2013]. Viitattu: http://www.mavi.fi/attachments/mavi/maaseudunrahoitus/5qTb8YmRb/56317_Yritys-esite._net.pdf

Mela-turvaa lomitusta tarvitsevalle 12/2012. Mela. Julkaisut ja esitteet. [viitattu 22.3.2012]. Saatavissa: <http://www.mela.fi/Julkaisut.aspx?path=172%3B126%3B142&rj=1&jt=Esitteet&submit=Hae>

MTK-Pohjois-Savo. *Aktiivinen SPV-tila –hanke käynnistyi Pohjois-Savossa* [viitattu 2012-11-18]. Saatavissa: http://www.mtk.fi/liitot/pohjoissavo/hankkeet/spv-hanke/fi_FI/spv_hanke/

MTT Taloustohtori. *Työtunnit tuotantosuunnittain*. [viitattu 16.3.2013]. Saatavissa: https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/taloustohtori/kannattavuuskirjanpito/aikasarja/Tyotunnit_tuotantosuunnittain

Nettilaki. Yritykset ja yhteisöt. Osakeyhtiön tilinpäätös. *Mikä on osakeyhtiön tilikausi?* [viitattu 20.2.2012]. Saatavissa: <http://www.nettilaki.com/a/mik%C3%A4-on-osakeyhti%C3%B6n-tilikausi>

Opetushallitus. Yrittäjyysväylä. Perheyrittäjyys. *Perheyrittäjyksen sukupolvenvaihdos*. [viitattu 12.12.2012]. Saatavissa: <http://www2.edu.fi/yritytajyysvayla/?page=327>

Osakeyhtiölaki L 2006/624. Finlex. Laindäasäntö [viitattu 23.1.2013]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624>

Osakeyhtiömuotoisen toiminnan MYEL-vakuuttaminen 2/2012. Mela. Julkaisut ja esitteet. [viitattu 22.3.2012]. Saatavissa: <http://www.mela.fi/Julkaisut.aspx?path=172%3B126%3B142&rj=1&jt=Esitteet&submit=Hae>

Ossa, J. Saarnilehto, A. & Villa, S. 2007. *Yritysmuodot*. Helsinki: WSOYpro, 58; 60; 66–69

Paavilainen, J. *Opinnäytetyön haastattelut luettavaksi*. [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Laura Parmainen. 29.4.2013. [viitattu 30.4.2013.]

Paavilainen, J. 2012. *Yhtiömuodon valinta maatilojen yhteenliittymissä*. Käytännön Maamies 1/2012, 34–36

Paavilainen, J. 2013. *Yhteenliittymät lisääntyvät maitoiloilla*, Maito Oy:n perustaminen. Käytännön Maamies 3/2013, 40–41

Paavilainen, J. Yrityksneuvoja. Haastattelu. 28.3.2013

Patentti ja rekisterihallitus. *Tilintarkastajat ja kaupparekisteri-ilmoitus*. [viitattu 30.3.2013]. Saatavilla: <http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/muutokset/johto/tt.html>

Puurunen, J-A. Säästöpankki Optia, Lapinlahti. Konttorinjohtaja. Haastattelu 8.4.2013

- Pws. Tyhteisövero alenee 20 %:iin – osinkojen verotus muuttuu.* [viitattu 30.3.2013]. Saatavissa: <http://www.pwc.fi/fi/verokonsultointi/tyhteisovero-alenee.jhtml>
- Pyykkönen, P. 2001. *Maatalouden rakennemuutos eri alueilla* Helsinki: Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen raportteja N:n 180. [viitattu 6.1.2013]. Saatavissa: http://www.ptt.fi/dokumentit/rap180_26060615.pdf
- Pyykkönen, P. 1991. *Maatalouden rakennemuutoksen vaikutus tulokehitykseen EU-jäsenyyden alkuvuosina.* Helsinki: Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen raportteja N:o 166. [viitattu 6.1.2013]. Saatavissa: http://www.ptt.fi/dokumentit/rap166_07080614.pdf
- Pyykkönen, P. & Tiilikainen, S. 2009. *Töiden organisointi Suomen maataloudessa.* Helsinki: PTT:n raportteja N:o 217. [viitattu 16.3.2013]. Saatavissa: http://www.ptt.fi/dokumentit/rap217_2506091023.pdf
- Ruohola, J. 23.7.2012. *Osakeyhtiön oman pääoman ehtoinen rahoitus.* [viitattu 1.5.2013]. Saatavissa: <http://www.llr.fi/index.php?page=f24f9081842b2bc190839d4ff35b7e5>
- Routio, P. 2007. *Tapaustutkimus.* [verkkosivu] [viitattu 19.4.2013]. Saatavissa: <http://www.uiah.fi/projects/metodi/071.htm>
- Sukupolvenvaihdos maatilalla. ProAgria Etelä-Pohjanmaa. [viitattu 9.5.2013]. Saatavissa: https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/proagria_etelapohjanmaa/ajankohtaista/sukupolvenvaihdos%20OPAS%20helmi%202012.pdf
- Taloussanommat. *Arvonkorotusrahasto.* [viitattu 11.4.2013]. Saatavissa: <http://www.taloussanommat.fi/porssi/sanakirja/termi/arvonkorotusrahasto/>
- Tilastokeskus. Haastateltavat. *Teemahaastattelu.* [viitattu 16.3.2013]. Saatavissa: <http://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/03/>
- Tiusanen, J. *Maa- ja metsätilana toimineen kuolinpesän jakaminen.* [viitattu 24.4.2013]. Saatavissa: <http://www.farmit.net/talous/lakiasiat/artikkelit/maa-ja-metsatilana-toimineen-kuolinpesan-jakaminen>
- Suomen virallinen tilasto SVT. *Työvoimatutkimus.* [verkkajulkaisu] [viitattu 16.3.2013]. Saatavissa: http://www.tilastokeskus.fi/til/tyti/2012/13/tyti_2012_13_2013-03-05_kat_006_fi.html
- Suomisanakirja. *Rahastoanti.* [viitattu 11.4.2013]. Saatavissa: <http://suomisanakirja.fi/rahastoanti>
- Tietoa rahoitusvälineistä ja niihin liittyvistä riskeistä.* Tapiola. Säästöt ja sijoitukset. Sijoitusrahastot. [viitattu 2.5.2013]. Saatavissa: http://www.lahitapiola.fi/www/Yksityisasiakkaat/Saastot_ja_sijoitukset/Sijoitusrahastot/Tietoa+asiakkaalle/Tietoa+rahoitusvälineistä/
- Tilintarkastuslaki.* L 2007/459 Finlex. Lainsäädäntö [viitattu]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070459>
- Yhtiömuotoinen luovutus.* Mela. Eläketurva. Luopumistuki. [viitattu 24.3.2013]. Saatavissa: <http://www.mela.fi/Eläketurva/Luopumistuki/Luopuminen-maataloudesta/Yhtiömuotoinen-luovutus>
- Yhtymäopas maa- ja metsätalouksille. Verotusyhtymä – mikä se on? [viitattu 9.5.2013]. Saatavissa: https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/proagria_etelapohjanmaa/Palvelut/Sukupolvenvaihdos/yhtiopas.pdf
- Yritys-Suomi. Yrityksen perustaminen. Harkitseminen ja suunnittelu. *Yritysmuoto.* [viitattu 24.1.2013]. Saatavissa: http://www.yrityssuomi.fi/web/guest/aihe?pp=polku_Yrityksen_perustaminen&ppa=palp_Harkitseminen_ja_suunnittelu&aihe=1000008
- Yrityksen perustamisopas.* Uusyrytykset Suomi. [viitattu 24.1.2013]. Saatavissa: http://www.perustamisopas.fi/sites/perustamisopas.fi/files/Perustamisopas_2013_web.pdf

Yrittäjät. Etusivu. Verot ja rahat. Verotus. Elinkeinoverotus. *Osakeyhtiön verotus*. [viitattu 6.5.2013]. Saatavissa: <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/verotjarahat/verotus/osakeyhtionverotus/>

Valtioneuvoston asetus maatalouden investointituesta ja nuoren viljelijän aloitustuesta A 2008/299
Finlex. Lainsäädäntö. [viitattu 24.3.2013]. Saatavissa:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080299>

Vero. Yritys- ja yhteisöasiakkaat. *Osakeyhtiö ja osuuskunta & Maatalousyrittäjä ja metsänomistaja*. [viitattu 16.3.2013]. Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat

Välitilinpäätos. Tilan johtaminen. Verosuunnittelu. *Välitilinpäätos*. [viitattu 30.3.2013]. Saatavissa:
<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/agronet/Tilanjohtaminen/Verosuunnittelu/Valitilinpaatos>

Väre, M. 2012. *Suomalainen maatila*. Julkaisussa: Ahlstedt, J. Niemi, J. (toim.). Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot 2012. MTT Taloustutkimus: Vammalan Kirjapaino Oy, 14–17.

Österman, P. 2007. *Eri yritysmuodot*. Teoksessa Enroth, A. Harmoinen, T. & Österman, P. (toim.). Maatilayrityksen yhtiöittäminen. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy, 9

LIITE 1

PERUSTAMISSOPIMUS

1. Perustamme tällä perustamissopimuksella osakeyhtiön, jonka toiminimi on Ammuva Oy

Merkitsemme yhtiön osakkeet seuraavasti

Täydellinen nimi	Syntymäaika/Y-tunnus	Osakkeiden lukumäärä
Maija Moniosaaja	xxxxxx-xxxx/xxxxxxx-x	130
Martti Moniosaaja	xxxxxx-xxxx/xxxxxxx-x	130
Vieno Viljelijä	xxxxxx-xxxx/xxxxxxx-x	160
Vertti Viljelijä	xxxxxx-xxxx/xxxxxxx-x	160
Kalle Kirjoittaja	xxxxxx-xxxx/xxxxxxx-x	130
Kaija Kasvi	xxxxxx-xxxx/xxxxxxx-x	290

2. Kustakin osakkeesta on yhtiölle maksettava X euroa Osakkeet on maksettava viimeistään 01.03.2014

3. Hallituksen varsinaisiksi jäseniksi valitsemme kaikki osakkaat

4. Hallituksen puheenjohtajaksi valitsemme Maija Moniosaajan

5. Tilintarkastajaksi valitsemme Tauno Talousneron

ja varatilintarkastajaksi Tiina Tilittäjän

6. Yhtiön toimitusjohtajaksi valitsemme _____

(tj. ei ole pakollinen, täytetään tarvittaessa)

7. Yhtiön tilikausi on 01.3-31.04

8. Yhtiöjärjestys on tämän perustamissopimuksen liitteenä.

9. Valtuutetaan ilmoituslomakkeella nimetty kaupparekisterin asiamies tekemään rekisteriviranomaisen mahdollisesti edellyttämien korjaukset kaikkien osakkeenomistajien puolesta perustamissopimukseen tai yhtiöjärjestykseen

Kaikkien osakkeenomistajien

allekirjoitukset

nimenselvennykset

päiväys

LIITE 2

YHTIÖJÄRJESTYS

Liite perustamissopimukseen

1§ Yhtiön toiminimi on Ammuva Oy

2§ Yhtiön kotipaikka on Iisalmi

3§ Yhtiön toimiala on Lypsykarjan kasvatus

4 § Yhtiöllä on hallitus, johon kuuluu yhdestä kuuteen varsinaista jäsentä ja ainakin yksi varajäsen, mikäli hallitukseen valitaan vähemmän kuin kolme varsinaista jäsentä. Hallituksen jäsenten toimikausi jatkuu toistaiseksi.

5§ Yhtiötä edustavat paitsi hallitus, myös hallituksen puheenjohtaja ja toimitusjohtaja kumpikin yksin ja hallituksen jäsenet kaksi yhdessä. Lisäksi hallitus voi antaa nimetyille henkilöille prokuran tai oikeuden yhtiön edustamiseen.

6§ Kutsu yhtiökokoukseen toimitetaan aikaisintaan kahta kuukautta ja viimeistään viikkoa ennen yhtiökokousta kirjallisesti jokaiselle osakkeenomistajalle, jonka osoite on yhtiön tiedossa

7§ Varsinainen yhtiökokous on pidettävä vuosittain hallituksen määräämänä päivänä kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä

Varsinaisessa yhtiökokouksessa on päätettävä:

1. tilinpäätöksen vahvistamisesta;
2. taseen osoittaman voiton käyttämisestä;
3. vastuuvapaudesta hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle;
4. tarvittaessa hallituksen ja tilintarkastajan valinnasta.

8§ Lunastuslauseke

Osakkeenomistajalla ja yhtiöllä on oikeus lunastaa muulta omistajalta kuin yhtiöltä toiselle siirtyvä osake.

Jos osake siirtyy yhtiön ulkopuoliselle uudelle omistajalle, on siirronsaajan viipymättä ilmoitettava siitä hallitukselle ja osakkeenomistajilla on oikeus lunastaa osake seuraaville ehdoilla:

- 1) Lunastusoikeus ei koske sukupolvenvaihdokseen eikä perintöön perustuvia saantoja.
- 2) Muilla osakkeen omistajilla on lunastusoikeus osakkeisiin tilanteessa, jossa jonkun osakkeenomistajan osakkeita on siirtymässä avio-oikeuteen perustuen kolmannelle osapuolelle.
- 3) Ensisijainen lunastusoikeus on osakkeenomistajilla. Jos useammat osakkaat haluavat käyttää lunastusoikeuttaan, on osakkeet jaettava hallituksen toimesta lunastukseen halukkaiden kesken heidän omistamiensa osakkeiden mukaisessa suhteessa. Mikäli osakkeiden jako ei näin mene tasan, jaetaan ylijääneet osakkeet haluavien kesken arvalla.

- 4) Lunastushinta on siirronsaajan ja siirtäjän sopima hinta, kuitenkin enintään viimeiseen tilinpäätökseen perustuva käypä arvo. Jos saanto on vastikkeeton, lunastushinta on osakkeen viimeiseen tilinpäätökseen perustuva matemaattinen arvo.
- 5) Hallituksen tulee antaa tieto osakkeenomistajille osakkeen siirtymisestä kahden viikon kuluessa siirtoilmoituksesta lukien. Tiedoksi antaminen tulee tapahtua samoin kuin kokouskutsun antaminen. Tiedon tulee sisältää lunastushinta ja päivämäärä jolloin lunastusvaatimus viimeistään on tehtävä.
- 6) Osakkeenomistajien tulee esittää lunastusvaatimuksensa kirjallisesti yhtiölle kuukauden kuluessa siitä kun osakkeen siirtämisestä on hallitukselle ilmoitettu.
- 7) Lunastushinta on suoritettava siirronsaajalle käteisenä rahana tai pankin varmentamalla shekillä kahden viikon kuluessa lunastusvaatimuksen tekemisestä lukien tai mainitussa ajassa talletettava ulosoton haltijalle.
- 8) Lunastusoikeutta sekä lunastushinnan määrää koskevat erimielisyydet on siirrettävä välimiesten ratkaistavaksi välimiesmenettelystä annetun lain mukaisessa järjestyksessä.

Tämä pykälä on merkittävä osakekirjoihin, osakasluetteloon, mahdollisesti annettavaan väliaikaistodistukseen ja osakelippuihin.

Muilta osin lunastukseen sovelletaan osakeyhtiölain määräyksiä.

LIITE 3

OSAKASSOPIMUS

1. Osapuolet

1. Maija Moniosaaja hetu, osoite
2. Martti Moniosaaja hetu, osoite
3. Vieno Viljelijä hetu, osoite
4. Vertti Viljelijä hetu, osoite
5. Kalle Kirjoittaja hetu, osoite
6. Kaija Kasvi hetu, osoite
7. Ammuva Oy

1-7 jäljempänä yhdessä "osakkaat" ja erikseen "osakas"

1-8 jäljempänä yhdessä "osapuolet" ja kukin erikseen "osapuoli"

8 jäljempänä "yhtiö"

2. Sopimuksen tausta ja tarkoitus

Osapuolien tarkoituksena on perustaa yksityinen osakeyhtiö, jonka tarkoituksena on lypsykarjatalouden harjoittaminen niin, että osapuolten yhtiöön tekemien sijoitusten arvo nousee pitkäjänteisesti Yhtiön terveen kehittymisen, kasvun ja kannattavuuden seurauksena.

Sopimuksen tarkoitus on sopia yhtiön osakkeiden omistuksesta, myynnistä ja hallinnasta, liiketoiminnan järjestämisestä ja kehittämisestä sekä hallinnosta ja osapuolten välisistä oikeuksista ja velvollisuuksista.

Osapuolet ovat arvioineet itsenäisesti tämän sopimuksen heille tuomat oikeudet ja velvollisuudet sekä osakkuusasemaan kuuluvat riskit ja mahdollisuudet, ja niistä tietoisina allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

3. Osakkaiden vastualueet

Maija Moniosaaja: Lypsykarjatalouden suunnittelu- ja kirjanpityt

Martti Moniosaaja: Laite- ja kalustovastaava, yleiset korjaus- ja kunnossapityt

Vieno Viljelijä: Vasikoiden ja nuorenkarjan hoidon suunnittelu ja seuranta

Vertti Viljelijä: Lypsykarjatalouden suunnittelu- ja kirjanpityt

Kalle Kirjoittaja: Kirjanpito- ja tukiasioiden vastaava

Kaija Kasvi: Kasvinviljelytöiden suunnittelu ja organisointi

Osapuolet perustavat yhtiön tämän sopimuksen ehtojen mukaisesti.

Yhtiön nimeksi tulee Ammuva Oy, ellei nimiesteestä muuta johdu.

4. Yhtiön rahoittaminen

Yhtiötä rahoitetaan Osapuolten myöntämällä sijoituksilla SVOP-rahastoon ja pääomalainoilla, jotka jakautuvat osapuolien välillä alla luetellun mukaisesti. Sijoitettavien pääomien määrä on suhteessa osapuolten omistusosuuteen. Yhtiön on esitettävä kirjallinen pyyntö lainan myöntämisestä.

SVOP- rahastosijoitusten ja pääomalainojen ajankohdasta päättää hallitus. Pääomalainoista tehdään asianmukaiset velkakirjat ja niiden pääomille maksetaan käypää korkoa.

Osapuolten tavoitteena on, että osapuolten yhtiölle antamat lainat maksetaan lainamäärien suhteessa mahdollisimman nopeasti, yhtiön maksukykyä ja omaa pääomaa vaarantamatta

Lisäksi yhtiötä rahoitetaan muulla lainarahoituksella ja mahdollisilla investointiavustuksilla

Osakkeenomistaja	Sijoitus SVOP-rahastoon*)	Pääomalaina*)
Maija Moniosaaja	60 000 euroa	39 000 euroa
Martti Moniosaaja	60 000 euroa	
Vieno Viljelijä	74 000 euroa	66 000 euroa
Vertti Viljelijä	74 000 euroa	
Kalle Kirjoittaja	60 000 euroa	39 000 euroa
Kaija Kasvi	134 000 euroa	59 000 euroa
yhteensä	462 000 euroa	203 000euroa

*) Luvut pyöristetty täysille tuhansille tässä Sopimuksessa

Osapuolet sopivat, että yhtiön liiketoiminnan rahoittaminen hoidetaan jatkossa ensisijaisesti yhtiön liiketoiminnan tulorahoituksella, ja toissijaisesti ulkopuolisella lainarahoituksella yhtiön omia vakuuksia käyttäen. Kuitenkin osapuolilla on velvollisuus antaa tarvittaessa vakuuksia yhtiölle omistuksen suhteessa. Osakkaiden lisärahoitusvelvollisuus osakepääoman korotuksissa, osakaslainoissa ja vastaavissa päätetään yhtiökokouksessa määräenemmistön päätöksellä. Osakkailta on velvollisuus lisärahoittamiseen 50 % alkuperäisestä pääomalainasta osakastilaa kohti kahden vuoden jaksoa kohti. Investointeihin haettavasta ulkopuolisesta rahoituksesta päätetään hallituksen kokouksessa.

Tässä luvussa kuvatut varat sijoitetaan yhtiön liiketoimintasuunnitelman mukaisiin tarkoituksiin.

Osapuolet sitoutuvat siihen, että yhtiö ei jaa voittoja osinkoina ennen kuin osakkaiden myöntämä laina korkoineen on kokonaisuudessaan maksettu takaisin. Edellisen kohdan täytyttyä yhtiö voi jakaa osinkoa vuosittain jakokelpoisesta tuloksesta yhtiön taloudellisen tilanteen niin salliessa. Osingonjako ei saa vaarantaa yhtiön kehittämistä.

Osapuolet luopuvat osakeyhtiölain mukaisesta oikeudesta vaatia vähemmistöosinkoa.

5. Palkat, luontaisedut ja niiden muutokset sekä ulkopuolisen työvoiman/perheenjäsenten tai sukulaisten käyttö työvoimana.

Osakkaiden kaikki yhtiölle tekemät työ on samanarvoista. Osakkaille maksettavan palkan päättää hallitus. Lisät, muut edut, lomien määräytyminen, sairauspoissaolot ja ylityökorvaukset määräytyvät maatalousalan TES:in mukaan. Bruttopalkka on alustavasti 14 euroa. Osakkaat sitoutuvat neuvottelemaan palkan muuttamisesta, jos Yhtiöllä ei ole varaa maksaa sovitun suuruista palkkaa. Palkankorotus tehdään yhteisesti, kun Yhtiön tulos sen sallii. Palkan tarkistus tehdään vuosittaisessa yhtiökokouksessa. Osakkaiden työsopimukset tehdään ensimmäisessä hallituksen kokouksessa.

Yhtiö palkkaa toiminna alussa yhden ulkopuolisen työntekijän, jotta osakkaiden kahden viikkovapaan pitäminen mahdollistuu heti toiminnan alusta. Osakkaat sitoutuvat tarvittaessa joustamaan yhtiön toiminnan ensimmäisen puolen vuoden aikana niin, että viikkovapaita pidetään vain yksi/osakas, ellei työtilanne mahdollista normaalia kahta viikkovapaata.

Lomat ja niiden pitoajankohdat sovitaan yhteisesti keväällä hallituksen kokouksessa. Osakkaiden poissaolojen sijaisten järjestäminen on hallituksen vastuulla.

Palkanmaksu on joka kuun 24. päivä, tuntilistat on toimitettava viikon ennen sitä. Palkannosto ennakoon on mahdollista korkeintaan 3 kk etukäteen edellisen palkkasumman määrään suhteutettuna. Isompaan ennakkoon tarvitaan toisten osapuolten määränemistön päätös, eikä se saa vaikeuttaa Yhtiön liiketoiminnan kehittymiseen.

Yhtiön osakkaat ja työntekijät vakuutetaan TyEL ja Mahdollisesti Myel järjestelmien kautta. Yhtiö on velvollinen järjestämään kaikille tapaturmavakuutuksen. Osakkaille hankitaan vapaa-ajan tapaturmavakuutus ja ryhmähenkivakuutus.

Työvoimaa etsittäessä perheenjäsenet ja sukulaiset ovat samanarvoisessa asemassa kuin ulkopuoliset henkilöt. Työtehtäviin palkataan ammattitaidoltaan ja työkokemukseltaan sopivin henkilö. Henkilöstöpäätökset tekee hallitus. Työn tuntipalkka määritetään tekijän taitojen mukaan.

6. Osakastilojen peltojen, koneiden ja rakennusten käyttö

Maija ja Martti Moniosaaja (35 hehtaaria) sekä Vieno ja Vertti Viljelijä (60 hehtaaria) pitävät omistamansa pellot hallinnassa. Moniosaajat ja Viljelijät hakevat maataloustuet pellolle itse, huolehtivat sadonkorjuusta ja myyvät sadon Yhtiölle kulloinkin käyvällä markkinahinnalla. Järjestely on voimassa niin kauan, kun osakkailla on voimassaolevia aloitustuki-, LUTU ja verohuojennussitoumuksia. Sen jälkeen käytäntö on sama kuin Kirjoittajalla ja Kasvilla, se on kuvattu seuraavana.

Kalle Kirjoittaja (35 hehtaaria) ja Kaija Kasvi (150 hehtaaria) vuokraavat omistamansa pellot Yhtiölle, molemmat viiden hehtaarin alaa lukuun ottamatta. Kirjoittajan vuokraama ala on 30 hehtaaria ja Kasvin 145 hehtaaria. Yhtiö hakee maataloustuet vuokraamilleen aloille. Pelloista tehdään vuokrasopimukset 20 vuoden ajaksi. Vuokrahinta on ensimmäiset kolme vuotta 350 euroa hehtaaria kohden. Yhtiö voi hankkia peltoa hallituksen päätöksellä.

Osakkaat urakoivat yhtiön tarvitsemat peltoviljelytyöt osakkaiden omalla kalustolla viiden satovuoden ajan toiminnan käynnistymisestä. Osakkailla on velvollisuus urakoida ensisijaisesti yhtiön tarpeisiin, toissijaisesti kolmannen tahon tarpeisiin. Osakkaat keskittävät keskenään kaluston uusintaa niin, että jokainen osakas keskittyy tiettyyn työvaiheeseen tulevissa kalustohankinnoissa. Lietteenlevitysurakoinnin hoitaa Kalle Kirjoittaja, muut urakat sovitaan hallituksen kokouksessa vuosittain. Säilörehu-urakointi ostetaan ulkopuoliselta taholta, koska osakkaiden koneketjut ovat liian tehottomia. Vertti ja Vieno viljelijä sitoutuvat vuokraamaan lypsykarjanavettaansa yhtiölle alustavasti 5-vuoden vuokrasopimuksella. Vuosivuokra on 4 000 euroa, joka tarkistetaan yleisen kustannustason nousun mukaan.

7. Osakastilojen tuotantoeläinten myynti ja siirto yhtiöön, maitokiintiöiden siirto

Osakkaat sitoutuvat myymään lypsylehmät ja 2 kuukauden sisään poikivat hiehot, sekä tiloilla ovat maitokiintiöt. Myyminen tapahtuu välittömästi, kun yhtiön tuotantorakennus voidaan ottaa käyttöön. Muu nuorikarja jää osakastiloille. Niiden ensisijainen ostaja 2 kuukautta ennen poikimista on yhtiö. Yhtiön hallitus päättää ostettavien uudiseläinten tarpeesta. Lehmistä maksettava hinta on FABA:n asiantuntijalausuntoon perustuva hinta. maitokiintiöstä 0,04 euroa/litra tai sitä alempi.

8. Yhtiön omaisuuden, tarvikkeiden yms. käyttö osakkaan henkilökohtaisiin tarpeisiin ja siitä maksettava korvaus. Osakkaan henkilökohtaisen omaisuuden käyttö yrityksen tarpeisiin ja siitä maksettava korvaus.

Mikäli jollakin osapuolella on jokin omaisuuserä/tarvike, jota toinen osapuoli tarvitse käyttöönsä, voidaan sitä vuokrata. Ensisijainen käyttäjä tuotteelle on sen omistaja. Vuokrahinnat sovitaan yhteisesti, ja ne ovat kaikille samat. Hinnoissa noudatetaan yleistä vuokratasoa.

9. Yhtiön hallitus

Hallituksen puheenjohtaja vaihtuu kolmen ensimmäisen tilikauden aikana vuosittain.

Hallitus kokoontuu ensimmäisenä yhtiön toimintavuotena vähintään kerran viikossa, jonka jälkeen vähintään kerran kuukaudessa.

Edellä oleva menettely on tarpeen, koska yhtiölle ei nimetä toimitusjohtajaa. Yhtiön käytännön johtamisesta vastaa hallitus.

Päätöksenteko hallituksessa tapahtuu osakeyhtiölain mukaan. Seuraavista asioista päättämiseen

vaaditaan kuitenkin vähintään 2/3 hallituksen jäsenten kannatus:

- Liiketoimintasuunnitelman hyväksyminen ja siitä olennaisesti poikkeava päätös
- Liiketoiminnan olennainen muuttaminen
- Yhtiön kannalta huomattavat sopimukset

Muutoin hallitus toimii osakeyhtiölain mukaan.

10. Osakkeiden panttaus, myynti ja luopuminen yhtiön osakkuudesta

On määritetty yhtiön yhtiöjärjestyksessä.

11. Lunastusoikeuden käyttämättä jättäminen

Tämän osakassopimuksen allekirjoittamalla olemme sitoutuneet siihen, että kukaan allekirjoittaneista ei käytä yhtiöjärjestyksen 8. kohdan mukaista lunastus-oikeuttaan osakkeiden siirtoon, jolla osakkeenomistaja x luovuttaa osakeomistustaan y:lle noudattaen tässä osakassopimuksen kohdassa 11 kuvattua menetelmää.

Osakkeiden siirrot sukupolvenvaihdosten yhteydessä

Sitoudumme tämän sopimuksen allekirjoittamalla toimimaan siten, että Ammuva Oy säilyy perustajaosakkaiden perheiden omistuksessa myös omistusta jälkipolville tai muille tilanpidon jatkajille siirrettäessä.

a) kunkin osapuolen on turvattava yhtiön jatkuvuutta siten, että luopuessaan yhtiön osakkeista hän pyrkii luovuttamaan yhtiön osakkeet niille lapsille tai lapsenlapsille, jotka jatkavat maatalouden harjoittamista. Erityisesti on pyrittävä välttämään tilanteita, joissa yhtiön omistus jakaantuisi useille luovutuksen saajille.

b) kunkin allekirjoittajan on toteutettava osakkeiden luovutus sellaisin ehdoin, että siirronsaaja sitoutuu vastaaviin ehtoihin kuin tässä sopimuksessa on sovittu.

Tämän luvun toteamisia osakkeista sovelletaan myös optioihin ja muihin yhtiön osakkeisiin oikeuttaviin erityisiin oikeuksiin

Yhtiön antamia osakkeita, optioita, optiotodistuksia tai muita erityisiä oikeuksia, eivät osapuolet saa pantata, kiinnittää, rasittaa, eikä luovuttaa osakkeisiin liittyviä oikeuksia muutoinkaan ilman toisten osapuolten antamaa kirjallista suostumusta.

Osakkeiden luovutuksen ja uusille osakkeenomistajille suunnatun annan edellytys on aina, että siirron saaja tai osakkeiden merkitsijä sitoutuu tämän sopimuksen ja luovuttajalla olleiden määräysten noudattamiseen.

- a) Yleisperiaate osakkuudesta luovuttaessa ja lunastusoikeudesta on kuvattu kohdissa tämän sopimuksen kohdissa 8 ja 9.
- b) Yhtiön palveluksessa olevan osakkaan on luovuttava osakkuudesta ja erottava yhtiön palveluksesta seuraavista syistä:
- Osakas rikkoo osakassopimuksen tai yhtiöjärjestyksen sääntöjä
 - Osakas toimii oman etunsa mukaisesti Yhtiön edun kustannukselle. Tällöin luopujalle osakkeista maksettava hinta on 20 % Yhtiön tilintarkastajan vahvistamasta osakkeen käyvästä arvosta
- c) Luovuttajalle maksettava hinta, kun yhtiön palveluksessa ollut osakas luopuu työkyvyttömyyden johdosta, on yhtiön tilintarkastajan vahvistama osakkeen käypä arvo.
- d) Osakkeista maksettava hinta, kun osakkeista luovutaan kuolemantapauksen johdosta on yhtiön tilintarkastajan vahvistama osakkeen käypä arvo.
- e) Osakkeista maksettava hinta, kun osakas on pakotettu luopumaan osakkuudesta kohdan b)-perusteella on yhtiön tilintarkastajan vahvistama osakkeen käypä arvo.
- f) Osapuolen kuollessa on kuolleen osapuolen kuolinpesällä oikeus saada osakeomistus merkittyä yhtiön osake- ja osakasluetteloon, mikäli kuolinpesän osakkaat sitoutuvat noudattamaan tämän sopimuksen ehtoja. Mikäli kuolinpesä ja sen osakkaat eivät sitoudu ehtojen noudattamiseen 3 kuukauden kuluessa kuolinpesän osakkeisiin syntyneen oikeuden jälkeen, on yhtiöllä ensisijainen ja muilla osapuolilla toissijainen oikeus lunastaa kuolleen osapuolen osakkeet omistuksen suhteessa. Elleivät yhtiö tai muut osapuolet lunasta osakkeita, hallituksella on oikeus osoittaa kolmas osapuoli lunastamaan osakkeet. Lunastushinta on yhtiön tilintarkastajan vahvistama osakkeen käypä arvo.
- g) Osapuolet sitoutuvat parhaan kyvyn mukaan myötävaikuttamaan, että osakkeet eivät siirry avioeron yhteydessä toimitettavan osituksen seurauksena siirry kolmannelle taholle.
- h) Toiminta tilanteissa, kun yhtiön määräysvalta on tasan kahden osakkaan kesken (50/50 %) ja keskinäisiä erimielisyyksiä ei saada ratkaistua neuvotteluin: Tilanne ratkaistaan siten, että toisen osapuolen on luovuttava yhtiöosuudestaan. Pattitilanne ratkaistaan siten, että osakas/yhtiömies A tarjoaa todisteellisesti omia osakkeitaan/yhtiöosuuttaan osakkaalle/yhtiömiehelle B ostettavaksi hintaan X euroa. Jos B ei osta, on B:n myytävä omat osakkeensa/yhtiöosuutensa samaan hintaan X euroa A:lle ja A:n velvollinen ne ostamaan. Päätösvalta siirtyy, kun kauppahinta on kokonaisuudessaan maksettu. Myyjäosapuolen tai hänen lähisukulaistensa työsuhde yhtiössä voi jatkua, jos hallitus niin päättää

12. Muut velvoitteet

Osapuolet sitoutuvat toimimaan yhtiön asioissa ensisijaisesti yhtiön edun mukaisesti.

14. Sopimuksen muuttaminen

Tämän sopimuksen muuttaminen voi tapahtua vain osakkaiden yksimielisellä päätöksellä.

15. Sopimuksen pätevyysjärjestys numero

Osakeyhtiölaki	Yhtiöjärjestys	Osakassopimus
1.	2.	3.

16. Sopimuskopioiden määrä

Tämä sopimus on laadittu 5 samanlaisena kappaleen, yksi kullekin osapuolelle.

17. Vahingonkorvaus

Sopimusrikkomusten korvaamisesta sovitaan tapauskohtaisesti

18. Erimielisyyksien ratkaisu

Tästä sopimuksesta mahdollisesti johtuvat erimielisyydet pyritään ensisijaisesti ratkaisemaan osapuolten välisin neuvotteluin. Mikäli ratkaisuun ei ole päästy 2 kuukauden kuluttua erimielisyyden toteutamisesta, ratkaistaan riita molempiin osapuoliin nähden sovitun ulkopuolisen lainopinnollisen sovittelijan toimesta. Tarvittaessa sovittelija(t) määrätään arvalla ehdokkaiden kesken. Sovittelijain tulee antaa ratkaisunsa 2 kuukauden kuluessa valinnasta, ja ratkaisu sitoo molempia osapuolia, eikä siitä ole valitusmahdollisuutta.

19. Sopimuksen voimassaolo

Tämä sopimus astuu voimaan, kun jokainen osapuoli on sen allekirjoittanut.

Tämä sopimus on voimassa toistaiseksi.

Yksittäisen sopijapuolen osalta sopimus päättyy, kun hän on luovuttanut osakkeensa kolmannelle osapuolelle ja luovutuksesta on kirjallisesti ilmoitettu hallitukselle, edellyttäen kuitenkin että luovutuksensaaja on kirjallisesti sitoutunut tähän sopimukseen luovuttajan kohdalla mainitun ehdoin.
Paikka Iisalmi 15. päivänä helmikuuta 2014

Maija Moniosaaja

Martti Moniosaaja

Vieno Viljelijä

Vertti Viljelijä

Kalle Kirjoittaja

Kaija Kasvi

LIITE 5

TULOSLASKELMA AMMUVA OY

Tuloslaskelma		Sisällys	Ohjeet	Maksuvalmius	Verot	Lainat	Investoinnit	Grafiikka	Analysointi	Lisätietoja
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
YRITTÄJÄNVOITTO	-531 744	-26 047	-137 557	-64 207	-36 955	-35 441	-33 566	-31 193	-13 148	22 988
muutos %		-95 %	-	-53 %	-42 %	-4 %	-5 %	-7 %	-58 %	-275 %
Maatilan oikaistu tuloslaskelma										
Kotieläintuotot	0	913 625	1 091 100	1 151 100	1 151 100	1 151 100	1 151 100	1 151 100	1 151 100	1 151 100
Kasvinviljelytuotot	0	125 000	112 500	112 500	112 500	112 500	112 500	112 500	112 500	112 500
Muut myyntituotot	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tuet	0	242 050	95 000	95 000	95 000	95 000	95 000	95 000	95 000	95 000
LIKEVAIHTO	0	1 280 675	1 298 600	1 358 600	1 358 600	1 358 600	1 358 600	1 358 600	1 358 600	1 358 600
Tuotevar. ja EPO:n muutos		210 000	42 000	0	0	0	0	0	0	0
Myynti- ja tukisaam. muutos		0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saatujen ennakoiden muutos		0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sisäiset siirrot										
Muut tuotot										
KOKONAISTUOTTO	0	1 490 675	1 340 600	1 358 600	1 358 600	1 358 600	1 358 600	1 358 600	1 358 600	1 358 600
Aine- ja tarvikeostot	-164 500	-642 388	-644 207	-640 112	-617 612	-617 612	-617 612	-617 612	-617 612	-617 612
Aine- ja tarvikevarast. ym. muutos		0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostovelkojen muutos		0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ulkopuoliset palvelut										
Henkilöstökulut	0	-165 240	-165 240	-199 050	-199 050	-199 050	-199 050	-199 050	-199 050	-199 050
Yrittäjäperh. palkkavaatimus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vuokrakulut	0	-66 500	-66 500	-66 500	-66 500	-66 500	-66 500	-66 500	-66 500	-38 000
Vakuutuskulut	0	-3 809	-3 809	-3 809	-3 809	-3 809	-3 809	-3 809	-3 809	-3 809
Kunnossapitokulut	0	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000
Muut maatalouden kulut										
KÄYTTÖKATE	-164 500	582 737	430 844	419 128	441 628	441 628	441 628	441 628	441 628	470 128
Rakennuspoistot	-211 400	-219 215	-210 446	-202 028	-193 947	-186 189	-178 742	-171 592	-164 728	-158 139
Konepoistot	-8 400	-15 792	-13 897	-24 229	-33 322	-41 323	-48 364	-54 561	-60 013	-64 812
Muut poistot	0	-75 350	-75 350		0	0	0	0	0	0
LIIKETULOS	-384 300	272 381	131 151	192 871	214 359	214 116	214 522	215 476	216 887	247 177
Korko- ja rahoitustuotot	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Korkokulut ja muut rahoituskulut	0	-76 939	-71 040	-59 636	-48 232	-36 828	-25 424	-14 020	-2 616	-1 911
NETTOTULOS	-384 300	195 442	60 110	133 234	166 127	177 288	189 098	201 455	214 270	245 266
Oman pääoman korkovaatimus	-147 444	-221 489	-197 668	-197 442	-203 082	-212 728	-222 664	-232 648	-227 419	-222 279
YRITTÄJÄNVOITTO	-531 744	-26 047	-137 557	-64 207	-36 955	-35 441	-33 566	-31 193	-13 148	22 988

Maatilan oikaistu tase

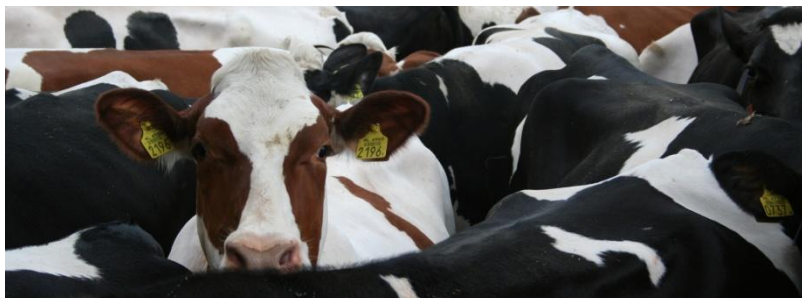
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
VASTAAVAA										
PYSYVÄT VASTAAVAT										
Aineettomat hyödykkeet										
Maitokiintiö	0	98 517	98 517	98 518	0	0	0	0	0	0
Muut aineettomat hyödykkeet										
Aineettomat hyödykkeet yht.	0	98 517	98 517	98 518	0	0	0	0	0	0
Aineelliset hyödykkeet										
Maa-alueet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rakennukset	5 073 600	5 261 153	5 050 707	4 848 679	4 654 732	4 468 542	4 289 801	4 118 209	3 953 480	3 795 341
Koneet	61 600	115 808	101 911	177 682	244 360	303 037	354 672	400 112	440 098	475 286
Salaojitukset	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pitkäaikaiset kasvustot										
Muut aineelliset hyödykkeet										
Aineelliset hyödykkeet yht.	5 135 200	5 376 961	5 152 618	5 026 361	4 899 092	4 771 579	4 644 473	4 518 320	4 393 579	4 270 628
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset										
Osakkeet ja osuudet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Muut sij. ja pitkäaik. saamiset										
Sij. ja pitkäaik. saamiset yht.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VAIHTUVAT VASTAAVAT										
Vaihto-omaisuus										
Aineet ja tarvikkeet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Keskeneräiset tuotteet										
Valmiit tuotteet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kotieläimet	0	210 000	252 000	252 000	252 000	252 000	252 000	252 000	252 000	252 000
Muu vaihto-omaisuus										
Maksetut ennakkomaksut										
Vaihto-omaisuus yhteensä	0	210 000	252 000	252 000	252 000	252 000	252 000	252 000	252 000	252 000
Lyhytaikaiset saamiset										
Myynti- ja tukisaamiset										
Lainasaamiset										
Arvonlisäverosaamiset	0	774 030	154 115	0	0	0	0	0	0	0
Muut saamiset	11 943									
Lyhytaik. saamiset yht.	11 943	774 030	154 115	0	0	0	0	0	0	0
Rahoitusarvopaperit										
Rahoitusarvopaperit										
Rahat ja pankkisaamiset										
Rahat ja pankkisaamiset	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VASTAAVAA YHTEENSÄ	5 147 143	6 459 508	5 657 250	5 376 879	5 151 092	5 023 579	4 896 473	4 770 320	4 645 579	4 522 628
VASTATTAVAA										
OMA PÄÄOMA										
Oma pääoma	2 948 889	4 429 783	3 953 355	3 948 831	4 061 650	4 254 566	4 453 289	4 652 966	4 548 374	4 445 573
VIERAS PÄÄOMA										
Pitkäaikainen vieras pääoma										
Pitkäaik. valtion&kt-lainat	1 886 725	1 703 896	1 378 067	1 052 237	726 408	400 579	74 750	54 600	34 450	34 450
Muut pitkäaikaiset velat										
Pitkäaik. vieras pääoma yht.	1 886 725	1 703 896	1 378 067	1 052 237	726 408	400 579	74 750	54 600	34 450	34 450
Lyhytaikainen vieras pääoma										
Valtion ja kt-lainojen lyhytaik.osuus	311 529	325 829	325 829	325 829	325 829	325 829	325 829	20 150	20 150	0
Muut korolliset lyhytaik. velat										
Saadut ennakot										
Ostovelat										
Arvonlisäverovelat	0	0	0	49 981	37 205	42 605	42 605	42 605	42 605	42 605
Muut lyhytaikaiset velat										
Lyhytaik. vieras pääoma yht.	311 529	325 829	325 829	375 811	363 034	368 434	368 434	62 755	62 755	42 605
Vieras pääoma yhteensä	2 198 254	2 029 725	1 703 896	1 428 048	1 089 442	769 013	443 184	117 355	97 205	77 055
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	5 147 143	6 459 508	5 657 250	5 376 879	5 151 092	5 023 579	4 896 473	4 770 320	4 645 579	4 522 628

LIITE 7

TIETOKORTTI

Aktiivinen SPV-tila

Sukupolvenvaihdoksen tukien tuomat sitoumukset ja niiden noudattaminen osakeyhtiössä

Sukupolvenvaihdoksen tekijälle tulee mm. viljelysitoumuksia, jos hän saa tekemäänsä sukupolvenvaihdokseen tukia. Nämä viljelysitoumukset eivät käy välttämättä suoraan yhteen osakeyhtiömuodossa harjoitettavan maatalouden kanssa. Sitoumuksien ja yhteisryittämisen välillä on tehtävä sovittamista ja tiettyjä yhteensovittamisia tapauskohtaisesti, ettei tukia tarvitse maksaa takaisin.

Samoja tukia on saatavissa myös osakeyhtiötä perustettaessa. Yleensä niiden ehtoja ei kuitenkaan voida täyttää, eikä niitä yleensä haeta maatalouden harjoittamista aloittavalla osakeyhtiölle. Tukien ehdoissa vaadittava määräysvalta osakeyhtiössä ei yleensä täyty, kun osakkaita on enemmän kuin kaksi.

Nuoren viljelijän aloitustuki

Sukupolvenvaihdoksen tekevä tila voi saada tietyin edellytyksien **nuoren viljelijän aloitustukea**, luopumistukea ja lahjaverohuojennuksen. Nuoren viljelijän aloitustukea voi saada 18–39-vuotias ensimmäistä kertaa tilanpidon aloittava yrittäjä, joka täyttää lain asettaman ammattitaitovaatimuksen. Tuki koostuu avustuksesta ja korkotukilainasta. Tuessa on kaksi eri porrasta vaadittavasta yrittäjätulosta. Jatkaaja sitoutuu viljelemään tilaa ainakin vaadittavien yrittäjätulorajojen laajuusena vähintään 5 vuoden ajan. Sitoumuksen voimassaolon aikana jatkajan on säilytettävä riittävän laaja toiminta kotitilallaan ja oltava sen kautta **MYEL**-vakuutettu yhteistoiminnan rinnalla.

Sitoumuskauden aikana yhteistoimintaan lähdetessä nuoren viljelijän aloitustuen ehdot voidaan täyttää, kun sitoumuksen alaisilla osakastiloilla säilytetään sitoumuksen kannalta riittävä yrittäjätulo. Tämä voi koostua esimerkiksi osakastilalla tehtävästä tuotantosuunnan vaihdoksesta vanhoja tuotantorakennuksia hyödyntäen, uudiseläinten kasvattamisesta yhtiölle tai maatilamatkailun mukaan ottamisesta. Osakastilat pitävät peltoa hallussaan esimerkiksi vähintään 5 hehtaaria, ja osakkaat ovat **MYEL**-vakuutettuja kotitiojensa kautta. Muut pellot voidaan päätöksen mukaan vuokrata yhtiölle, tai pitää kaikki pellot osakastilan hallinnassa ja myydä sato yhtiölle.

Luopumistuki LUTU

LUTUn ehdot ovat voimassa vuoden 2014 loppuun, eikä niiden muuttumisesta sen jälkeen ole tietoa.

Maatalousyrittäjän luopuessa **maatalouden harjoittamisesta** ja metsätalouden hankintatyöstä, hän voi saada yhdessä aviopuolionsa kanssa LUTUa. **MYEL**-vakuutettu avopuoliso käsitellään samoin oikeuksin kuin aviopuoliso. **Sukulaiselle luovutettaessa** luopujan on oltava vähintään 56-vuotias, vuoden 2014 alusta alaikäraja nousee 59-vuoteen. Ulkopuolisille luovutettaessa luopujan on oltava vähintään 60-vuotias. LUTUa maksetaan niin kauan, kun

luopuja täyttää 65 vuotta. Luopujan on pitänyt toimia maatalouden harjoittajana vähintään kuluneet 10 vuotta, joista 5 viimeisintä on täytynyt olla MYEL-vakuutettu.

Jatkaja sitoutuu viljelemään tilaa vähintään 5 vuotta, kuitenkin niin kauan kuin LUTUa maksetaan. LUTUn maksaminen lakkaa, kun nuorempi luopujista täyttää 65 vuotta. LUTU sitoumus voi kestää enintään 14 vuotta.

Sitoumus alkaa, kun LUTUa aletaan maksaa. Ellei luovutuksensaaja pidä sitoumustaan, hän joutuu maksamaan LUTU:n pääomamäärän takaisin **Melalle**. Sitoumuksen voimassaoloaikana tilalta ei voida vuokrata peltoja pois, koska niiden on oltava jatkajan hallinnassa. Yhteistoimintaan lähdetessä tuona aikana, voidaan sato esimerkiksi myydä yhtiölle peltöjen vuokraamisen sijaan.

Lahjaverohuojennus

Lahjavero tulee maksettavaksi kaupassa, jossa tila tai yritys lahjoitetaan tai myydään lahjaluontoisesti. Lahjaluontoiseksi katsotaan kauppa, jossa tilasta sovittu vastike on enintään 75 % sen käyvistä arvosta. Verosta voi saada lahjaverohuojennuksen, jonka avulla maksettavaksi riittää enintään 50 % tilan käyvistä arvosta. Vastike tarkoittaa rahaa, siirtyviä ja pois maksettavia velkoja sekä syytinkiä. Verohallinnolla on **ohjeet**, joiden perusteella käyvät arvot lasketaan. Käytännössä verottajalta kannattaa pyytää kirjallinen ennakkoratkaisu alustavasti sovitulla kauppahinnalla tulevista lahjaveroista luonnoskauppakirjavaiheessa.

Perintö- ja lahjaverohuojennuksen saannin ehtona on, että huojennuksen saajan on jatkettava yritystoimintaa vähintään 5 vuoden ajan lahjaverotuksen toimittamisesta. Huojennuksen piiriin kuuluu muun yritystoiminnan lisäksi maa- ja metsätalouden harjoittaminen, mutta ei pelkkä metsätalous. Maatilan jatkamisen on oltava konkreettista niin, että tilan pitoa jatketaan jatkajan nimissä. Mahdollisesti aiemmin vuokralla olleet pellot on siirrettävä välittömästi omistajanvaihdoksen jälkeen jatkajan viljelykseen. Jatkajalla ei ole asumisvelvoitetta tilalla, mutta hänen on osallistuttava vähintään osaan tilan töistä. Jatkaja voi olla sivutoiminen viljelijä. Huojennuksen saaminen ei edellytä sukulaisuussuhdetta.

Huojennusta haetaan kirjallisesti erikseen, vaikka siitä olisi haettu ennakkoratkaisu. Huojennuksen saaminen sitoo jatkajan harjoittamaan tilan toimintaa. Jos jatkaja ei täytä viljelyvelvoitetta, on huojennuksen saajan maksettava huojennettu vero 20 % korotettuna takaisin. Sitoumuksen aikana peltoja ei voida vuokrata yhtiöön, ellei huojennuksen saaja omista vähintään puolta yhtiön määräysvallasta. Tällöin pellot pidetään huojennuksen saajan hallinnassa sitoumuskauden loppuun, ja sato esimerkiksi myydään yhtiölle.

LISÄTIETOJA

Aktiivinen SPV-tila, maatilojen omistajanvaihdosten edistäminen -hanke

Kotieläintilojen osakeyhtiömuotoinen yhteisyrittäminen - Case Ammuva Oy:n perustaminen

Osuuspankin sukupolvevaihdosopas 2013

Savonia-ammattikorkeakoulu
PL 72 (Haukisaarentie 2), 74101 IISALMI

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Huom! Tietokortin visuaalinen ilme tässä liitteessä on hieman poikkeava internetissä olevaan sivustoon nähden